This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.

+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.

+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.

+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at http://books.google.com/

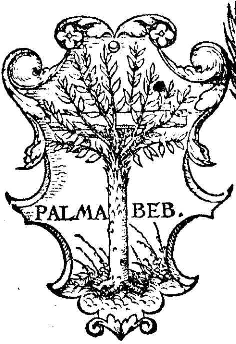
ERK
LIGNO
SANCT

615
3
F42a
R

ALFONSI FERRI NEAPOLITANI MEDICI *eminentiſsimi, Pauli* III. *Pont. Maximi chirurgi primarij, de ligni ſancti multiplici medicina, & uini exhibitione, libri quatuor.*

Indice rerum præcipuè obſeruandarum adiecto.

COLEGIO DE S. CARLOS BIBLIOTECA

BASILEAE
1538.

ALFONSI FERRI ARTIVM ET MEDICINÆ DOCT. DE LIGNI SANCTI MULTIPLICI MEDICINA, &c.

ALFONSI FERRI

ARTIVM ET MEDI-

cinæ Doct. de ligni ſancti multiplici medicina, & uini exhibitione, liber primus.

Præfatio.

Lignum ſanctum ſiue Indicum.

LIgnum illud quod uulgò ſanctum, aliàs Indicum appellatur, ab inſulis affertur in interiori oceano ætate noſtra repertis, unde etiam morbus ille qui Gallicus dicitur, ad nos manauit, antea noſtris terris incognitus. In illis autē regionibus is morbus natiuus eſt, ac præter cōtagionem per ſe naſcitur frequentiſſimè, cum apud nos ex ſola uideatur fieri contagione. In eo morbo gentes illæ præſentiſſimo remedio utuntur huius ligni, omnesq́; curantur hac unica medicina. Eam rem noſtri qui illic uerſantur, animaduertētes, & ipſi eo remedio uſi ſunt, quicunq; in morbū gallicum inciderunt, & inde in patriam reuertentes, afferre ad nos cœperunt lignum ipſum, eaq́; medicina oppreſſos gallico

Morbus gallicus unde manarit.

morbo curare. Quod ubi bene atque cũ ſalute ſucceſſit, breui ac facile id remedium per omnes noſtras regiones réceptum eſt, habitumq́ pro optimo & præſentiſſimo in morbi gallici curatione. Quoniam uero in inſulis unde lignum affertur, non in hoc ſolo morbo adhibent ipſius ligni medicinã, ſed in aliȷs quamplurimis morbis ac ferè in uniuerſis: illarum gentiũ exemplo noſtri homines edocti, ad multos alios morbos curandos eiuſdem ligni remedio uti cœperunt. Itaq; hæc eadem medicina ligni ſancti tam in morbo gallico, quàm in pleriſq; ſimilibus morbis, atque etiam diuerſis, probatiſſima iam apud nos eſt, & in frequentiſſimo uſu. Nos uero pro communi hominum ſalute, ac pro noſtro officio, ad hanc tam nobilem ſalutaremq́ medicinam adhibentes omne ſtudium noſtrum omnemq́ diligentiam, animaduertimus & ex conſideranda rei ratione, & ex frequenti ac uaria exercitatione & uſu curationis atque ſucceſſu, medicinã ipſam in uariȷs morbis præparari & uul

Vſus ligni ſancti multiplex

gò exhiberi ſine ulla medendi ratione, nulla habita uel morborum uel ægrotantium cõſideratione, ſed promiſcuè ac ſine ullo diſcrimine cuiuis morbo & cuicunq; ægroto medicinam ipſam eodem modo confici & adminiſtrari. Quæ res in perniciem cedat ſæpius neceſſe eſt miſerorũ ægrotãtium, dum id quod alicui ſaluti fuit, cæteris qui uel diuerſo morbo uel diuerſa diſpoſitione affecti ſunt, cauſa fit non auferendi morbi, ſed augendi. Itaque nos curauimus ut ab hoc prauo uſu medicina tã utilis & neceſſaria ad medendi artem & rectam curationẽ reuocaretur. De hoc enim ligno ſancto tractauimus, & cognoſcendo, & eligendo, & præparando, & exhibendo, & quemadmodum, quibuſq; morbis adminiſtretur, quibuſque complexionibus, ætatibus, tẽporibus, regionibus, inueteratis aut recentibus morbis, ac de multiplici uariaq; confectione & adminiſtratione huius medicinæ. Atq; ut res tota eſſet promptior & manifeſtior, materiam omnẽ digeſſimus in partes diſtinctas,

eaſq; partes titulis adnotauimus ſingulis atque per capita expoſuimus.

De præparatione & adminiſtratione ligni ſancti, quod nõ eadem ſemper, ſed diuerſa debet fieri diuerſis morbis & diuerſis diſpoſitionibus. Cap. I.

QVod nos maximè mouit ad huius operis confectionem, id fuit quod uidimus hanc medicinã ab omnibus eodem modo præparari, & adminiſtrari, tam diuerſis morbis, q̃ diuerſis diſpoſitionibus: quod ualde mirati ſumus obſeruari à medicis uniuerſis. Cum ea res tota ſit maximè contraria rationi, ut ligni ſancti medicina eodem modo confecta & exhibita, quæ eſt eadem cauſa & idem agens, putetur poſſe curare diuerſos morbos, & contrarios qualitatibus, item diuerſas & contrarias cõplexiones, uel diſpoſitiones corporum ab intrinſeco & extrinſeco: ut ætatis, noui uel ueteris morbi, regionum & temporum anni, & ſimilium. quę curationes corporũ in diuerſis & contrariꝗs qualitatibus & diſpoſitionibus, ſunt diuerſi & contra-

rĳ effectus ab ipſa medicina ligni ſan-
cti. Et quomodo hæc fieri ab omnibus
credita ſunt, quæ fieri non poſſunt ulla
ratione. Nam ut Ariſtoteles præcipit
lib. 2. de generatione & corrupt. idem
& ſimiliter habens ſe, ſemper idem in-
natũ eſt facere. Et ibi Auerroës: Idem
non facit contraria. Autore etiam Ari
ſtotele qui ait; contrariorũ contrariæ
ſunt cauſæ. Intentiones enim & opera
tiones eiuſdẽ agentis neceſſe eſt ut ſint
conformes potentĳs & uirtutibus ipſi
us agentis: nec poſſunt eſſe propterea
diuerſæ intentiones in medicina ligni
ſancti, ſi illi non accedant diuerſæ uir-
tutes per diuerſas illius pręparationes
& adminiſtrationes. Quod ex Auer-
roë accepimus, qui ait tertio de anima:
Quũ duæ intentiones ſunt diuerſæ, ne
ceſſe eſt ut uirtutes ſint diuerſæ. Quam
obrem nõ poteſt medicina ipſa eodem
modo diſpoſita producere diuerſos cu
rationis effectus. Nam ut Auerroës te cap. 2.
ſtatur ſecundo metheororũ, diuerſi effe
ctus fiunt propter diuerſitatẽ ſubiecti
in diſpoſitione. Ac propterea omni-

no neceſſe eſt ad diuerſos curãdi effe⸗ ctus producẽdos diuerſam fieri diſpo⸗ ſitionem ipſius ligni ſancti per præpa⸗ rationes diuerſas. Ex Ariſtotelis etiam doctrina ſecũdo Phyſicorũ, qui ait, ea dem cauſa per ſe eſt duorum contrari orum, ſed duabus diſpoſitionibus di⸗ uerſis. Et octauo Phyſicorũ, nullum agens, inquit, in eadẽ diſpoſitione pro ducere poteſt effectus cõtrarios. Et ibi Auerroës inſuper dicit, quod cũ pro⸗ portio illius quod habet potentiã agen di duo contraria, fuerit eadẽ ad contra ria, neutrum efficiet illorum. Falſo igi tur ligni ſancti medicina eodem mo⸗ do præparata ualere credita eſt, ad ſa⸗ nandos diuerſos morbos, uel eundem etiam morbum in corporibus diuerſo modo affectis & diſpoſitis. Et ne à me⸗ dicis diſcedere uidear, non ſolum logi⸗ ci, inquit Galenus, ſed etiam methodi ci euidenter intelligũt, unam omnibus naturis medicinã neceſſariò non con⸗ uenire. Et quia nõ curamus hominem in cõmuni & indifferenter, ſed ut ua⸗ ria ac diuerſa diſpoſitione affectus eſt

De ſanitate tuenda.

homo

homo uel intrinſeca, ut diximus, uel extrinſeca. Quapropter ut hæc maximè ſalutaris medicina, quæ in potentia eſt ad curandas diuerſas diſpoſitiones & morbos diuerſos, ad actum uerè deducatur: et ut diuerſi effectus curationis & diuerſæ operationes ex eadem medicina producãtur, ut neceſſe eſt à cauſis diuerſis: oportet ut eidem ipſi medicinæ tribuamus diuerſas differentias, per diuerſas illius pręparationes. Quare unum pharmacũ omnibus nequaquam cõuenire poteſt, ſed oportet medium eſſe, inquit Galenus de compoſitione medicamentorum, ceu ad mediam temperaturã aptatum, ducere uero ad utramque eius medij extremitatem, dum quotidiano uſu & experientia probatur. Si ut res poſtulat confectum ſit, in eo manere conſilium eſt: ſi paulũ deficiet augere ipſius uires, quẽadmodum etiam adimere cum præter modum efficax ſit. *libro. 2. cap. 1.*

Quod ſit lignum ſanctum. CAP. II.

OBſeruatum eſt ab excellentibus medicis ut in ratione ſimplicis

In ratione ſimplicis quot requirãtur.

cuiuſque quinq; requirantur: Quid ſit, quale ſit eligendum, cuius naturæ ſit, quæ illius proprietas & operationes, quę permutatio in medicina. Hũc nos morem ſequemur in explicanda ligni ſancti ratione. Ac primũ oſtendemus, quid illud ſit, id eſt quod lignũ ſit hoc, quod dicimus ſanctũ. Et nonnulli quidem putant non fuiſſe ignotũ antiquis medicis hoc lignũ. Ipſum enim alij dicũt eſſe id quod ab Auic. karõ appellatur, alij uero idem quod heſtedeen: plerię opinãtur non aliud eſſe, q̃ Ebenũ. Hi autem, qui Ebenum credunt, argumento utuntur probabiliori multo q̃ cęteri, ac inſuper Ariſtotelis autoritate qui tradit quarto metheor. omne lignũ natare in aqua, nec ſidere, præter Ebenum. Hoc autem lignum ſanctum nõ aliter quàm Ebenus ſidit ac minimè natat, quapropter creditum eſt idem eſſe quod Ebenus aut certè Ebeni ſpecies hactenus incognita, præſertim cũ eandem opem uideatur afferre lignũ ſanctum quam Ebenus in membris excrementorum. Nam & calculos frangit

Ebenus nõ ſupernatat.

git & uentris inflationē diſſoluit. Qui lignum ſanctum eſſe karon putant, illud afferūt, quòd hoc lignum medetur morbis iuncturarū, quod ait Auicēna karon efficere. Eodemq́ꝫ ferè argumēto utuntur de ligno heſtedeen. Sed aliud omnino eſt hoc lignum ſanctum, qꝫ uel Karon uel heſtedeen. Nam karon, ut Auicēna præcipit, confert morbis iuncturarum factis à cauſa primitiua, ut fracturis, diſtortionibus, ac luxationibus, quibus conferre par eſt extra appoſitum. At lignum ſanctum conſtat medicinam eſſe antidotariam contagioſis morbis, intus exhibitam, nec non qꝫ plurimis uarijsq́ꝫ morbis multiplici remedio ſubuenire, ac propterea longè aliud eſt lignū ſanctum, qꝫ karō. Sed ab his lignis, & à cęteris omnibus quæ in aqua nō ſidunt, palàm eſt lignū ſanctum natura maximè differre, cum illa natent, hoc ſidat. Ab Ebeno uerò lignum ſanctum longè etiam differre affirmamus, quamuis illi grauitate ſimile ſit. Nā Ebenus qui non fluitat niger eſt, ut manifeſtū eſt ſenſu. Sed ligni

Lignū ſanctum antidotus eſt morbis cōtagioſis.

Lignū ſanctū nō eſſe Ebenū.

ſancti color nequaquã eſt niger. Duritie quoq; differt ab ebeno lignum ſanctum: non enim ita maceratur lignum ſanctum in aqua cæteris paribus, quēadmodum ebenus. Cum tradat Auic. ex ebeno collyriũ fieri. Præter hęc ebenus ſi iuxta ponatur, ignē ſtatim corripit, quod minimè cõtingit in ligno ſancto. Demũ nec tantum odorem nec talem omnino reddit lignum ſanctum, ſi cõburatur, quantus & qualis redditur ab ebeno. Quamobrem prorſus aliud eſt, ꝙ niger ebenus lignum ſanctum. Aut fortaſſe ſpecies quędam eſt ebeni non ante cognita noſtris regionibus. Atq; ab omnibus lignis longè differt, quæ hactenus medici cognouerũt: nã à nouo orbe noua hęc ad nos uenit eximia medicina. Nec eſt mẽtitus Ariſt. qui ſolum ebenũ è lignis tradiderit, in aqua non natare, id enim de lignis ueriſſimum eſt, quæ noſſe potuit Ariſtoteles: hoc autem lignum uſque ad noſtram ætatem fuit incognitum.

Ebenus ignē ſtatim contrahit

Quale ſit eligendum lignum ſanctum
Cap. III.

Ex

EX nouis inſulis plures ferre cognouimus lignũ ſanctum, atq; propterea uidendum eſt ubi optimũ producatur. Nam & ex inſula affertur, cui nomẽ inditũ eſt ſancti Ioannis, et ex inſula ſancti Dominici, & ex inſula ſanctæ Crucis. Hæ autẽ inſulæ ad meridiem omnes poſitæ ſunt, alia tamen alia auſtralior eſt, diſtantq; non parũ inter ſe ſingularũ paralleli; ut à geographiæ peritis illuc nauigãtibus cognitum ac traditum eſt. Itaque inſula ſancti Ioannis habet Borealis poli altitudinẽ, diſtatq; illius parallelus à circulo equinoctiali gradibus uiginti cũ dimidio. Inſula ſanctæ Crucis gradibus ferè decem & octo. Inſula ſancti Dominici gradibus tredecim. Ab hac inſula ſancti Dominici primũ allatum ad nos lignũ ſanctum eſt, eóque aliquandiu medici uſi ſunt. Poſtea ab inſula ſanctæ Crucis & ſancti Ioannis afferri cœpit. Animaduerſumq; eſt optimũ eſſe quod inſula mittit ſancti Ioãnis, idq; multò utilius eſſe, q̃ id quod naſcitur in inſula ſancti Dominici, hoc eñ aridius eſt, magisq;

Martino Dẽſio autore

ſumentium corpora exiccat, illud uerò ſancti Ioannis humectat corpora in calidis morbis, humidumq́ꝫ radicale conſeruat, quod experimento patet in aſmaticis in phthiſicis, & hecticis. Id uerò à ratione alienũ non eſt, ut temperatius ſit lignum ex inſula ſancti Ioãnis, ſiccius uerò & aridius eſt in inſula ſancti Dominici. Nã quæ orbis regiones ſubiacent æquinoctiali, aut non longè diſtant, nimio ſolis calore inflammantur. Quoniam cum præcipua caloris cauſa ſit in terra reflexus radiorum ſolis calefaciens infimam aëris regionem, ubi ſolis radij ex meridiano circulo uel recti uel parũ obliqui terram feriunt, neceſſe eſt uehementem fieri reflexum aëremq́ꝫ infimum maximè feruere. At in æquinoctiali circulo recti à meridiano terram feriunt radij ſolis. Quamobrẽ inſula diui Dominici uehementiore ſolis ardore peruritur, q̃ꝫ inſula diui Ioannis, quæ octo ferè gradibus minus quàm illa diſtat ab æquinoctiali. Itaqꝫ in inſula ſancti Dominici excoquitur, euaporátque in ligno ſan-

cto

cto ex nimio æſtu ſuccus ille ſalutaris, fitq́ lignum aridũ nimis & torridum: contrà inſula ſancti Ioãnis cum minori afficitur ui caloris, tũ uero refrigeratur ſcatentibus undiq; aquis: nam fontes habet quãplurimos, fluminibusq́ rigatur uberrimis: quo fit ut ſit regio illa temperatiſſima ſtirpesq́ ferat & ex moderato aëris calore, & ex terræ humiditate omnis generis pręſtantiſſima in ꝓpria natura. Quare manifeſtũ eſt lignum ſanctum optimũ & ſaluberrimum ex inſula ſancti Ioannis cõportari. Dicendũ eſt deinceps quale ſit per ſe lignũ ſanctum eligendũ. Ac primũ ex arboris ętate media uim habet firmiorem. Tenera enim ætas cuiusq́ uegetabilis tenuẽ ſuſcipit leuemq; uegetationem, ſenectus uerò prope corruptionem eſt, ut Auerroës ait ſecundo de generatione & ſecundo metheororũ: uirtúsque propterea in ſenectute minuitur. Quapropter media ætate arboris optimum eſt lignum ſanctum. Et ex arboris autem partibus nec tenues ſurculi eligendi ſunt, nec rurſus

Ligni ſancti electio.

rami admodum craſſi & robuſti, aut etiam trũcus, ſed rami optimi ſunt media craſſitudine. Quãuis putent aliqui meliores eſſe radices, alij truncos qui ſint radicibus proximiores, Sed nos id uerum eſſe putamus, præſertim de radice, in regionibus ubi lignum naſcitur, quod ibi recens exciſo ſuccus maior eſt radici quàm ramis. Vbi uero iam aruit, citius radices quàm rami exiccantur. Quãuis uero lignum hoc ſit materia quamdẽſiſſima, ac diu abſit à corruptione, tamẽ eo melius omnino eſt, quo eſt recẽtius, maiorem'q; habet ſuccum atque uigorem. Nam ſemper amittit neceſſario lignũ ipſum aliquid ex ſuo humore, qui cum exiguus illi ſit propter ſiccam ipſius cõplexionem, breui areſcit, dempto'que ſucco, in quo eſt uirtus ipſius naturalis, amittit propriam naturam, atque euaneſcit, remanet'q; pars terrea tanquam exanima, quamobrẽ recentiſſimũ eſt optimum, præſertim in calidis morbis & ſiccis, nõdum exhalato humore ac ſucco illo unde operatur. Eligatur igitur lignum

ſanctum

ſanctum ex inſula ſancti Ioãnis, ex arbore medię ętatis, ramo mediocri; tum ſit ꝙ recẽtiſſimũ, ac ſi fieri poteſt, annũ non excedat, graui pondere, cortice hęrenti, colore fuſcum & flauum.

Cuius naturæ & complexionis ſit lignum ſanctum. Cap. IIII.

TEmperatiſſimũ quidem eſſe natura lignum ſanctũ, apparet ex maxima ipſius uirtute atque operationibus, dũ ea medicina ingentes & quàm plurimi morbi curantur ſine læſione uexationeue languentium. quin magnum ſumentibus præſtat alimẽtum præter cætera ſimplicia, quorũ uſus eſt medendis corporibus humanis. Quãobrem licet tantos & tam uarios effectus producat magis ex uirtute intrinſeca & ex forma ſubſtantiali, quàm ex qualitatibus, tamen ex primis etiã qualitatib. ipſum operari neceſſe eſt. Quibus conſtat, ut diximus, eſſe maximè temperatũ, atꝗ ex omnibus quatuor qualitatibus operari, quoniã & ægrotos ſanat, & morbos curat calidos, frigidos, humidos & ſiccos. Nec obſtat,

quod Ariſtoteles præcipit 2.de genera tione ,contrariorũ contrarias eſſe cauſas.Et Auer.primo de generatione,cõtrarium non accipere ſuum contrarium.Neq; enim ſimpliciter & abſolutè diuerſos & cõtrarios qualitatibus morbos & ægrotos curat lignũ, ut imperitè hactenus creditũ eſt. Sed uariè ac diuerſe ꝑparatũ & alteratũ: intẽſum maiori portione ligni infuſi:remiſſum maiori aquæ infuſione. Quo pacto cõtraria poſſunt cõtingere in eodẽ ſubiecto, alterũ uidelicet in intenſo, alterum in remiſſo, autore Auerroë 4. metheor.

Cap.3. Ligni ſancti mira tẽperies.

Temperatiſſimę autem naturæ hoc lignum eſſe licet cognoſcere ex Auerrois doctrina quinta colliget, aliorumq; autorum ſimplicium qualitates indagantiũ per primas operationes, ſecundas & tertias. Primæ uero operationes ſunt calefacere, frigefacere, ſiccare, humectare. Secũdę ſunt quę ex primis ꝓueniũt: ut à calido et humido molle reddi, à frigido & ſicco durum fieri. Tertias uirtutes dicimus, quę fiunt in ꝓprio ac determinato ſubiecto, ut ꝓuocare u-

rinam

rinam,educere choleram. Et ex primis autem operationibus liquet temperatam eſſe naturam ligni ſancti, quoniam ſumpta hęc medicina,nequaquam plus iuſto aut calefacit aut refrigerat, aut exiccat,aut humectat,nec unquam temperiem excedit:non enim conuertitur in calidiorem chilum, ſed in temperatum. Temperata uerò medicina eſt, ut ait Auerrois, quæ cum ſumitur exigua portione, comparata materiæ, per illam è corpore eductæ,non inducit affectionem extraneam in corpore,quod potiſſimum in hoc ligno reperitur. Nunquã enim ægrotis etiam diu ipſum ſumentibus extraneam inducit affectionẽ. Ex ſecundis itẽ operationibus & tertijs temperatũ apparet lignũ ipſum: nam & ſtringit & laxat, & illa omnia moderatè operat̃. Et ſi uel pulmonẽ purgat,uel epar, uel ſi urinã ꝓuocat,uel ſudorẽ educit, uel ad quodcũq; remediũ adhibetur,omnia efficit tẽperatè ſine lęſione corporũ uel moleſtia. Quaꝓpter manifeſtũ eſt ex operationibus tẽperatiſſimũ eſſe natura lignum

ſanctũ. Licet difficile credat eſſe Auer rois, medicinã inueniri in cunctis ope rationibus temperatam. Sed id nos ita ſe habere & experimentis intellexi- mus, atq; ita nos iure affirmamus atq; prçcipimus. Ariſt. enim tradit. 2. poſte riorum, ex ſenſu memoriã fieri, ex me moria experiẽtiam, ex experientia ar- tem conſtare. Quanq; uero temperata natura eſt, & cõplexio ligni ſancti, ta- men eſſe prædominium ei neceſſe eſt, quemadmodũ ſimplicibus cũctis uni- us qualitatis & cõplexionis. Itaq; con- ſtat apud omnes calidũ & ſiccum eſſe hoc lignũ: ſed non admodũ liquet cun ctis, quo gradu caliditatis: nam putant pleriq; ob maximas illius operationes ad tertiũ caliditatis gradũ pertingere. Nos uero affirmamus ad ſecundũ tan tum gradum aſcendere caliditatis, nec hanc metã caloris excedere illius natu ram: idq; probamus ex medicinæ rati one in hunc modum. Quicquid mani feſtè operatur, neq; inde nocumẽtum aliquod contingit in corpore, eſt in ſe- cundo gradu propriæ cõplexionis, li-

Qualis ſit cõplexio ligni.

gnum

gnum ſanctũ manifeſtè operatur, nec tamen inde nocumentum aliquod corpori contingit: ergo lignum ſanctum eſt in ſecundo gradu propriȩ complexionis. Maior aſſumptio confirmatur Gal. autoritate quinto de ſimplici medicina, qui ait: Quæ ſunt in ſecũdo gradu complexionis, hȩc fieri poteſt ut calefaciant uel refrigerent, aut humectent, aut exiccent ſine corporis læſione aut moleſtia. quod idẽ teſtatur Auicenna, fen. 2. 1. canonis doctrina. 2. Gradus, inquit, ſecundus eſt, ut ſit inde operatio fortior quàm primi, non tamen ut operationes corporis impediat, aut mutet earum curſum naturalẽ, niſi id fiat per accidẽs, ut ſi ſȩpius agat, aut multum ſit quod agit. Notandũ autem eſt id quod dicit multum, quoniã in ligni ſancti medicina, ſi magna ſit portio ligni, & aquæ parua, neceſſe eſt uigorẽ intendi propriæ caliditatis, contrà aũt, remitti. Minor uero aſſumptio frequẽti ac manifeſta confirmatur experientia, dũ tantas uidemus ac tam uarias illius operationes in corporibus meden Cap. ult. Cap. 15.

dis ſine ullo nocumento aut ulla per-
turbatione. Nam ſi tertium caliditatis
gradum hoc lignum attingeret, ægro-
tis tam diu ipſum ſumẽtibus febres om
nino induceret, aut inflãmationes, ali
asq́ꝫ affectiones noxias ex ui caloris.
Quin apud eas gentes unde hoc lignũ
affert̃, infantes (ut uulgò accepimus)
corpore naſcuntur plurimis puſtulis
corrupto, paucosq́ꝫ poſt dies ab ortu,
corpus omne inficit̃ à uertice ad pedes:
quamprimũ uerò decoctione ſumpta
radicũ ligni ſancti, mundari corpuſcu-
la, atqꝫ abſolutè ſanari paucis diebus.
Et radices tamẽ uehemẽtiores ſunt reli
qua arbore. Infantiũ uero tenera corpo
ra ſunt et lęſioni magis obnoxia. In ter
ris quoqꝫ noſtris, ut diximus, & opera
tiones magis uidemus manifeſtiſſimas
ligni ſancti, & nulla nocumenta. Ex
quibus omnibus planè cõſtat lignum
ſanctũ calidum & ſiccũ eſſe in ſecundo
gradu, non ultrà, & eſſe in uniuerſum
cõplexionis, & naturæ tẽperatiſſimæ.

De proprietate ligni ſancti, & ope-
rationibus. Cap. V.

Pro-

PRopriam eſſe naturam ligni ſan-
cti, atq; cõplexionem diximus ca-
lidam & ſiccam: uerũ præclaræ huius
medicinæ ingens eſt, ac multiplex uir-
tus & operatio, nec unius tantũ com-
plexionis ægrotis ac morbis medetur,
ſed in omni operatur cõplexione, mo-
do ritè præparetur, morboſq; atque æ-
grotos curat diuerſos qualitatibus &
diſpoſitionibus. Nã præter uim intrin
ſecam ſuæ naturæ, ac formæ ſubſtanti-
alis, ex qualitatibus etiã operatur, non
tantum calida & ſicca, ſed humida quo
que, atq; ubi opus eſt, etiã frigida. Itaq;
& calefacit, & exiccat, & humectat, &
refrigerat. Neq; id eſt à ratione alienũ,
ut idem operetur diuerſa & contraria,
ſi modo diuerſe diſpoſitum operetur,
ex Ariſtotelis, Auerroiſq; doctrina, ut
ſuperius demonſtrauimus. Galenuſq;
oſtendit primo de ſimplici medicina,
uirtutes eſſe diuerſas in aliquo ſimplici
coniunctas. Atque in una eadémque
medicina uim inueniri quæ calefaciat,
uim quę exiccet, uim quę humectet, &
uim quæ refrigeret. Quod idem con-

Ligni ſancti uarius & multiplex uſus in medicinis.

tingit in ligno ſancto. Ipſum enim omnia hæc aptum natum eſt operari, ſi rectè præparetur, & exhibeatur pro ea qualitate, ſecundum quam eſt operaturum, ex portione uidelicet ligni, & aquæ infuſionis ex quantitate medicinæ, & ex numero potionum. Itaque ligni ſancti operationes magnæ ſunt atq; ſalutares, uariæ item atq; multiplices, & ex intrinſeca uirtute ſubſtãtiali, & ex omnibus quatuor primis qualitatibus: q̃ plurimosq; atq; diuerſos curat morbos, ægrotosq; diſpoſitionibus diuerſis, ſi ritè pręparetur & exhibeatur, ut ordine inferius explicabitur.

Quæ permutatio ſit medicinæ ligni ſancti. Cap. VI.

PErmutatio medicinæ ligni ſancti ſit præcipuè in morbo gallico, ut curetur unguento argenti uiui. Quod tamen fieri debet in ueteri morbo, atq; in corpore malè affecto & diſpoſito. Neq; tamen ad unctiones ueniendum eſt priuſquam ex medicina ligni ſancti bis terúe ſumpta, cognitum fuerit ęgrotum non conualeſcere. Nam hæc

ligni

ligni medicina propria eſt ad morbū
gallicum curandum, ac præter cæte-
ras maximè ſalutaris, nullæꝙ remanēt
ex ea corporum offenſiones. Quod mi
nimè fit ex argenti uiui aut cinapri me
dicina, ex qua offenſiones corpori re-
manent lęſionesꝙ perpetuæ, ut nos ex
longa experiētia cognouimus, & pro
pria diſputatione demōſtrabimus, de
cinapro & argento uiuo. Minimè ue-
ro quiſpiam proficeret ſi his non intel-
lectis die noctuꝙ in horum correcti-
one ac præparatione laboraret. Nam
argentum uiuum omnino inficit ac læ *Argēti ui*
dit principalia membra, atque etiam *ui nocumē*
cætera, oſſaꝙ & neruos corrumpit, *ta.*
nodosꝙ inducit oſſibus & iuncturis.
Et nos quidem diu laborauimus in ar
genti uiui correctione uſque ad inge-
nioſam illius diſtillationem, & tamen
nullam illius inuenimus correctionē,
unde corrigi omnino non poſſe cenſe
mus. Qnamobrē ligni ſancti medici-
na in morbo gallico non aliter cum ar
genti uiui unguento permutāda eſt, ꝙ
ubi ea bis terueu ſmpta, non conualuit

æger & ex morbo uetuſto. At tunc de-
mum ueniat ad unctionis medicinam.
De qua enim nihil attinet nos hoc ope
re tractare, quod de ligno ſancto inſti-
tutum eſt, præſertim cum abundè alij
ſcripſerint de ipſa unctione. Atq; ha-
ctenus de medicina ligni ſancti cõmu
nia quædã, ut pleriq; ueterũ conſueue-
re, tradidimus. Poſt hæc de uaria, diuer
ſaq́; ipſius præparatione & exhibitio-
ne in uarijs diuerſisq́; & diſpoſitioni-
bus & morbis, propria præcepta, ut ſu
mus polliciti, trademus ſigillatim. Ac
prius cõmunia quædam & uniuerſa-
lia pręponemus in curatione obſeruã-
da. Nã ex Ariſtotelis præcepto primo
phyſic. ab uniuerſalibus ad particula-
ria ꝓcedere oportet, ut eodẽ loco teſta-
tur Auer. & ſecũdo de anima. Quoni
am cõmune atq; uniuerſale magis no-
tum eſt, q̃ particulare ac propriũ, atq;
propterea conſideranda cuiuſuis rei ra
tione, proprijs debent cõmunia prępo
ni, ut eodem loco Auerroës pręcipit.
Nam quæ magis nota ſunt nobis, ea
ſunt communia: quæ minus nota, ſunt
propria

propria, ut in eodē loco tradit Ariſtoteles atq; in aliјs plurimis. ordo uerò intelligēdi eſt, à magis notis ad minus nota intellectui. Quod Auerroës oſtēdit ſecūdo de generatione, primo phyſicorū, ac multoties aliјs locis. Iure igitur nos in ratione multiplicis medicinę ligni ſancti cōmunia prius exponemus, deinceps propria ſeorſum ſingula demonſtrabimus.

Cur medicinæ ligni ſancti tanta uis eſt in morbis curandis. Cap. VII.

QVo magis medicina quælibet ſimilis ſit calori corporis noſtri, & ſucco uitali, atque in eum conuertitur ſuccum, cum ſumitur, eo uehementius operatur et tutius ac manifeſtius. Ea'q; medicina perfeçtiſſima eſt, quæ medicum nutrimentum dici poſſit, cum in ſubſtantiam corporis conuertatur, ut tradit Auic. fen. 2. 1. canonis. Cibus autem potusq; ſalubris ille eſt, qui ita afficit corpus noſtrum, ut in ſimilitudinem ipſius corporis, hoc eſt in ſubſtantiam conuertatur, quod eodem loco præcipit Auic. Hæc uerò medicina

Quæ optima medicina. *Cap. 15.* *Quis cibus potúsue optimus*

ligni ſancti maximè omnium ſimilis ſit ſucco uitali corporis noſtri, atque in eius naturã conuertitur, inſigneq́ꝫ præbet corpori nutrimẽtum ſupra omnes cibos & potus: hanc enim ex ligno potionẽ cum exiguo alio cibo tandiu ſumentes ægroti, ita nutriuntur ac ſi ex quauis alia materia, cibo ueſcerentur multo maiore. Nec minus nutrit potio hæc, ꝙ ius pulli conſumpti. Quamobrem nil mirum eſt, ſi tantum ualeat medicina hæc ad ſanandos hominũ morbos, quando tanta illi ſimilitudo eſt cũ ſubſtantia corporis humani, ac præterea uim habet ſalutarẽ. Omnium em̃ natura eſt operatrix, ut tertio Tegni tradit Gal. Itaqꝫ tã mira operatur hæc potio, quoniam dum ſumitur, ut diximus, continuò ac maximè inducit uirtutẽ ſucci uitalis in corpore, illumq́ꝫ mirificè auget ac roborat, tum ex propria ui ſuæ naturæ, ſimilitudineq́ꝫ ſuæ ſubſtantiæ corporis humani, arcet expellitq́ꝫ ab ipſo corpore omne aduerſum & officiẽs atqꝫ extraneũ. Atqꝫ ita & ratione ſui ipſius iuuantis & nocẽtis ex-

tranei ſemoti, uehementer operatur in morbis tollẽdis. Purgat em̃ ſanguinẽ, & efficiẽtes materias reſoluit, atque ita totius corporis membra cõualeſcunt: imbuta enim mẽbra ſtipticis pharmacijs uim ſalubrẽ, tranſmittunt per omne corpus. 3. Teg. Galeno pręcipiente.

Quod alij morbi, quemadmodum gallicus, curẽtur ligno ſancto.
Cap. VIII.

NOn ſolũ gallicus morbus curat̃ ligni ſancti medicina, ut initio apud nos fuit illius uſus, ſed hecticę ſalutaris eſt & podagræ, & epilepſiæ, atq; alijs morbis quamplurimis. Nam licet effectus diuerſi differant, uel propter agens, uel ꝓpter ſuſcipiens, ut ait Auerrois 2. metheororũ: ac propterea uideatur non poſſe eadem medicina curare morbos diuerſos, aliter tamẽ ſe res habet, quoniam eadem medicina uarijs modis atque diuerſe præparata & confecta, diuerſas accipit diſpoſitiones, ac diuerſe afficit, nec idem fit agens, ſed multiplex & uarium, ut ſuperius eſt latius demonſtratum. Quapropter ua-

Quos curet morbos ligni ſancti medicina.

cap. 2.

rios parit diuerſosq; effectus in mor-
bis curandis. Sed & gallico morbo ſæ-
pe cõtingit iunctos eſſe, quos diximus
morbos, aliosq; cõplures, atque dum
adhibita eſt ea medicina propter mor
bum gallicum, reddita ſalus abſoluta
eſt ægrotis, ſublato tam gallico mor-
bo, quàm quouis alio adiũcto. Quod
ſi tanta uis eſt huius medicinæ, ut quẽ-
libet morbum, non minus quàm galli
cum auferat, multò facilius curare po-
teſt ſingulos ipſos morbos per ſe ſolos
ſine gallico morbo. Ex dialectica illa
ratione, ſi de quo magis, etiam de quo
minus, ut Ariſt. tradit. 2. Top. Cum
enim alijs morbis eſt morbus gallicus
admixtus, uehementius malũ eſt, cura
tuq; difficilius, quod additur illis no-
xius humor contagionis. Valde autẽ
difficilis cura eſt omnis morbi, qui ex
cõtagione cõtingit, raroq; tollitur ope
medicinę, ut tertio colliget tradit A-
uer. Quod uerò de hectica diximus cu
rãda, non eſt de omĩ ſpecie ipſius mor
bi intelligẽdũ, ut ꝓprio capite inferius
exponemus. Omnino autẽ id in om
ni

ni morbo curando ſeruandum eſt, ut quum aliȷs medicinis minimè ſanantur morbi, confugiatur ad ligni ſancti medicinã. Sed iam ea exponere aggrediar, quæ ſeruanda ſunt in curatione, quæ per hanc medicinam perficitur.

De loco eligendo, in quo curãdus eſt æger. Cap. IX.

QVoniam expellendus à corpore eſt noxius humor, materiaque morbi reſoluenda, laxentur opus eſt, apertioresq́ue fiant meatus corporis, qui pori appellantur, ut inde effluat morbus. Quamobrẽ calido loco æger cõtinendus eſt dum curatur, ne frigus humores denſet, operationemq́ue impediat naturæ ac medicinæ. Stringit em̃ frigus, poriq́ue corporis fiunt anguſtiores. Itaque uel natura calidus ſit locus curationis, uel arte cubiculum calefiat, in quo æger curatur. Modus tamen ſeruandus eſt in loci caliditate, pro cuiusq́ue morbi ratione. Nã in frigidis morbis, & in multo humore noxio, calidiore opus eſt habitatione: in calido uerò morbo & in exiguo humore, minus

Frigus humores dẽſat.

calidus locus eſt neceſſarius. Itaq; pro ratione & morbi & ægroti ſedes aut magis aut minus calida adhibeatur.

De tempore anni eligendo. Cap. X.

APtiſſimum tempus eſt uer admi niſtrādæ huic medicinæ ligni ſan cti: deinde autumnus, ob mediā temperiem inter calorē & frigus. Aeſtas minus utilis eſt, atque in calidis morbis & cōplexionibus etiam pernicioſa, ob nimiā reſolutionem, quæ tunc facile poteſt cōtingere. Hyems quoque uitanda eſt in morbis & complexionibus frigidis; magis enim afficiuntur corpora atque læduntur à ſimili qualitate, quàm à contraria. Si autē uis morbi atq; neceſſitas urgeat, ſæuiente etiam hyeme, ita calefieri locus poteſt, ut temperies in eo ſentiatur medij ueris.

De cibatione, & quare cibus exiguus prębendus eſt in hac curatione. Cap. XI.

QVm decoctio cibi ſit perfectio humoris generati propter actionem caloris naturalis in idoneā materiā, ut Auer. tradit. 4. metheor, cumq; decoctio

decoctio ligni ſancti non facile conco quatur, ſi cum illa plenior cibus ſumeretur, non poſſet naturalis calor utrũque ſuperare, atq; hoc pacto cõcoctio impediret. Quapropter modicus eſt ſumendus cibus ut optimè cõcoquat.

Cur pane ueſcendũ eſt bis cocto potius quàm alterius modi. Cap. XII.

BIs cocto potius, q̃ alio pane ueſcẽdum eſt, cum decoctione ligni ſancti, quod is panis eſt maximè ſiccus, ut ſua ſiccitate diu retineat ligni decoctionem in ſtomacho. Sicci enim proprium eſt retinere. Itaque ne ligni decoctio ſumpta citò effluat à ſtomacho, crudaq; atque inanis uenas permeet, ſiccitate retinenda eſt panis bis cocti. Nam cum portio illa ligni humidum quid ſit, citò ad epar deflueret, atque illi admiſceretur. Humidũ em̃ ait Ariſt. quarto meth. facilè terminari, difficileq; ſiccum. Mixtio autem & coniunctio, ut eodem libro tradit Auer. fit neceſſariò propter humidũ, diuiſio & ſeparatio propter ſiccum. Vt igitur diu permaneat potio ligni in ſtomacho, Cap. 1.

concoquaturq́ iuxta omnes cõcoctiones, atq; ita ſubueniat corpori, & morbo medeatur, dum abſolutè concocta fuerit ac iam concreta, cohibẽda eſt & glutinanda cibo unà ſumpto q̃ ſicciſſimo, hoc eſt, pane bis cocto. Nam ut tradit Auer. 4. metheor. ſiccitas facit humidum accipere cõcretionem & difficultatẽ ſeparationis. Præterea is panis leuiſſimus eſt, ut præcipit Celſus. 1. libro de medicina capite ſexto. Quapropter eo cibo ſtomachus minus grauatur. Nec etiam ita oppilat bis coctus panis, ut cõmunis. Parum uerò refert, ſi tardius penetrat panis bis coctus: nã ea re non multum ſuperatur à reliquo pane. Sit tamen in ſuo genere is panis perfectus, quinque illis qualitatibus, quas tradit Auic. 2. canone, capite proprio: hoc eſt, ut ſit mundus, ſalitus, con fectus, fermẽtatus, bene coctus. Fiat au tem ex ſimila, potiuſq̃ ex farina cõmu ni, quoniam is utilior eſt, & magis nutrit, ut eodẽ loco præcipit Auic. Neq; tamen adeò refert, ſi pro bis cocto præ beatur panis communis, qui bene coctus

ctus ſit, perfectusq́ꝫ qualitatibus aliјs, quas diximus, præſertim in conſumptis ægrotis & in morbo calido, & complexione eadem. Non enim propter cõmunem panem, ſi optimus ſit, prohibebitur, quin abſoluta fiat cõcoctio potionis ex ligno ſancto, etiã in maximè languidis & infirmis.

De medica cibatione, quam diętam dicunt, & qualis debeat eſſe in hac cura, diętaregularis, qualis reſumptiua. Cap. XIII.

DIętã regularẽ conſtituimus in curatione ligni ſancti, ab initio ad finẽ curationis, tam in prãdio, q̃ꝫ in cœna, panis bis cocti uncias tres, uuę paſſę uncias duas, amygdalarũ toſtarũ unciam unam. Si autem paulo egentior cibi ægrotus ſit, addi poteſt uncia panis, ut quatuor unciæ ſint, & in prandio & in cœna. Diętam uerò reſumptiuam ab initio curationis uſque ad finem cõſtituimus, carnem pullaſtrę, gallinæ, caponis, phaſianæ, auicularum, hedorum lactentiũ. Modus autem erit ut tres unciæ carnis ſumãtur,

& totidē panis, tam in prādio, q̄ in cœna, aut ſi uel ægroti uel morbi ratio exigit, & panis & carnis unciæ quatuor. Tutius uerò à carne incipiet pulli non coientis, uſq; ad ſtatū curationis, deinceps cæteræ, quas diximus, carnes pro arbitrio præberi poſſunt. Si aūt neceſſitas interuenerit, præbendū eſt, uel contuſum galline ſeu caponis, uel ius pulli cōſumpti ab initio ad finē curationis.

Quod uarianda dięta eſt ratione uel morbi, uel ægroti. Cap. XIIII.

NOn eadem ſemper dięta ſeruāda eſt in curatione ligni ſancti, ſed uarianda nonnunquā eſt, & pro uarietate diſpoſitionum, & pręcipuè ac maximè pro uarietate complexionum & ætatū. Pro uaria enim ægroti diſpoſitione, ut infirmitatis ratio poſtularit, alia erit dięta initio curationis, alia in incremento, alia in ſtatu, alia in declinatione. Aliquando etiam dięta ſeruetur regularis, aliquando reſumptiua, ut qualitati morbi cōueniet, & ægroti. Varię em̄ cōplexiones & ætates, uaria etiā diæta curandæ ſunt. Sāguinei uero

rò & cholerici q̃uis ex parte conueni-
ant, facilius tamen tolerant inediã ſan
guinei quàm cholerici, cęteris paribus:
tum quia ſanguineus minus inflãma-
tur, propter caloris temperiẽ, tum quia
humor in eo tardius reſoluitur, prop-
ter humidã cõplexionem. Phlegmati
cis quoq; quanuis ex parte conueniat
cum melancholicis, facilius tamẽ pro-
pter maximã humiditatem fert inedi-
am phlegmaticus, q̃ melãcholicus, qui
ſiccus eſt. ꝓpter frigiditatẽ uerò phle-
gmaticus hac re ſuperat ſanguineum.
Itaq; cholericus minimè omniũ eſt pa
tiens inediæ, ob feruorẽ & ſiccitatem.
Quare uaria eſſe dięta debet uariarum
complexionũ. Idemq́; obſeruandum
eſt in uarijs ætatibus. Firma enim ætas
minus cruciatur inedia, q̃ iuuentus, cæ
teris paribus. iuuenes minus q̃ pueri.
Omnino autẽ in die purgationis, car-
ne cibandus eſt æger, propter laſſitudi
nem quam efficit inanitio, illud tamen
curetur, ne cruditas contingat. Si uerò
ſtomachus imbecillior fuerit, contuſo
gallinæ ſubleuetur, tam in prãdio, q̃ in

cœna. Caro aũt uel elixa ſit, uel aſſa ſuper prunas, nulloq́ꝫ inficiatur ſalſamẽto, aut quouis condimento. Salis uerò aut nihil, aut perparũ adhibeat̃, ne hebetet̃ aut corrũpatur uis atqꝫ operatio decoctionis ligni ſancti. Neqꝫ em̃ faſtidiũ ſtomacho timẽdũ eſt, aut nauſea. Ipſa em̃ decoctio ſua uirtute ſtomachum roborat, adiuuatq́ꝫ ad cõcoquendum.

Quod æger purgandus eſt in curatione ligni ſancti, & quoties. Cap. XV.

Qui curatur ligno ſancto purgandus eſt omni octauo die uel ſaltem in duodecima.

IN unoquoqꝫ morbo, qui curatur ligno ſancto, æger purgãdus eſt octaua quoqꝫ die, uel ſexta, ſi multitudo apparet humoris noxij. Si aũt noxius humor exiguus eſt, ſat erit duodecima fieri purgationẽ. Itaque peritus medicus in hac re conſiderabit qualitatem morbi & ægroti, & maximè humoris noxij quantitatem. Hæc enim ligni decoctio digerit corporis humores, trahitq́ꝫ illos ab extremis partibus ad mediũ, uarijs modis iuxta uarias materias multo perfectius, quàm reliquæ medicinę. Tenues autem humores per ſudorem eijcit; craſſos ad decoctionem facit ap-

tiores

tiores. Itaque ſæpius æger purgandus eſt, Sed omnino initio curationis. Intra curationem uero, quo die purgatio fit, non ſumat ægrotus ſyrupum ex ligno ſancto, nec mane nec ueſperi. In ipſa uerò purgatione, & operatione medicinæ ſi fuerit acer dolor, & pũgens in ſtomacho uel inteſtinis. Item ſi remiſſius medicina operabitur, aderitq́ꝫ hebetatio: tunc præbendum eſt ius pulli ſeu gallinæ ſine ſale, atqꝫ cum ſaccaro, aliaque adhibenda ſunt adiumenta, quibus utitur medicina. Id em̃ nihil officit curationi ligni ſancti.

A quibus abſtinendus eſt ægrotus, in curatione, & quæ ſeruanda. Cap. XVI.

A coitu abſtineat qui purgatur.

A Coitu omnino abſtineat ægrotus tempore curationis. Si quis uero in Venerem pronior fuerit, ungantur illius renes cerato aliquo frigefaciente, ut libido prohibeatur, & pollutiones. Sed & peracta curatione abſtineat prorſus à Venere, ſaltem per triginta dies. curas etiam omnes ab ſe fuget qui curatur, atque animi mo-

moleſtias,& perturbationes. Hæc em̃
ut Gal.ait.3. Tegni,malè afficiunt cor-
pora,mutantq́ ab ea, quæ ſecundũ na
turam eſt, conſiſtentia. Is igitur,cui fa-
cultas eſt, detineat̃, exhilareturq́ ami-
corum iucundis ſermonibus,factis di-
ctisq́ ridiculis, muſicæ dulcedine, re-
busq́ alijs,quę illũ uoluptate afficiant,
atque ab omni moleſtia q̃ longiſſimè
abſit.Si aũt aufugerit ſomnus ab ægro
to, nimiumq́ illũ uigilia uexarit, peri-
culoſum eſt malũ, atq; illi maturè ſuc-
currendũ. Nam quemadmodũ ſom-
nus eſt uinculum quoddã uirtutũ cor-
poris & confirmatio, ſic uigilia, quæ
ſomni priuatio eſt,eneruat uires ipſas,
atq; diſſoluit,ut Auer.de ſomno & ui-
gilia,&.2. colliget,oſtendit. Itaq; ſom-
Sõnus pro ꝓuocandus eſt. nus,ꝓuocandus eſt,uel ſyrupo papaue
ris,uel alio adiumẽto. Vt aũt tutius æ-
ger curet̃, uſq; ad incrementũ curatio-
nis ſemper decũbat.In ſtatu uerò et de-
clinatione,poſt matutinũ ſudorẽ ſurge
re poterit, reliquũq́ diei ducere pro illi
us arbitrio:ita tamen ut nec frigus ſen-
tiat,nec laſſitudinẽ.Ob hanc igitur cau

ſam

ſam ,aliasq́ꝫ plures,partiendus eſt mor bus, & curatio per quatuor tēpora,q̄ꝫ-uis curatio breuiſſima procuretur,quę eſt uiginti dierū. Nā cōmunis curatio, & uſitatio eſt dierū quadraginta. In cu ratione uerò , particularia localia non debent apponi loco ægrotāti,niſi poſt initiū uel incremētum curationis. Ali- ter em̄ augeret̃ cauſa morbi coniūcta. Per totā autem curationē nunq̄ꝫ aqua frigida æger lauet manus, nec eam tan gat, ne frigiditas aquæ actiua repellen do humores ab exterioribus ad interi- ora , nocumentū aliq̄d inferat mēbris nobilioribus, quare abluantur manus uel uino albo calido, uel aqua calida.

In curatione nunquā lauet manus aqua frigida.

De ſudore, & quæ in illo ſeruanda ſunt. Cap. XVII.

POtio ligni ſancti,ut ſuperius dixi- mus, ſuapte natura educit ſudorē, qui initio ferè curationis, & incremen to ſolet fieri copioſior , remiſſior uerò in ſtatu & declinatione, ubi per totam curationem,ab initio ad finem largior fuerit ſudor , argumentum eſt multæ morbi materiæ ac noxij humoris , In-

terdum tamen ſudor plurimus contin git ex ægroti caliditate aut ex laxitate pororū, aut ex utroq;. Si cui uerò non per ſe ſudor fluit, arte prouocãdus eſt, atque educendus, puta latere calefacto alboq; uino ſuper inſperſo, ac plantis pedum ſuppoſito. Hoc enim admi niculo facilè ſudor educitur. Prouocãdus autem ſudor eſt nõ ſemper eodem modo, ſed aliquando largus, aliquando mediocris, aliquando perexiguus, pro ut conducere uidebitur & morbo & ægroto. Vt uerò humiditas præſertim capitis nõ officiat, tõdeat ad cutem qui curatur, ac poſt ſudorẽ ab ſummo uſq; capite ad plãtas imas diligẽter abſtergat atq; ſiccetur. In reliquis quoq; mẽbris nulla ſudoris pars relinquat. ne humor ille maius afferat nocumentū, atq; augeat morbū. Ergo optimè totū corpus ſiccetur, ſed maximè caput,

Sudor eſt prouocandus, ſi quis per ſe non ſudat.

Qua forma conficiatur ligni ſancti medicina. Cap. XVIII.

NOn ſunt audiẽdi, qui putant fieri poſſe medicinam ligni ſancti per catapotia ſeu pillulas, aut etiam per pa ſtillos

ſtillos ſeu electuaria. nec etiam idonea eſt cõfectio florum ipſius ligni ſancti, aut teneri arboris ſurculi ſaccaro cõditi, aut ſyrupus ex ſucco ipſorũ ſurculorũ. Hæc enim particularẽ faciunt medicinã, nec per illã mundari poſſunt reſtituiq́ʒ membra uniuerſa longo atque aſſiduo morbo affecta. Itaqʒ non tolleretur morbus à particulari ſumptione. Neqʒ ſalubrior eſſet eo pacto medicina ligni ſancti cæteris uſitatis, quę parum proſunt. Quamobrẽ optimus modus ac ſalubrior forma medicinæ ligni ſancti, eſt decoctio ipſius ligni: Ea em̃ eſt medicina uniuerſalis, tum maximè nutrit ſumentes, ut uerè ſit medicum nutrimentum, quod ſuperius demonſtrauimus. Decoquendus uerò ex arbore eſt, truncus mediæ craſſitudinis, mediocris ætatis, non mediocris ponderis, & recens, cortice maximè contiguo &, hærẽti, colore inter fuſcũ & flauũ, ex inſula ſancti Ioannis, uel ſanctæ Crucis, ut ſuperius diſſeruimus. ubi etiã oſtẽdimus, apud nos radicẽ arboris non eſſe idoneã, ꝙuis in ſuis terris ap-

tiſſima ſit ad medicinalẽ decoctionẽ.

Quod longa mora fieri debeat decoctio ligni ſancti. Cap. XIX

LIgnum ſanctum demõſtrauimus habere materiam ſiccam, denſam & duram. Facilitas uerò miſcibilium cõtingit ex humido, contrà difficultas ex ſicco. ut Auer. ait .1. de generatione. Ariſtotelesq́; tradit eodem loco, quodq; corpus miſcibile fieri, redactũ ad humidam ſubſtantiam. Quamobrem lignum oportet diu ac longa mora decoquatur, ut redigatur ad humiditatẽ: atq; etiam ut cõmiſceatur aquæ decoctionis, unaq́; forma liquoris fiat ex aqua & ligno, ab utroq; diuerſa. Nã quæ miſcentur, corrumpunt inuicem intentiones, & proprias qualitates, ut ait Ariſtoteles ſecũdo de generatione. Itaque per longam decoctionem, lignum ſanctum, ſublata ſiccitate ac denſitate, humidum fiet, ac liquidum & rarum. Quibus qualitatibus, ut teſtatur Auerroës primo de generatione, facile quoduis corpus in ſubſtantiam aliti conuertitur.

Quomodo

Quomodo pręparetur lignum ſanctũ ad decoctionẽ. Cap. XX.

VT facilius in infuſione macerari poſſit lignum ſanctum, cultro radendum eſt, redigendumq́ in tenuiſſima ramenta. Hæc ligni ramenta in aquam infuſionis mergantur in mundo uaſe. Debet autem uas ad unum modum decoctionis uitreum eſſe, ad alterum modum fictile ſeu teſtaceum, ut oſtendemus. Mora infuſionis in frigidis morbis duodecim horarum ſit ante decoctionem, ut melius miſceatur, operetúrque ualidius. In morbis calidis, aut breuis, aut nulla ſit mora infuſionis, ne nimis intenſe operetur, ut ſigillatim ſuis locis exponemus.

Quomodo decoquatur lignũ ſanctũ, & quot ſint illius decoctiones.
Cap. XXI.

DEcoquitur lignum ſanctũ, uno modo, poſita infuſionis aqua cũ ramẽtis ligni, ut diximus, in uitreo uaſe. Hoc aũt uas uitreũ cum infuſione ponitur intra maius alterum uas æneum plenum aqua cõmuni, medijs pa-

leis intra utrunque uas, ne uas uitreum frangatur. Feruente uerò aqua cōmuni in ęneo uaſe calefacto à ſubito igne, ſeruet etiã atque decoquitur infuſio in uaſe uitreo calefacto à ferventi aqua cōmuni cōſueuimus, inquit Galenus octauo, de ingenio calefacere olea duplici inſtrumẽto, quia ſi aliter calefiant corrũpitur eorũ uirtus: ſic & de ligno ſancto dicendũ eſt. Alter decoctionis modus eſt ſimplex, hoc eſt, ut decoctio fiat in uaſe fictili ab igne calefacto. Prior aũt decoctio, in gemino uaſe eſt uirtutis alteratiuę, ac refrigeratiuę, aptior calidis morbis, & calidis complexionibus, hoc eſt, cholericis & ſanguineis. Altera decoctio ſimplex in uaſe teſtaceo eſt calefactiuæ magis uirtutis, frigidis morbis idonea, & frigidis complexionibus, phlegmaticis & melancholicis. Quoniam uerò ſuperius diximus longa mora decoqui oportere lignum ſanctum, id animaduertendum præcipimus, non omnibus morbis, & ægrotis eiuſdẽ morę decoctionem cōuenire, ſed aliȷs maioris moræ, aliȷs mi-
noris

noris. Quamobrē gradus conſtituēdi ſunt in ipſa decoctione, ut uerbi cauſa, primus gradus decoctionis ſit, quum decoctio remanet unius libræ, ſecūdus, nouem unciarum, tertius unciarū ſex aut ſeptem, & ita deinceps. Decoctio autem non ſimplex, aut unica fit, ſed duæ ac tres fiunt. Eademq́ ramenta ligni, facta prima decoctione, atque compreſſa & percolata, iterum ponuntur in aquam infuſionis, & fit ſecūda decoctio, atque iterum comprimuntur & colantur, tū tertio, ſi opus erit, ponuntur in aquam infuſionis, & fiat tertia decoctio. Prima uerò decoctio dicitur ſyrupus ſeu prima aqua ligni. Secunda, ſecunda aqua: tertia, tertia aqua. Syrupus autem ſeu prima aqua ligni, magis eſt calefactiua, ad morbos apta & complexiones frigidas. Secunda aqua eſt alteratiua magis, & refrigeratiua, calidis complexionibus & morbis adhibenda. Initio aūt autūni, & ultimo uere, tertio quoq́ die, aut etiam altero, decoctio eſt conficienda, quoniā calore anni celeriter corrūpi.

tur. Hyeme uerò ſat eſt, ut quarto quoque die uel quinto, aut ſexto conficiat. Ob frigus enim nō ita facile putreſcit. Quare hyeme libra integra fiat decoctionis, calidiore anni tempore ſemilibra. Atque hoc modo fit decoctio ligni ſancti.

An in decoctione ligni ſancti, alia decoquenda ſint unà cum ipſo ligno.
Cap. XXII.

IN fine curationis, in complexionibus calidis, decoqui poſſunt cum ligno ſancto frigidę herbæ: ut cichorea, endiuia, bugloſſa hortenſis, quam borraginem dicunt, aliæq; id genus. Id uerò fit ad refrigerandam iecoris caliditatem, totiusq; ſanguineæ habitudinis. Quod aūt de fine curationis diximus, idem fieri poteſt, non tantum in actu præſeruatiuo, ſed etiā in curatiuo, præſertim in aliqua diſcraſia iecoris, atque in alijs, maximè quorum tibiæ puſtulis ulcerātur, quibus ſola ſubuenit ligni ſancti medicina. In hac autem decoctione in qua herbæ admixtæ ſunt, idē ritus ſeruandus eſt, & regula, de dięta,

potione & cæteris quæ ad curationem abſolutam pertinent ligni ſancti.

Quod uario gradu & intenſione decoctio facienda eſt ligni ſancti. Cap. XXIII.

MOra decoquendi, atque gradus quos diximus decoctionis, diuerſi eſſe debent, frigido anni tempore, & calido, cæteris paribus. Nã hyeme intenſior debet fieri decoctio, & maiore gradu; uere atq; autumno, minore gradu atque remiſſior. In tẽporibus item curationis, hoc eſt initio, incremẽtoq́; ſtatu, & declinatione, non idem ſeruetur modus decoctionis in paribus morbis & ægrotis. In uarijs quoq; morbis, uarijs ætatibus, uarijs cõplexionibus, uarius debet omnino eſſe gradus decoctionis, ut ſigillatim inferius exponemus. Nihil uero refert, quod aiunt, gentes illas, apud quas naſcitur lignũ ſanctum, eodẽ ſemper modo ac ſine ullo diſcrimine cõficere ac ſumere hanc potionem. Nam imperiti illi ſunt artis medicinæ, ac rationis. uel fortè quoniam recens lignum decoquunt, ſalutaris eſt

ea medicina, quocunq; alio modo cõfi ciatur, uel quia in illis regionibus antidotaria medicina eſt lignũ ſanctũ, uel quod incredibilius eſt, decoctionẽ cõfi ciunt admodũ tẽperatã, ut in omni tẽ pore anni ſubueniat ægrotis, omni ętati, omni morbo, omniq; complexioni.

Quibus horis ſyrupus ligni ſancti ſumẽdus ſit. Cap. XXIIII.

Syrupus ligni ſancti ſumẽdus eſt ægrotãtibus & mane & ueſperi. Ante prandiũ uerò & ante cœnam ſumatur, tanto temporis ſpacio, quãto opus eſt, ut concoqui poſſit, pro ſtomacho uel firmo uel imbecillo. Atque magnopere errarunt, qui præbendum ſyrupum arbitrati ſunt poſt cibum ſecunda hora. Ea enim res aduerſatur rationi totius medicinæ. Quare tempus concoctionis ſyrupi ſit circiter quatuor horarum ante prandium & cœnã, plus minus, pro ut uires concoquendi, & ſyrupi quantitas exegerit. Si autem morbus in cerebro ſit, tunc ſyrupus poſt cibum præbeatur, ut ſuis locis declarabimus.

Quod

Quod non eadem ſemper quantitas & qualitas ſyrupi ſumenda eſt. Cap. XXV.

NOn eadem quantitate ſyrupus præberi debet omnibus temporibus curationis. Sed à paucitate incipiendum eſt, paulatímque quantitas augenda. Natura enim non fert repentinas mutationes, ut 3. Tegni præcipit Galenus. Quare imbecillis ægrotis præbeantur unciæ tres ſyrupi mane, tantundémq; ueſperi, in incremento, quatuor, in ſtatu & declinatione ſex. Aliquando uerò præbeatur ſyrupus aut tantum mane aut tantum ueſperi: ſi aut ualde nauſeans fuerit ægrotus, aut ſtomacho nimis imbecillo, ut fieri non poſſint omnes decoctiones neceſſariæ. Itaque animaduertendus hic modus eſt ab ijs qui curam gerunt ægrotantis. Sed & ætatis ratio habenda eſt in quantitate potionis, & complexionis, & in uniuerſum totius diſpoſitionis cuiuſque ægroti, ut modus quantitatis ſeruetur in unoquoq;. Hęc uerò nos ſuis locis ſingula exponemus.

Quod autem de quãtitate diximus potionis, idem omnino ſeruãdum, eſt de qualitate, hoc eſt de gradu & intenſione decoctionis.

Quid agendum ſit ſtomacho nauſeante: Cap. XXVI.

SI cui aſſidua nauſea contigerit, non eſt propterea dimittenda incepta curatio. Nã paulatim atq; indies nauſea minuet, ſemperq; ſtomachus robuſtior fiet. Si aũt eueniat nauſea ex innata ſtomachi caliditate, tũc ſyrupum & aquam, aut eorum alterum, ut morbus & ægroti diſpoſitio exegerit, ad frigiditatem oportet reuocare, ut minore gradu fiat, & remiſſior decoctio. Vt uerò amaror ille frangatur, ſyrupi uel aquæ ſecundæ, admiſceri poſſunt, aut coriandri præparati, aut ſaccarũ roſaceũ, aut aliud tale, quod & amarorẽ minuat, & conueniat morbo, & ægroto.

Quod intermittẽda eſt aliquãdo potio ligni ſancti, aliquando etiam dimittenda. Cap. XXVII.

INitio curationis, in quibus morbis dolores ſunt, augeri potius q̃ minui ſolent

ſolēt dolores ipſi, ob agitationē factā in humoribus, ex ligni operatione. Neq; propterea eſt curatio intermittenda. Nam ſalus omnino futura eſt, procedente ſemper atq; operante uirtute medicinæ. Nam ut ait Auer. 4. metheor. effectus augetur ex operatione inquieta, ac ſæpe conualeſcit ægrotus non paruo tempore poſt curationē. Si aũt aliquod accidēs intra curationē acceſſerit, puta, febris, uel deſtillatio ſeu catarrhus, præberi poteſt pro ſyrupo aqua ſecunda alteratiua in hora cibi, aut intermittenda eſt ad rempus potio ligni ſancti, & ſublato accidenti, reſumenda. At ſi perſeuerauerit accidens illud, atq; periculũ timetur, dimittatur omnino curatio ligni ſancti. Cũ uero inerit aliq̃d nocumentũ internũ in ſpiritualibus uel nutritiuis, & aliæ tamen aderunt intentiones medendi, per ſyrupos, & electuaria, & alia ſimilia, tunc non eſt relinquēda potio ligni ſancti, ſed præbēda cũ aliȷs illis medicamētis, ut ſubueniatur maximè interiori nocumento, ita tamen ut quotidie, ſed ſe-

Initio curationis dolores ſolent potius augeri quàm minui.

mel tantũ ſumat̃ ſyrupus ligni, aut aqua ſecũda ſola in potu, loco uini, quæ aqua uel intenſæ decoctionis ſit, uel remiſſæ, ad calefaciendum, uel alterandum, ut conueniet morbo & ægroto. Atq; hunc nos modum curationis experti ſæpe ſumus fœlici rerum euentu.

Quo pacto adminiſtret̃ medicina ligni ſancti in morbo gallico. Cap. XXVIII.

SI morbus gallicus recẽs fuerit, nec tres menſes exceſſerit, ſola humectatione opus eſt, & mundatione atque recreatione membrorum. Quod fit per potionem ligni ſancti alteratiuam, & refrigeratiuam. Nam ſi in recenti morbo intenſiorem decoctionem preberemus, & calefactiuã, quod fieri debet in ueteri morbo, procul dubio recens ipſe morbus deterior fieret, & augeretur. Calefactiua enim decoctio ligni, quæ, ut diximus, ueteri conuenit morbo, ſua uirtute aperitiua, in morbo recenti auget dolores iuncturarum, uomicas excitat oſſuoſas, membra principalia inflammat, infectaq; dimouet à naturali temperamento, ac

totum

totum corpus uexat grauiſſimis acci-
dentibus. Quæ omnia contingunt ex intemperata decoctione ob nimiã illius intenſionem & caliditatem. Itaque diuerſa eſt ratio præbẽdæ potionis ligni ſancti, in ueteri morbo gallico, & recenti, ut ſuis locis ſigillatim exponemus. Quum uerò in hoc morbo ulcera ſunt oris, aliorumúe membrorum, dum curatio fit per lignum ſanctũ, mederi ulceribus poſſumus interea unctione cum mercurio & ligno ſancto. Et in oris quidem ulceribus ea unctione ſeptẽ dies collũ ungendum eſt. In aliјs uerò membris circum ipſa tantum ulcera ungatur manè & ueſperi. Si autem unguenti caliditas officeret ulceribus, alia poterit unctio adhiberi frigidior, alterans & exiccans, mundatis prius ulceribus. De his uerò latius inferius, ac ſigillatim præcipiemus.

Quæ poſt curationẽ ligni ſancti ſeruanda ſunt Cap. XXIX.

PEracta in quouis morbo curatione ligni ſancti, ad eũ modũ, qui eſt hactenus deſcriptus, primũ illud ſeruã

dũ eſt, ne aut habitet aut uerſet̃ curatus in frigido loco, nec unq̃ omnino ſentiat frigus. Nã ob raritatem pororũ corporis facilè nouus aliquis mórbus contingeret, qui eſſet curatu perquam difficilis, præſertim ſi frigidus eſſet morbus, aut in frigido anni tempore. Modus deinde ſeruetur in cibo & potu, ſaltem ad duos menſes, ut carnes edantur facilis concoctionis, ac cætera quæ nihil omnino officiant. Quãtitas uerò cibi ea ſit, ut illa minimè grauetur ſtomachus imbecillis ex inedia quæ præceſſit, atque ut bene cõcoctus cibus facile in ſubſtantiam aliti cõuertatur. Si autem peracta curatione, inflãmatio cognoſcetur in iecore & in habitudine ſanguinea, quod erratum in curatione fuerit, confecta decoctione nimis intenſa, neceſſe eſt alterari iecur atque refrigerari ſyrupo aut aqua endiuiæ, aut re alia, quæ refrigerat, aut uenam incidi, ut cõueniet. Ad tuendam uerò ualetudinem ex quouis morbo, præſertim ex morbis cronicis, & qui uix euelli poſſunt, ut eſt podagra, poterit cura-

tus procedente tempore quarto aut ſe-
xto quoq; die ſumere aquam ſecundã
decoctionis ligni, uel ſyrupũ, quod eſt
multò utilius. Quod ſi per legitimam
ligni curationẽ quadraginta dierum,
non receperit quis integram ſalutem,
debebit poſt aliquot menſes, aut etiam
annos repetere ipſam curationem, at-
que ſi opus fuerit, tertio aut quarto, de
ntegro curari eadem ligni medicina
eodemq; ritu. Neque quicquam inde
timendum eſt incolumitati: nam adeò
eſt præclara hęc medicina & ſalutaris,
ut ſi ritè adminiſtretur, nõ modo non
officiat ſępius ſumpta, ſed mẽbra quo-
que omnia foueat, recreet, ac roboret,
corpusq; per illã deducatur ad perfe-
ctam habitudinẽ, ac ferè iuueneſcat.

ATque hæc nobis pertinere uiſa
ſunt ad communem generalẽq;
rationem huius medicinę ligni ſancti.
Poſt hæc de uniuerſis morbis, de ætati
bus, de cõplexionibus ſigillatim, atque
ordinè præcipiemus. De ratione autẽ
ipſorũ morborũ, nihil attinet hoc ope
re diſputare, de quibus plurimi atque

præclari autores tractauere, ſed in ſingulis morbis demõſtrabimus diligenter quo pacto curandi ſunt hac medicina. Iãq; modũ ponemus primo huius operis libro, ſi prius quaſi corollarium illi addemus, rationem diuerſæ operationis ligni ſancti.

Quare diuerſæ cõtingũt operationes ex medicina ligni ſancti Cap. XXX.

Lignũ ſanctũ diximus eſſe naturæ atq; cõplexionis calidę in ſecundo gradu, ac ſiccæ. Quãobrem non mirũ eſt, ſi curent̃ illo morbi & ægroti humidæ naturæ ac frigidæ. Sed difficile illud uidet̃, q̃d nihil minus ſubueniat ſiccis calidisq; morbis & ægrotis. Quare aũt id fiat nos ratione cognouimus, & uſu atq; experimentis. Cauſa uerò diuerſæ operationis, ut ſupra tetigimus, eſt uaria cõfectio ipſius medicinæ. Remiſſior em̃ decoctio ligni ſancti facit ut propriæ ipſius qualitates remiſſæ transfundant̃ in aquã decoctionis, qualitates uerò aquæ minus tranſmutent̃ uigore ipſius ligni. Quo fit, ut ex utroq; cõpoſita decoctio ad hũc morbũ remiſſa, multò

minus

minus habeat ex qualitatib. ligni,mul
tò plus ex aquæ qualitatibus. Ac ꝓpte
rea talis decoctio,ratione cõmixtionis
non iam calida & ſicca eſt,ſed humidæ
potius & frigidæ qualitatis: quia cõpo
ſita qualitate cõiuncta cũ propria uir-
tute atq; potentia naturali ipſius ligni,
iure ac meritò ea medicina morbos cu
rat & ægrotos calidæ ac ſiccæ naturæ.
humectatiuãq; uim habet,et refrigera
tiuã. Sed & ratione portionis ligni &
aquæ decoctionis,humidã induit deco
ctio & frigidã qualitatẽ, dum pars mo
dica ligni cum aquæ maxima parte cõ
iungitur, ut exigua ligni quantitas in-
tenſiua ſuperetur à quantitate aquæ ni
mium extenſiua, atq; ita decoctio acce
dat magis ad aquæ qualitates. Itaq; ſic-
cum quidem & calidũ eſt id, quod de-
coquitur,ſed decoctio trahi arte poteſt
propter aquam, in contrarias qualita-
tes. Præcipua tamen cauſa, quod tam
mira operatur hæc medicina,non tam
qualitates ſunt, quàm propria natura,
ut diximus,& uis ipſius ligni, uerè ſan
cti & ſalutaris.

DE LIGNO SANCTO.

PRAEFATIO.

Hoc ſecũdo uolumine de ſingulis morbis ut dictũ eſt, ſumus tractaturi, curandis per ligni ſancti medicinam. Conſtituimus uerò propriam curationem in unoquoq; morbo, non ſolum quæ ad morbum ipſum pertineat, ſed quæ cuique conueniat habitudini ſeu complexioni ex diuerſis quatuor corporũ humoribus, ſanguine, bili, ſeu cholera, pituita, ſeu phlegmate, atra bili, ſeu melancholica. quæ item conueniat cuiq; ætati, quæ firmo corpori, quæ imbecillo. Incipiemus autẽ ab eo capitis morbo, qui & moleſtiſſimus eſt, & curatu multo difficillimus.

De cephalea ſeu hemicranea.

Cephalea, morbus, ut ait Celſus, acutus ac peſtilens, hemicranea etiam dicitur, quod frequentius certã partem capitis infeſtet, licet uarijs locis, ſemper tamen qua caput capillo tegigitur. Hic morbus uarius eſt, ac multi-

plex malum. Nos autem de dolore illo tractabimus, qui maximè uehemens eſt, & pernicioſus, & qui uix curatur aliqua medicina. Eius mali & ſi multæ cauſæ ſunt, potiſſima tamen eſt cauſa interna, ut dolor ex ipſo corpore naſcatur, ſiue ex ſolo capite oriat̃ malũ, ſeu ex capite & ex alio mẽbro, ut eſt lien, ſeu ſplen, iecur, ſeu epar, ſtomachus, uulua, quæ & matrix dicitur, & ſimilia. E ſtomacho uerò præcipuè oritur is morbus, ut præcipit Auic. prima ter tij, cuius ſignum eſt, quod plerunq; fit dolor in priore parte ſincipitij. nam qui in margine ipſius ſincipitij fit, hũc uulua maximè producit. In dextra autem parte capitis ex iecore transfunditur, ex liene in ſiniſtra, ut docet Auic. *Cap. 7.* eodem loco. Quoniam uerò ex cauſis morbi materialibus quæ cronicum facit morbum, ſeu diuturnum, eſt phlegma, aut melancholia, de hoc morbo cephaleæ primum dicam, quum à phlegmate concitatur; ſiue is humor per ſe talis ſit in corpore, ac (ut aiunt) radicaliter, ſiue talis ſit in ratione alterius hu-

moris, per ulteriorē cōbuſtionem uel reſolutionem, ſeu etiā talis ſit humor ab ineunte ætate, ſeu ſuccedēte tempore mutatus ob qualitatem regionis, uel propter ſex res non naturales.

Curatio cephaleę, phlegmate exiſtēte in cauſa, in iuuene cholerico uel ſanguineo.

IMminuta primū cauſa morbi antecedēte, humore uidelicet phlegmatico, iuuenis eius cōplexionis, ſi imbecillus ſit, hoc modo curet̃. Cibetur tota curatione diæta reſumptiua, ab initio & per totū incrementū curationis, tam in prādio ꝙ in cœna, ſumēs tres uncias panis bis cocti, & tantundē carnis elixæ. In ſtatu tres uncias panis, duas tantū carnis, poſt redeat ad tres carnis uncias in declinatione, ac demū quatuor etiā uncias eſſe poterit æger circa finē curationis, ut non ſubitò, uel nimis minuat̃ cibus, uel nimis augeat̃. Necꝫ em̃ ex multa fame, ut Celſus ait, nimia ſatietas, necꝫ ex nimia ſatietate fames idonea eſt. Sumatur autem in potu manè & ueſperi aqua ligni ſancti alteratiua, ut dicemus. Syrupus uerò talis fiat

at. Ponatur in fictili ſeu teſtaceo uaſe,
ſemilibra ex ramentis ligni, maneatq́;
in infuſione horas duodecim in aqua
fontanæ quindecim librarum, deinde
ferueat infuſio ad ignem carbonum,
donec redeat decoctio ad libras octo:
poſt coletur, ac reponatur in uitreo ua
ſe bene operto. Ex eo ſyrupo ſumat
ægrotus tam manè, quàm ueſperi unci
as quatuor ab initio curationis uſque
ad ſtatum. In ſtatu autem & deinceps
uncias ſex. Sumatur uerò ſyrupus ca-
lefactus. In potu talis fiat aqua ſecun-
da, ramenta ligni compreſſa poſt de-
coctionem ſyrupi ponantur in uitreo
uaſe in aquam uiginti librarum, hæc
ferueat in gemino uaſe ad ignem lig-
norum, donec redeat ad quindecim
libras. poſt hæc coletur, ac reponatur
in uitreo uaſe bene operto. Ex hac a-
qua bibat æger in prandio & in cœ-
na quantum placuerit. Ea enim re-
frigerabit calidam iuuenis habitudi-
nē. Si aūt horreat bibens aquæ amaro
rē, tēperet amaror ipſe admixtis aquæ
coriādris, ut ſuperius demōſtrauimus.

In robuſtiore uerò iuuene idem ſerue-
tur modus curationis, præterq̄, quod
audacius minui poterit quantitas cibi,
augeri uerò ſyrupi per totam curatio-
nem. In hoc enim fortior eſt calor uita
lis, faciliusq́; ac melius fit concoctio.

In iuuene phlegmatico, uel melãcholico.

CIbetur is iuuenis, ſi imbecillus ſit,
diæta reſumptiua, ut ſupra dictũ
eſt. Caro autem ſit aſſa, non elixa, am-
moto cruſto ſuperiore. Si uerò fuerit
robuſtior, diæta utatur regulari. Syru-
pus autem & aqua ſecunda uim habe-
ant calefactiuam, fiantq́; in hunc mo-
dum. Ponatur ſemilibra ex ramentis
ligni in uaſe fictili, in aquæ fontanæ li-
bras quindecim, maneatq́; in infuſio-
ne horas duodecim: tum ferueat infu-
ſio, donec decoctio redigatur ad ſex li-
bras, poſt hæc coletur, ſerueturq́;, ut
docuimus. atque hic ſyrupus ſumatur
ab initio curationis, & per totũ incre-
mentum. In incremẽto uerò uſque ad
declinationem redigatur eadem deco-
ctio ad quatuor libras. Secunda aqua
in potu talis ſit, compreſſa ligni ramen
ta

ta poſt ſyrupi decoctionem ponantur in aquæ fontanæ libras uiginti, ferue- atq́ꝫ decoctio donec ad decem redeat libras, eaq́ꝫ, ut ſuprà dictũ eſt, utatur in potu ægrotus tota curatione in prã- dio & in cœna.

In ſene cholerico uel ſanguineo.

HViusmodi ſenex ſi imbecillus ſit, ac reſolubilis, imminuta prius cauſa morbi antecedente, cibetur diæ- ta reſumptiua tota curatione, etiã cum contuſo gallinæ aut caponis, panis ue- rò præbeatur bis coctus, uel bene co- ctus, quantum in iuuene cõſtituimus eiuſdem complexionis. Syrupus pro hoc ſene talis fiat. ſemilibra ex ramen- tis ligni in aquæ libras quatuordecim ponatur in uaſe teſtaceo, maneat in in- fuſione, ut ſuprà, ferueatq́ꝫ infuſio ad ignem carbonum, donec ad ſeptem li- bras redigatur decoctio. Ex hoc ſyru- po ſumat æger tam mane quàm ueſpe ri ab initio uſque ad mediam curatio- nem, uncias quatuor, in reliqua curati- one ſemilibram. Intra curationem uè- rò deiectiones ſeu euacuationes, non

negligantur,ut mobo conueniet et æ-
groto,aqua ſecunda utatur in potu,ut
de phlegmatico iuuene dictum eſt to
ta curatione in prandio & in cœna.

Curatio melãcholia exiſtẽte in cauſa in
iuuene cholerico,uel ſanguineo.

IMminuta primũ cauſa morbi ante
cedẽte, cibetur talis iuuenis diæta re
ſumptiua.Syrupus uerò ſic fiat,ab ini-
tio ad mediã curationem ſit ſemilibra
ligni,aquę infuſionis librę quindecim,
maneant ligni ramẽta in infuſione ho
ras duodecim . ferueat infuſio in bal-
neo mariæ, donec redigatur decoctio
ad undecim libras . Seruetq́; ut ſuprà
in uitreo uaſe . Ex eo ſyrupo ſumatur
tam manè quàm ueſperi,ſemilibra . In
ſecunda aqua , in potu ſint aquæ libræ
uiginti.ferueatq́; infuſio donec rediga
tur decoctio ad ſexdecim libras, repo-
naturq́; ac ſumatẽ,ut ſuprà . A ſtatu cu-
rationis uſq; ad finẽ , ſyrupus fiat ex ſe
milibra ramentorũ ligni, & aquæ infu
ſionis libris duodecim . maneat infu-
ſio,ferueat. & reponatur ut prior ſyru
pus. Intentio tantũ decoctionis maior

ſit

ſit, ut duodecim libræ redigātur ad ſeptem. In ſecunda aqua in potu eadem quoque ſeruentur, quæ in priore decoctione, niſi quòd quindecim ſint libræ aquæ infuſionis, atq; decoctio redeat ad duodecim. Intra curationē uerò nō omittātur euacuationes neceſſariæ. Si autem paulò robuſtior iuuenis ſit, eadem ſeruentur in curatione, niſi quod minor aliquando cibus ſumendus eſt.

In iuuene phlegmatico uel melācholico.

CIbetur talis ægrotus tota curatione diæta regulari. Pro ſyrupo ſit ſemilibra ligni, aquæ libræ decem, fiat infuſio ut ſuprà, tum ferueat in fictili uaſe ad ignem carbonum, donec decoctio ad quinque redeat libras. Eo ſyrupo utatur ægrotus ab initio uſq; ad mediam curationem, ſemilibram ſumens manè ac ueſperi. Pro aqua secunda in potu ſint libræ quindecim aquę, redigat'q; decoctio ad decē. Ab incremēto aūt uſq; ad finē intēſior ſit decoctio ſyrupi, ut decem libræ infuſionis ad tres redigant̃. Sumant̃ uerò ex eo ſyrupo tā manè q; ueſperi uncię 8. In-

tenſior item fiat ſecūda decoctio, ut decem aquæ libræ ad ſex redeant. Si aūt ſiticuloſior ſit ęgrotus, ſecundaq́ꝫ aqua poſt ſyrupum non ſufficiat in potu ex compreſſis ligni ramentis, fiat prima ligni decoctio in potu ad hunc modū. unciæ tres ex ligni ramentis ponantur in infuſione in uaſe fictili in libras quindecim aquæ, ferueatq́ꝫ infuſio, donec decoctio ad decem redigatur libras, coleturq́ꝫ ac reponatur, ut ſępius dictum eſt. Atque hæc prima aqua remiſſioris decoctionis ſuppleat in potu defectū aquæ ſecundæ.

In ſene cholerico uel ſanguineo

SI is ſenex imbecillus ſit, imminuto prius humore melancholico, cibetur diæta reſumptiua, ut ſenex phlegmaticus. Syrupus pro eo per totam curationem fiat calefactiuus, ad hūc modum, ponatur ex ramentis ligni libra integra in uaſe fictili, in aquæ libras quatuordecim, fiat infuſio, ut ſuprà, ferueatq́ꝫ quouſq́ꝫ redigatur ad libras ſeptem. Ex eo ſyrupo tam mane quàm ueſperi ſumatur ſemilibra. Pro aqua

ſecunda

ſecunda in potu,ramenta primę deco-ctionis compreſſa ponantur in uitreo uaſe in aquæ libras uiginti. Ferueat ipſa ſecunda infuſio in balneo mariæ donec ad quindecim redeat libras. Si uerò paulò ſit ęger ualidior,cibetur interdum diæta regulari, augeaturq́ꝫ potio ſyrupi duabus uncijs, ut octonas ſumat uncias per incrementum & ſtatum curationis.

In ſene phlegmatico uel melancholico.

CIbetur huiuſmodi ſenex tota curatione,diȩta regulari, pane bis cocto & uua paſſa. Ad ſyrupum ſit libra integra ligni, aquæ libræ ſedecim. fiat infuſio de more,ferueatq́ꝫ ad ignē carbonum, donec redeat decoctio ad ſeptem libras. Coletur de more ac ſeruetur. Ex eo ſyrupo ſumat ægrotus mane ac ueſperi, ab initio curationis uſqꝫ ad incrementum,uncias quatuor,deinceps uſqꝫ ad finem, ſumat ſemilibram. Pro ſecunda decoctione in potu, ſint aquæ libræ uiginti, redigaturq́ꝫ decoctio ad decem & octo. Si autem robuſtior ſenex fuerit, augeatur potio ſyru

pi duabus ferè uncijs. Secundáque decoctio fiat pauló intenſior, ut redeat ad ſexdecim libras.

De uigilia immodica.

Longa & immodica uigilia ex aliqua prouenit quatuor cauſarum, hoc eſt, uel à nimia ſiccitate, uel ab intemperato calore, uel à cholera rubea aut nigra, uel à phlegmate ſalſo. Præcipuè tamen in cauſa eſt ſiccitas cerebri, dum uel à calido iecore, uel ex aliqua materia calida per ſe aut per accidens, calidi uapores exhalantur, ac cerebrum per ſe ſiccum magis exiccant, Primum igitur in huius morbi curatione cauſa frangatur antecedens. Deinde ſingulæ complexiones & ætates curentur in hunc modum.

Curatio uigiliæ, in iuuene cholerico uel ſanguineo.

Cibetur talis ægrotus carne pulli elixi cum frigidis herbis. Sumat uero in potu ſaltem duos menſes, aquam decoctionis ligni ſancti, quæ talis fiat. Ex ramētis ligni ſint unciæ tres per mēſem, deinde quatuor unciæ alio

in

in menſe, aquæ libræ uiginti, fiat infu-
ſio, ac ferueat in balneo mariæ, donec
redeat decoctio ad quindecim libras.
Hæc uerò aqua in potu ſumpta, altera
bit intemperiem, ſeu diſcraſiam mem-
bri dolorē immittentis. Corrigit enim
atq; inſtaurat lapſa membra ex qua-
cunq; cauſa. Neq; aūt id cuiquā incredi
bile uideatū, q̊d nos & aliàs experti ſu-
mus, et pręcipuè in clariſſimo uiro Ca
millo Muſettula, quē quū immēſa ui
gilia ex iecoris caliditate penè conſum
pſiſſet, ſola potione hac ligni ſancti
alterāte, refrigerato iecore, ſublata ui-
gilia eſt, ac perfectæ ſaluti reſtitutus.
quod illi quoq; fuit ſummo miraculo.

In iuuene phlegmatico uel melāchólico.

Albetur huiuſmodi iuuenis, ut ſu-
perior, ſed parcius aliquantò. pro
eo autē fiat talis ſyrupus. Sint ligni un
ciæ quatuor, aquæ duodecim. ferueat
infuſio in balneo mariæ, donec redeat
decoctio ad uncias ſeptem. Ex hoc ſy-
rupo ſumat æger per totam curationē
uncias ſex manè tantū. Aqua ſecunda
in potu fiat, ut in iuuene ſuperiore.

In ſene cholerico uel ſanguineo.

SEnex ſi huius complexionis fuerit ab ineunte ætate, imminuto prius humore noxio, ſi ſit in cauſa, cibetur diæta reſumptiua, fiantq́ pro eo ſyrupus & aqua ſecunda, quæ alterent illius complexionem, pro ſyrupo ſit ligni ſemilibra, aquę librę uiginti, ferueat infuſio in balneo mariæ donec ad quindecim libras decoctio redigatur. Inde ſumat ægrotus mane ac ueſperi ſemilibram tota curatione. Pro ſecũda decoctione ramenta ex priore decoctione preſſa ponantur in aquæ libras uiginti quinq́, hæc ferueat in eodem balneo, donec ad uiginti redeat libras. Quod ſi aqua ipſa ſecunda non ſufficiat ad potum ob ſitim nimiam ſenis, fiat aqua prima in potu, qualis deſcripta eſt in iuuene cholerico.

In ſene phlegmatico uel melancholico.

EAdem in hoc ſene ſeruentur, quæ in ſuperiore. Nam licet complexio per ſe humida ſit, humectandus tamen eſt ob morbum ſicciſſimum.

De

De perturbatione intellectus, defectu & amiſſione memoriæ.

PErturbatio intellectus & defectus memoriæ, non differunt, niſi per maiorem aut minorem uim cauſę facientis morbum, & per diuerſas capitis partes, & proprias ſedes. Conueniunt uerò in materia & noxio humore, unde oritur morbus. Atque de ea perturbatione intellectus hic præcipimus, quæ ſine febre eſt: quum ex phlegmate putrido fit, uel ex cholera. Speciesq; illas notamus huius morbi, in quibus communitas eſt in cauſa morbi pluribus membris principalibus, in quibus præcipua ſunt iecur & cerebrum. Et iecoris quidem caliditate fit morbus, dũ cõburit humores, ac cinericios reddit, gignitq; choleram nigrã, ex qua morbus hic naſcitur. Sed & cerebrũ ſolum nonnunquam eſt in cauſa, ob ſui intẽperiem ſeu diſcraſiam. Nam eius frigiditate augetur phlegma. Sæpe etiam, ut diximus, utrunq; membrum eſt in cauſa, & plerunque alia membra, ex nimia frigiditate aut humiditate, quæ

ſolēt morbū afferre, ut prima tertij tra-
dit Auic. In quacunqꝫ aūt ſpecie huius
morbi maximè conuenit curatio ligni
ſancti, quoniā tenui opus eſt materia
in nutrimento, ob uirtutē ligni nutri-
tiuā, & in hoc morbo ualde noxia eſt
repletio ex cibo & potu, maximeq́ꝫ ad
uerſatur ſenſui animæ interiori, Auic.
ibidē præcipiente. Sed & ob id utiliſſi-
ma eſt ligni ſancti medicina, quod ex-
iccat, & tenuat ſanguinem, & tempe-
ratè calefacit. Atqꝫ ita ſenſus interior
purgatur & inſtauratur, ut eodē loco
præcipit Auicenna. Primum autē om
nium in huius morbi curatione immi
nuat̄ cauſa antecedēs noxius humor.

Curatio perturbationis intellectus & a-
miſſionis memorię, phlegmate exiſtē-
te in cauſa, in iuuene cholerico uel ſan
guineo.

HViusmodi iuuenis cibetur tota
curatione diæta reſumptiua, ſi im
becillus ſit. Syrupus pro eo fiat ex lig-
ni ſemilibra, aquæ libbris octo. Ferue-
at infuſio in uaſe fictili ad ignē carbo-
num, donec redigatur decoctio ad qua

tuor

tuor libras.Hoc utatur ægrotus ab in-
itio uſque ad mediam curationē, qua-
tuor ſumens uncias manè ac ueſperi.
In ſecunda decoctione, in potu ſint a-
quæ libræ duodecim, redeátque deco-
ctio ad ſeptem. Reliquo tempore cu-
rationis ſyrupus fiat ex eadē ligni &
aquæ menſura, ſed intenſior ſit deco-
ctio,ut ad tres tantum redeat libras,ſu-
mátque inde ægrotus manè ac ueſperi
ſemilibram. Secunda decoctio in po-
tu fiat ex decem libris aquę,atq; ad ſep
tem redigatur. Si aūt ualidior ſit iuue-
nis,eadē ſeruētur,niſi quod minuenda
cibi quātitas eſt,augenda ſyrupi.

In iuuene phlegmatico uel melācholico:

CIbetur huiuſmodi iuuenis,ſi imbe
cillus ſit,diæta reſumptiua uſq; ad
mediā curationē,deinceps utat̃ dięta re
gulari uſq; ad finē,niſi deficiētibus uiri
bus,ad reſumptiuā ſit aliquādo redeū-
dū. Pro eo in tota curatione fiat ſy-
rupus ex libra integra ligni, aquæ li-
bris decē,feruéatq; infuſio in fictili ua-
ſe ad ignē carbonū donec ad quinq; li-
bras redeat decoctio,Inde ſumat ęgro-

tus mane ac ueſperi initio curationis uncias tres, in incremento quatuor, reliquo tempore ſemilibram. Secunda decoctio in potu fiat ex aquæ libris duodecim, quæ ad decẽ redeant feruẽdo.

In ſene cholerico uel ſanguineo.

Cibetur ſenex hic tota curatione ſi ſit imbecillus, diȩta reſumptiua, ſi atq; pro eo ſyrupus ex libra integra ligni, duodecim aquæ, ferueat infuſio in uaſe teſtaceo ad ignem carbonum, donec ad libras ſeptem redigatur. Hoc ſenex utatur uſq; ad mediam curationẽ, ſumens manè ac ueſperi uncias quaternas. Secunda decoctio in potu ex duodecim aquæ libris feruendo redeat ad decem. A ſtatu, & deinceps, ſyrupus fiat ex una libra ligni, decem aquæ, redigaturq; decoctio ad libras quinque. Sumatq; inde ægrotus, tam mane q̃ ueſperi ſemilibram. Secunda decoctio in potu ex libris duodecim redigatur ad octo. Si autem robuſtior ſit ſenex, cibus eſt pro illius uiribus minuẽdus.

In ſene phlegmatico uel melãcholico.

HViuſmodi ſenex cibandus eſt, ut uires

uires, aut imbecillitas exegerint, diæta uel regulari uel reſumptiua, uel alternis. Pro eo ſyrupus tota curatione fiat ex libra integra ligni, aquę libris decē, redigaturque decoctio ad quatuor libras, feruendo ad ignem carbonū in fictili uaſe. Inde ſumat æger mane ac ueſperi uſque ad mediam curationem uncias quatuor, deinceps uſq; ad finē ſemilibram. Secunda decoctio in potu fiat ex aquæ libris decē, ad ſeptēq; redigatur. Si autem ſenis uires maiores ſint, uti poterit tota curatione diæta regulari, & ampliori ſyrupi potione.

Melācholia exiſtente in cauſa, in iuuene cholerico uel ſanguineo.

SI imbecillus ſit talis iuuenis, utatur diæta reſumptiua per totam curationem, fiatq; pro eo ſyrupus ex ligni ſemilibra, & aquæ libris octo, ferueat infuſio in uaſe fictili, donec redigatur decoctio ad ſex libras. Inde ſumat ægrotur ab initio uſq; ad mediā curationē, uncias quatuor tam manè quàm ueſperi, reliquo tempore ſemilibram. Secunda decoctio in potu fiat ex libris a-

quæ ſexdecim, ferueatq́ in balneo mariæ quouſq́ ad 12. redigat. ualidiori uerò iuueni tenuior præbẽdus eſt cibus.

In iuuene phlegmatico uel melãcholico.

Cibetur is iuuenis diæta regulari tota curatione. Si autem ſit imbecillior, in ſtatu curationis & deinceps diæta uti poterit reſumptiua. Syrupus pro eo uſque ad mediam curationem fiat ex ligni ſemilibra, aquæ libris duodecim, ferueatq́ infuſio in uaſe fictili redigaturq́ ad ſex libras. Inde ſumat æger manè ac ueſperi ſemilibrã. Secũda decoctio ſit ex libris quindecim aquę, ferueat in balneo mariæ redeatq́ ad libras duodecim. In ſtatu & deinceps ꝓ ſyrupo ſit libra integra ligni, decẽ aquæ, redigaturq́ decoctio ad quinque libras, feruens in uaſe teſtaceo, ſemilibrámque ſumat æger utraque potione tam matutina quàm ueſpertina. In ſecunda decoctione ſint libræ ſexdecim aquę, redeantq́ feruendo in balneo mariæ ad tredecim libras.

In ſene cholerico uel ſanguineo.

Diæta reſumptiua cibet hic ſenex

tota

tota curatione, fiatque pro eo ſyrupus ex ligni ſemilibra, libris aquæ decem, redigatúrque ad libras quinque decoctio, feruens in fictili uaſe. Sumantur utraque potione uſque ad ſtatum unciæ quatuor, in ſtatu & deinceps unciæ ſex. Ad ſecundam decoctionem in potu libræ quindecim aquæ feruentes in balneo mariæ ad decē redigātur. Si autē ſit robuſtior ſenex, intēſior fiat utraq; decoctio, ex una ſcilicet libra.

In ſene phlegmatico uel melancholico.

IVxta, uel uires, uel imbecilitatē fiat ab hoc ſene diæta regularis aut reſumptiua. Syrupus pro eo fiat per totam curationem ex una libra ligni, decem aquæ. feruens in uaſe fictili decoctio redeat ad ſex libras. Inde ſumat ſenex utraque potione ſemilibram, ſi uis epatis concoctiua id tolerat. Secunda decoctio fiat ex libris ſexdecim aquę, redigatúrque ad duodecim. Si autem ſecunda decoctio non ſufficiet ad ſitim ſenis, & iuuenis fiat prima de coctio in potu in balneo mariæ ex ligni uncijs tribus, aquæ libris quin

decim, quæ ad decem redigantur.

De melancholia.

MElancholiæ morbus multiplex eſt. Nos tamen de ea tractamus, qua exiſtimatiua uis et cogitatiua perturbatur propter melancholicum humorem noxium, fitq́ adustione alicuius ex quatuor humoribus, ob imbecillitatem ſplenis, aut propter iecoris aduſtionem, uel alterius membri pręcipui uel propter communem aduſtionem. Eamq́ melancholiam curamus ligno ſancto, quæ non penitus cõfirmata eſt & obſoleta, ſed quæ uix curatur aliis medicinis. Hoc igitur pacto quiſquis eo morbo affectus eſt, præparetur ad curationẽ ligni ſancti, ut trahat̃ in habitudinem contrariam cauſæ morbum facientis. Cibetur æger diæta & cibo apta ad eius morbi curationem, ut medici conſueuerunt. Detur aũt in prandio & in cœna loco uini per duos mẽſes aqua ligni ſancti: quæ talis fiat, ramentorũ ligni unciæ tres, aquæ libræ quindecim, ferueat infuſio in balneo mariæ, donec ad decẽ libras redeat de

coctio

coctio. Poſt hæc curetur morbus iuxta ſingulas complexiones & ætates, ad hunc modum

Curatio melancholiæ in iuuene cholerico uel ſanguineo.

CIbetur is iuuenis tota curatione diæta reſumptiua, alterata ad humidum, oleribus frigidis, ut decet. modus autem cibi ſit iuxta uires, item pro complexione & aduſtione membrorum, quæ indigent alimento. Pro eo ſyrupus fiat de more ad hunc modum: ſit ligni ſemilibra, aquæ libræ decem. ferueat infuſio in balneo mariæ, atque ad libras quinque decoctio redigatur. Inde ſumat æger ab initio curationis uſq; ad ſtatum utraq; potione tam mane quàm ueſperi ſemilibram in ſtatu, & deinceps uncias octo. Decoctio ſecunda in potu fiat ex aquæ libris uigintiquatuor, quæ in eodem balneo feruentes redeant ad uiginti.

In iuuene phlegmatico uel melãcholico.

EAdem ſeruetur curatio in hac cõplexione iuuenis, quæ in ſuperiore. Hic enim morbus omnino ex adu

ſtione gignitur, nec admodũ diuerſus eſt in diuerſis cõplexionibus, niſi craſſitudine aut tenuitate humoris noxij. Quamobrẽ quo terreſtrior fuerit materia morbi, eo diuturnior erit hæc curatio ſeruãda, qđ minus apta ſit humectationi & reſolutioni & euacuationi.

In ſene cholerico uel ſanguineo.

CIbetur ſenex huiuſmodi reſumptiua diæta humectante, ut dictum eſt, ſed tenuiore cibo, quàm iuuenis. facilius enim fert ſenex inediã, quàm iuuenis. Pro eo ſyrupus fiat per totam curationem ex ligni uncijs octo, aquæ libris quindecim, infuſioq́; feruẽs in balneo marię ad libras octo redigatur. Inde ſumat æger tam manè quàm ueſperi ſemilibram, minus uerò ſi adſit ſtomachi aut iecoris imbecillitas. Aqua ſecũda in potu fiat ex libris aquę uiginti, que in eodem balneo feruentes redeant ad tredecim.

In ſene phlegmatico uel melãcholico, eadem ſeruãda de uertigine,

MVltę quidẽ ſunt cauſę uertiginis primitiuę, atque ex humoribus, ſed

ſed nos eatenus de uertigine tracta-
mus, quatenus fit ex ui corrupta medi
tationis ſeu imaginationis, ob aliquã
cauſam fixam in membro quopiam
nobili: ueluti eſt caliditas epatis diſſol-
uens, aut imbecillitas ſtomachi euapo
rans, aut etiam totius cerebri euapora
tio, aut alia quæpiam intẽperies ac diſ-
craſia in mẽbris ipſis nobilioribus. Et
qui hunc morbum patitur, uidentur
ei locus in quo ipſe eſt, resq́ꝫ omnes in
gyrum uerti ac labi, atque alia quædã
ſimilia. Quæ ſæpe contingunt ſtudio-
ſis, & utentibus coitu immodico. Qui-
cunque igitur hoc morbo curandus
eſt, præparetur ſaltem per duos men-
ſes, antequã incipiat ſumere ſyrupum
ligni ſancti. Vtaturq́ꝫ diȩta reſumpti-
ua, ea quantitate, quæ conueniat com
plexioni & uiribus corporis, abſtine
atq́ꝫ ab omni cibo, qui in malũ chilum
conuertitur. Vtatur uerò in potu ſem
per tam prȩparationis tẽpore, q̃ curati
onis, aqua ligni ſancti, nec unq́ꝫ bibat
aquã aliã aut uinũ, prȩſertim phlegma
ticus uel melancholicus. Aqua in potu

pro ſanguineo iuuene uel cholerico ſi
at ex ligni uncijs quatuor, quæ mane-
ant in infuſione diem ac noctem in a-
quæ libris quindecim, ferueatq́ infu-
ſio in balneo mariæ donec redeat de-
coctio ad libras decem. Pro phlegma-
tico uerò iuuene uel melãcholico aqua
in potu fiat ex ligni ſemilibra, aquæ li-
bris ſedecim, ferueatq́ infuſio in ficti
li uaſe ad ignem carbonum, donec ad
libras duodecim redigatur. In ſene ea-
dem ſeruentur, niſi quod & in cibo, &
in quãtitate ligni atque aquæ ad deco-
ctionem, & in ipſius decoctionis gra-
du, eſt habẽda ratio uirium complexi
onis, & ætatis. Si autem hoc pacto uer
tigo non tollitur, adhibeatur eadẽ cura
tio, quæ deſcripta eſt in melãcholia.

De epilepſia.

EPilepſia, qui morbus latinè dici-
tur comitialis, & ſi nõ ſimplex eſt,
nos tamen de ea morbi ſpecie tracta-
mus, quæ à nõnullis uera epilepſia dici
tur, & quæ gignitur à phlegmate. Quã
quam & melãcholia eſt nõnunquam
in cauſa. Ex utrouis igitur humore ꝓ-
ducatur

ducatur morbus, ac ſiue propter cere-
bri, ſeu propter alterius membri præ-
cipui intemperiem, dummodo contin
gat ex interna cauſa materiali ac per-
manente, ſit'q; id malũ diuturnius, nec
tolli potuerit alia medicina, curatio fiat
per lignum ſanctum ad modũ quem
deſcribimus. Ac primũ locus in quo
æger curatur, hoc eſt cubiculũ, ſit tem-
peratè calidũ, ab omni ſtrepitu ſemo-
tum, nec nimis illuſtre. Sudor prouoce
tur, ſed in capite copioſius, quàm in reli
quo corpore. Seruetur uerò modus di
ligenter, pro ægroti diſpoſitione, tam
in cibo quàm in potione ligni, ne inter
curandũ aut febricula incidat, aut de-
ſtillatio, aut aliud quoduis accidẽs ad-
uerſum. Nam ſi ritè fiat curatio per lig
num ſanctum, morbus facilè curatur
ac tollitur, quod nobis curantibus ſæpi
us cõtingit. Sed illud pro miraculo ha
bendum eſt, & eſt tamen ueriſſimum,
quod monialis quædam nobilis ex or
dine diui Frãciſci, in uiridi ætate anno
rum triginta, ſanguineæ cõplexionis,
morbũ hunc comitialem paſſa ſex an

nos, quum à me curata eſſet hac medi‑
cina & hoc ritu, diebus uigintiquinꝗ,
nec amplius priſtinę ſaluti prorſus red
dita eſt, nec unquam poſtea ſenſit epi‑
lepſiam. Sed & alios innumeros cura
ui deſperatæ ſalutis. Curatio autē fiat
in hunc modum.

Curatio epilepſiæ in iuuene ſangui
neo uel cholerico.

VTatur hic æger, ſi non ſit imbecil
lus, diæta regulari ab initio uſque
ad mediā curationē, deinceps utatur di
æta reſumptiua, & ſi opus fuerit, etiam
regulari, uſque ad finem. Syrupus pro
eo uſꝗ ad mediā curationem fiat ex li
gni ſemilibra, aquæ libris duodecim.
ferueatꝗ infuſio in fictili uaſe ad ignē
carbonum donec ad ſex redeat libras,
uſꝗ ad augmentum, inde uſque ad ſta
tum ad quatuor tantum libras rediga‑
tur. A ſtatu uſꝗ ad finem ſyrupus fiat
alteratiuus hoc pacto: ligni ſemilibra
in aquæ libris decem, maneat in infuſi
one duodecim horas, feruénsque in‑
fuſio in balneo mariæ redeat ad ſex li‑
bras. Per totā uerò curationē ſumatur
utraꝗ

utraq; potione ſemilibra ſyrupi. A qua ſecũda in potu tota curatione fiat ex aquæ libris uiginti, redigaturq; ad quindecim feruens in balneo mariæ. Si aũt non ſufficiet in potu hæc ſecũda decoctio, prima fiat aqua in potu ex tribus uncijs ligni, aquæ libris uiginti, quæ in eodẽ balneo ad ſedecim redigantur. In ſene aũt eiuſdem cõplexionis, eadem ſunt ſeruanda, niſi quòd & ſyrupus & aqua in uaſe fictili decocta poterunt audacius præberi, propter phlegmatis exceſſum in ea ætate.

In iuuene phlegmatico uel melãcholico.

Cibetur iuuenis huiusmodi, ſi robuſtior ſit, diæta regulari tota curatione. Syrupus fiat uſque ad mediam curationem ex libra integra ligni, libris aquæ decem & octo. duodecim horas fiat infuſio. Poſt hæc feruendo redeat decoctio ad ſeptem libras. poſt mediam curationem, fiat ſyrupus ex una cũ dimidia libra ligni, libris aquæ ſedecim. infuſio ut ſuperior ferueat in fictili uaſe ad ignẽ carbonũ donec ad libras quinque redigatur. In utraque

potione ſumat æger ſemilibrã ſyrupi. Secunda decoctio in potu fiat in fictili uaſe ex libris aquę uiginti, ac feruendo redeat ad decem. Eadem uerò in ſene ſeruanda ſunt, niſi quòd ſenex, licet facilius inediam ſuſtineat, propter ætatis tamen imbecillitatẽ ſubleuari poterit diæta reſumptiua.

In pueris à quarto ætatis anno uſque ad quartumdecimum.

EA ætate pueri cibentur tota curatione diæta reſumptiua, maiore enĩ indigent alimento. Caro tamẽ aſſa prębeatur, non elixa. Quoniã uerò difficilis eſt puerorum curatio, ac uix induci poſſunt ad ſumendas medicas potiones, ſi nullo pacto poterit pręberi puero ęgro ſyrupus, curãdus eſt ſola aqua decoctionis ligni ſancti ſumpta in potu. Ea uerò decoctio in potu puero cholerico uel ſanguineo talis fiat, ſint ramentorum ligni unciæ tres, aquæ libræ ſedecim, ferueat infuſio in gemino uaſe, donec ad libras redeat duodecim. In phlegmatico autem uel melancholico puero ſint ligni uncię quatuor

or, aquæ libræ ſedecim. ferueat deco-
ctio in uaſe fictili ad ignem carbonū,
donec ad libras duodecim redigatur.
Si aūt puer facilis fuerit,ut ſumat potio
nem, pro cholerico quidem puero ſy
rupus fiat ex ligni uncijs quatuor, a-
quæ libris decem. ferueat infuſio in
gemino uaſe,ſeu balneo mariæ,donec
ad ſex libras redigatur. Sumatq́ inde
puer tam mane quàm ueſperi initio cu
rationis uncias duas,in incremēto tres,
deinceps uſque ad finem uncias quatu
or. Aqua ſecunda in potu fiat tota cu-
ratione ex aquæ libris quindecim,quæ
feruentes in eodem balneo redeant ad
decem. Pro phlegmatico ſyrupus fiat
uſq; ad mediam curationem ex uncijs
quatuor ligni, aquæ libris duodecim,
redeatq́ decoctio ad ſeptem libras fer
uens in fictili uaſe, ſumanturq́ utraq;
potione unciæ tres. Aqua ſecunda in
potu ex ſedecim libris redeat ad duo-
decim. A media curatione uſque ad
finem ſyrupi decoctio ex libris duode
cim redeat ad quinque,ſumanturq́ u-
traque potione unciæ quatuor. Aqua

ſecũda in potu ex ſedecim libris ad nouẽ redigatur. Si aũt utranq; ſyrupi potionem puer abhorreat, alterã ſaltem ſumat quotidie. Ac ſi amaror ſit nimis moleſtus, leniatur amaror ipſe, ut ſuprà docuimus, coriãdris ſaccaro conditis, uel ſaccaro tabarzet.

In lactentibus infantibus.

FRequentior eſt in hac ætate comitialis morbus, multis de cauſis, ac maximè propter humiditatem. Curatio uero infantis tota eſt in ipſius nutrice conſtituenda. Vt cum affectum fuerit nutricis corpus potione ligni ſancti, affecto etiam lacte atque alterato, quo ueſcitur infans, alteretur illius corpuſculum lacte ſic medicato, atque curetur. Cibetur itaque nutrix diæta reſumptiua, ea tamen quantitate, qua tam ipſa, quàm infans poſſit ſuſtentari, & quæ rectè cõcoquatur. Syrupũ ſumat nutrix mane ac ueſperi, ſumatq; ſemper in potu aquã ſecũdam. Qualitas uerò & quãtitas ſyrupi, item qualitas aquæ ſecũdæ ſint pro nutricis ætate atq; cõplexione, ut dictum eſt.

De

De paralyſi.

MOrbus, quem Græci paralyſim dicunt, latinè dici poteſt diſſolutio, quum membra corporis, amiſſo naturali uigore diſſoluuntur. Id uerò quum in toto corpore contingit, Græci appellant apoplexiam, quum in parte, ac certo membro, hæmiplexiam. Conſuetudo tamẽ obtinuit, quod Celſus refert, ut quocunque modo ea diſſolutio paralyſis appelletur. Nam non eſt in morbo ipſo alia differentia, ꝙ ex pauco aut multo humore noxio, unde uel unus cerebri uentriculus, uel omnes ſimul lædantur. Plurimum uerò in cauſa eſt phlegma uiſcoſum, nec nimis craſſum, quo meatus neruorum oppilantur, ſpiritúsque uitales præcluduntur, ne permeent membra. Quapropter laſſeſcentibus neruis mẽbra hebetantur, cũ priuatione ſenſus, & motus uoluntarij. Stupor aũt & tremor ſunt præuiæ diſpoſitiones ad morbum ipſũ, atq; ſtuporẽ debilitas facit in mẽbro, ſubtracta uirtute ſpiritus uitalis, tremorẽ uero eadẽ uirtus corrupta,

& tanq̃ præſocata, atq; ab ipſa cerebri origine pręcluſa. Huic malo quanto ci tius fieri poterit, ſuccurrendũ eſt ligni ſancti medicina. Atq; ſi minus prima curatione tollitur morbus, curatio ipſa iterum eſt, ac etiam tertio & ſæpius re petenda. Neque omittenda hæc medi cina eſt, quanuis color in paralytico membro mutatus ſit, quæ res maximã (ut noſtri autores tradũt) oſtendit diffi cultatem curationis. Fiat autem cura tio in hunc modum. Diſponatur æger per dies triginta ad curationẽ, priuſq; incipiat potionem ſumere ſyrupi, ut a qua ligni ſancti utatur in potu, loco ui ni, quæ ex ſemilibra fiat ligni, libris a quæ triginta, decoctioq; ad uiginti re digatur ferueẽs in fictili uaſe. Membrũ læſum hoc pacto foueatur. fiat tale bal neũ: ſumantur cortices radicũ althææ, acori, ulmi, brionię, cucumeris aſinini, ſingulorum manipulos ſex. Capita lili orum alborum numero decem, ſemi nis lini, fœnugræci, utriuſque unam li bram, baccarũ lauri ſemilibram, cha momilæ, meliloti, utriuſque manipu los

ſos quatuor, inteſtinorũ arietis pingui um & purgatorum libras decem. ferueant hæc omnia in aqua fontana, fiatq́ꝫ calidum balneũ quotidie peracta concoctione ante cœnam. Ex quo balneo ſuffimentũ fiat diligenter paralytico membro, poſt ſuffimentũ ungatur membrum hac unctione. Sumantur althęæ unciæ quatuor, olei ſiſamini, amygdalarũ dulcium, liliorũ alborum & cæruleorũ, ex ſingulis ſemilibram, miſceantur hæc omnia, fiatq́ꝫ unctio, qua actu calida ungatur membrũ læſum; deinde inuoluatur cãnabina ſtuppa, faſciaque de more uinciatur. poſt hæc ſumat æger aliquod electuarium reſumptiuũ, ut eſt electuarium ex gemmis cum aromatibus, aut talem aliquẽ cibum, cum quo bibat nonnihil ex ligni decoctione in potu. Poſtquam uero æger ad hũc modum per triginta dies paratus fuerit ad legitimam curationem ligni ſancti, curatio ipſa hoc pacto inſtituatur.

In iuuene cholerico uel ſanguineo.

CIbetur hic iuuenis tota curatione

diæta regulari. Syrupúsque pro eo fiat uſque ad mediã curationem, ex libra una ramentorum ligni, aquæ ſedecim libris, redeatq́ decoctio ad libras ſex, feruens in fictili uaſe. Sumátque inde ægrotus utraque potione ſemilibram. Aqua ſecũda in potu ex uiginti libris feruens in fictili uaſe redeat ad duodedecim. In ſtatu & deinceps fiat ſyrupus itidẽ ex una libra ligni & ſedecim aquæ, fiatq́ infuſio per horas duodecim, ferueatq́ in uaſe fictili, donec ad libras quatuor decoctio redigatur, inde ſumantur tam mane quàm ueſperi unciæ octo uſq; ad declinationẽ, deinde ſemilibra. Secunda decoctio in potu fiat ex libris aquæ decẽ & octo, quæ feruendo redeant ad nouem. Si autem circa finem curationis refrigerandus fuerit ægrotus ob nimiam caliditatem decoctionis ligni ſancti, fiat ſecunda decoctio ex uiginti libris aquæ, quę ad ſedecim redeant feruentes in gemino uaſe. Atque hoc pacto puella quædam à me curata eſt ex morbo diuturno; à tertio uidelicet ætatis anno uſque
ad

ad duodecimum, mutato colore corporis, membriſq́ diſſolutis, ab inferiori furcula uſque ad imos pedes.

In iuuene phlegmatico uel melãcholico.

CIbetur talis quoque iuuenis diæta regulari tota curatione. Syrupus pro eo fiat uſq; ad declinationem ex libra una ligni, ſedecim aquæ. fiat infuſio per horas duodecim, ferueatq́ in uaſe fictili, donec ad libras quinq; redigatur. Inde ſemilibra ſumatur utraque potione. Secunda decoctio in potu fiat ex aquæ libris uiginti, quæ feruẽdo redeant ad decem. In declinatione uſq; ad finem ſyrupus fiat ex una libra ligni, aquæ quindecim feruénsque redeat decoctio ad ſeptẽ libras. ſumaturq́ itidem utraq; potione ſemilibra. Ad ſecundã decoctionẽ in potu libræ uiginti aquę feruẽdo redigãtur ad quatuordecim. Atq; hic ſyrupus & aqua in declinatione curationis temperabũt caliditatẽ, qua corpus affectũ fuerit priore ſyrupo calefactiuo, & aqua ſecunda, quibus domanda erat uis morbi.

In ſenibus eadem ſeruanda ſunt.

POſt curationem uerò aliquot diebus, ne curatus recidat in morbũ, cibus quidem cõmunis ſumendus eſt, ſed qui nihil noxius ſit, & quantus facile concoqui poſſit: potus uerò ſit ex ligni decoctione, quæ talis fiat: ſit ſemilibra ramentorũ ligni, libræ aquæ uigintiquinq;, ferueant unà in fictili uaſe donec ad uiginti libras decoctio redigat̃.

De ſpaſmo ſeu contractione.

DE ea cõtractione tractamus, quæ ex noxio humore fit, ſiue in uno mẽbro fiat, ſiue in pluribus, & quę em proſthtonus dicatur, opiſthotonus, uel tetanus. talemq; morbũ phlegma ſæpius gignit craſſius illo ex quo fit paralyſis. Itaque de ſpaſmo nunc tractamus, non ut ex ſiccitate contingit, aut inanitate, propter uigilias, aut morbum diuturnum, ſed ut ex noxia gignitur materia, & qui eſt difficilis curationis. In talis igitur morbi curatione priuſquam ſumi incipiat potio ligni ſancti, purgandus eſt æger, tollendaq; aut minuenda cauſa morbi antecedẽs, hoc eſt noxius humor phlegma

tis

tis craſſioris, cibo quoq; atque aliis ob ſeruationibus diſponẽdum corpus ægroti ad legitimã ligni ſancti curationem. In ipſo autẽ curationis initio contracta membra idoneo cataplaſmate fouenda ſunt, quod bis quotidie actu calidum apponendum eſt. Ipſum autẽ cataplaſma fiat in hunc modum. libra una ligni ſancti in puluerẽ redigatur, incernaturq;, tum ferueat in aqua communi in uaſe fictili duas horas, deinde addãtur ex corticibus radicum althææ præparatis, acori, brioniæ, enulæ campanę, ſingulorum manipulos tres, rurſusq; ferueãt unà hæc omnia cum ligno ſancto. poſt hæc tondantur in mortario lapideo, atque in formam deducãtur cataplaſmatis. Hac aũt curatione nos uſi ſumus optimo ſucceſſu, præſertim in Ioanne Cordubẽſi milite, ab eaq; clariſſima urbe, parentes noſtri originem trahunt, qui diutino ſpaſmo afflictus fuerat toto corpore, præſertim in octo muſculis uentris interioris ac ſæpe à peritiſſimis medicis curatus, nihil profecerat. imò in paralyſin in-

currerat & epilepſiã. Is itaq; per nos cu ratione ligni ſancti pręuia, quam diximus, diſpoſitione, decima curationis die leuatus cruciatu eſt atq; dolore, uigeſima uerò prorſus eſt morbo liberatus, redditusq́; perfectæ incolumitati. Hæc autem legitima curatio eſt per ligni ſancti potionem.

In iuuene cholerico uel ſanguineo.

HIc æger, ſi imbecillus fuerit, reſumptiua utatur diæta tota curatione. Pro eo uſq; ad mediã curationem ſyrupus fiat ex ligni ſemilibra, aquæ libris duodecim quę ad nouẽ redigantur, feruentes in fictili uaſe. Inde ſumat utraq; potione ſemilibra. ſecũda decoctio in potu ex tredecim aquæ libris redeat ad nouẽ, ferũes in balneo mariæ. In ſtatu et deinceps fiat ſyrupus ex libra una ligni, aquæ ſedecim, quę in uaſe fictili redeant ad ſeptem. Semilibraq́; item ſumatur utraq; potione. Aqua ſecũda in potu ferueat in gemino uaſe, atque ex uiginti libris ad quindecim redigatur.

In iuuene phlegmatico uel melãchol.

CIbetur is æger tota curatione diæ-

ta

ta regulari. Pro quo uſque ad mediam curationem fiat ſyrupus ex una libra ligni, aquæ ſedecim. fiátque infuſio per horas duodecim, ferueátque in uaſe fictili ad ignem carbonum, donec ad ſex libras redigatur. Sumátque ſemilibram æger tam matutina potione, q̃ ueſpertina. Secunda decoctio in potu fiat in gemino uaſe, redigaturq; è uiginti libris ad decem. In ſtatu, & deinceps ſyrupus fiat ex libra una ligni, ſedecim aquæ: fiatq; infuſio, ut ſuperior, ferueátque in uaſe fictili, donec ad quatuor tantũ libras redeat decoctio. Inde ſumat æger utraq; potione, ſi robuſtior fuerit, octo uncias, ſi minus robuſtus, ſex, quatuor uerò ſi nimis imbecillus. Aqua ſecunda in potu ex uiginti libris feruendo redeat ad octo. In ſenibus eadem ſeruanda, niſi quòd propter exceſſum phlegmatis in ea ætate, audacius fieri poterit intenſioris decoctionis ſyrupus & aqua ſecunda. Hæc autem ſpaſmi curatio ſeruanda etiam eſt in tortura oris, cæterisq; morbis, in quibus ineſt contractio.

De fluxu nimio lachrymarum.

DE lachymarum fluxu tractamus contingenti non natiuo, de eo tamen qui diuturnior eſt, nec facilè curatur. Isq́ humor, uel è medio craneo, ut ait Auicenna, tertia tertij, uel extra craneũ ſcateat, ac per oculos fundatur. De cancro autẽ, aut duritiæ cuiuſuis apoſtematis oculorum tunc tractabimus, quũ de apoſtemate in uniuerſum diſſeremus. Fluxus igĩt lachrymarũ hoc ritu curandus eſt per lignũ ſanctum.

In cholerico iuuene uel ſanguineo.

CIbet̃ hic ęger tota curatione dięta regulari. Syrupus ꝓ eo fiat initio curationis ex ligni ſemilibra, aquæ libris decem, quæ in uaſe fictili feruẽdo ad ſex redigãtur, in incremento & ſtatu fiat ſyrupus ex ſemilibra itidem ligni, duodecim libris aquæ, fiatq́ infuſio per horas duodecim, tum ferueat in fictili uaſe donec ad quatuor libras redeat decoctio. In declinatione fiat ſyrupus ut initio curationis. Sumatur uerò per totam curationem ſemilibra utraque potione. Secũda decoctio in potu

ex libris quindecim in eodẽ uaſe fictili feruendo redeat ad decem.

In phlegmatico uel melancholico.

EAdem ſeruetur diæta in hoc ægroto: Syrupus uero fiat pro eo tota curatione ex libra una ligni, aquæ ſedecim, redeatq́ꝫ decoctio ad libras quatuor feruens in fictili uaſe. Inde ſumãtur in utraqꝫ potione uſque ad mediam curationem unciȩ quatuor, deinceps uſqꝫ ad finem ſemilibra. Aqua ſecunda in potu ex libris uiginti, feruens in eodẽ uaſe redeat ad decem. Atqꝫ hoc pacto nos inter cæteros curauimus filium uiri magnifici Raphaëlis Vitalis, ex ueteri morbo fluxus lachrymarum cum graui ophthalmia, nec poſtea recidit unqꝫ iuuenis in morbum, ſed permãſit abſolutè incolumis. In ſenibus idẽ ſeruandus eſt ritus curationis, habita tamen ætatis ratione, ut ſæpius admonuimus.

De auriũ morbo, auditu uidelicet obtuſo.

OBtuſus grauiſq́ꝫ auditus etſi multiplex eſt, de illius tamen generis morbo hic tractamus, qui ex frigido

humore contingit. ſiue neruo interio-
re auditus affecto, ſeu ipſa tãtum aure.
Is igitur morbus ſi iã inueterauit, nec
alia illi ſubuenerint remedia, imminu-
to prius humore noxio, & cauſa ipſius
morbi, hoc ritu curetur per lignũ ſan-
ctum. Cholericus iuuenis uel ſangui
neus cibetur initio curationis diæta re
gulari.. A ſtatu autem uſq; ad finem di
æta ſit reſumptiua. Ab initio uſque ad
augmentum fiat pro eo ſyrupus ex lig
ni ſemilibra, aquæ libris decem. ferue-
at infuſio in fictili uaſe, donec ad libras
quinq; redeat decoctio. Aqua ſecunda
in potu, ex duodecim libris ad nouem
redigatur. Ab incremento ad finẽ cu-
rationis fiat ſyrupus ex ſemilibra item
ligni, decẽq; libris aquæ, ſed ad tres tan
tum libras redeat decoctio. Aqua ſecũ
da ex libris duodecim ad ſex redeat.
Ex ſyrupo ſumatur ſemilibra, tam ma
nè q; uеſperi tota curatione. phleg-
maticus uel melancholicus iuuenis re-
gulari diæta utatur tota curatione, ſy-
rupus pro eo uſq; ad declinationẽ fiat
ex libra una ligni, aquæ duodecim, re-
deatq;

deatq́ decoctio ad libras quinq. Semi-libraq́ inde ſumatur utraq; potione. In declinatione, atq; uſq; ad finẽ curationis, in ſyrupo ſit una quoq; libra ligni, ac nouẽ aquæ, redigaturq́ decoctio in fictili uaſe ad tres libras, atq; utraq; potione ſumatur una libra. Aqua in potu fiat ex libris aquæ duodecim, quæ decoctæ redeãt ad decem. In ſene ſunt eadẽ ſeruanda, niſi quod adhiberi potius debet diæta reſumptiua.

De naſi morbis, polypo uidelicet aliisq́; ulceribus.

POlypus eſt uomica in naſo, ſeu apoſtema, quod craſſius eſt atq; carnoſum. Oritur ſępius ex hęmorrhoidibus, deſinitq́ in cancrum. Quapropter facilius hæmorrhoides curantur, quàm polypus, cancer polypo difficilius. In cauſa eſt polypo pituita & atrabilis ex morbi calore corrupta, reſoluto tenui humore, craſſoq́ concreto in materiã carnoſam. Diminuto igitur ante legitimam curationem humore noxio, ammoueatur à perito chirurgo quantũ fieri poterit materia illa

carnoſa,uel ferro,ut à me cõplures cu‑
rati ſunt, uel cauterio, uel alio quouis
inſtrumento artis aut remedio, ita ut
cauſa coniuncta penitus deleatur,mor
busq́ non recidat, membrumq́ ſuſci‑
piens foueatur,curetur emittens. Poſt
hæc ligni ſancti curatio adhibeatur.
Cholericus iuuenis uel ſanguineus diç
ta regulari cibetur tota curatione. ſyru
pus fiat ex octo uncijs ligni, aquæ li‑
bris decem, redeatq́ decoctio ad qua‑
tuor libras. Inde ſumatur utraque po‑
tione uſque ad mediam curationem ſe
milibra,reliqua curatione ſumãtur un
ciæ octo. Aqua in potu ex duodecim
fiat aquæ libris, quæ ad octo redigan‑
tur decoctæ. Si autem robuſtior fuerit
æger,poterit in ſyrupi decoctione ap‑
poni libra integra ligni. Phlegmaticus
uel melãcholicus iuuenis regulari quo
que diæta utatur tota curatione. Syru‑
pus fiat ex aquæ libris quindecim, lig‑
ni uerò,uſque ad mediam curationem
libra una & ſemis, deinceps libra tan‑
tum, redigaturq́ decoctio in fictili ua‑
ſe ad libras quinque. Aqua in potu in
eodem

eodem fictili uaſe decocta, ex uiginti libris redeat ad quatuordecim. Senibus cibo utendum eſt ampliore, propter ętatem imbecillem, remiſſiore ligni decoctione. Notandum autem, quod eodem ſyrupo licet polypum ipſum uel ulceroſum uel ſine ulcere fomẽtare uel lauare, uel aliquo inſtumento artis decoctionem quoquo modo inijcere atque apponere. Incredibilẽ enim præſtat opem decoctio ipſa extra apposita, digerendo, mundando, ſolidando ulcera uomicasq́;.

De linguæ ſpaſmo & ranula.

LInguæ ſpaſmus & ranula polypi eodẽ ritu curãdi ſunt. Ranulæ uero, ſi ad cancrũ uergit, diligenti manus operatione ſubueniẽdum eſt, & ligni ſancti potione.

De gingiuarum imbecillitate, de fluxu humoris, de ulceribus, ac dentium commotione

GIngiuarum imbecillitas et emollitio, ulceraq́;, fluxusq́; humoris, atque commotio dentium, cauſam habere ſolent à membris principalibus af-

ſectis,ut ex calidiore cerebro humores
nimios attrahente,refundenteq́ꝫ gingi
uis,quibus humoribus noxijs illę cor-
rumpuntur; ex aduſto etiã iecore ſto-
machoq́ꝫ affecto, humores corrũpen-
te,qui permaneant ad ipſas gingiuas.
Cauſa igitur cognita morbi, ſi alia re-
media non ſubuenerint, imminuta pri
us ac fracta ipſa morbi cauſa, ligni ſan
cti curatio adhibeatur,ad hunc modũ.
Cholericus iuuenis aut ſanguineus, di
ęta cibetur reſumptiua,ſed tenui,quan
tum cõplexio patitur, tota curatione.
Syrupus pro eo fiat uſqꝫ ad mediã cu-
rationẽ ex libra una ligni,aquæ duode
cim,redeatq́ꝫ decoctio feruens in fictili
uaſe ad ſex libras. reliqua curatione
ſint cum una libra ligni,quindecim a-
quæ,ac redeat decoctio ad quatuor li-
bras. Atqꝫ in utraqꝫ potione ſumatur
libra ſemis. Aqua in potu ex libris ui-
ginti decocta redeat ad quindecim.
Phlegmaticus uel melancholicus iu-
uenis cibetur diæta regulari uſque ad
mediam curationem,deinceps reſum-
tiua. Syrupus pro illo fiat tota cura-
tione

tione ex libra una ligni, duodecim aquæ, fiatque infuſio per horas duodecim, inde feruens in fictili uaſe ad quatuor libras decoctio redigatur. In ſecunda decoctione libræ aquæ uiginti quinque, ad quindecim redeant in eodem uaſe feruentes. In ſenibus idem ſeruandus eſt ritus, habita, ut toties diximus, ætatis ratione. Adhibeatur præterea gingiuis frequens lotio, atque omnibus horis, uel ex decoctione ligni, uel alio quouis humore medicato ad morbum pertinẽte. Percoctus autem aut bis coctus panis, propter putres gingiuas macerandus eſt uel iure pulli uel aqua ſyrupi.

De pectoris morbo aſmate, hoc eſt difficili anhelitu.

ASma, hoc eſt difficilis reſpiratio atque anhelitus, non ſimplex eſt morbus, atque in 4. ſpecies diſtribuit: omnibus tamẽ eadẽ poteſt cauſa cõtingere humoris noxij. Atque in ſenibus quidẽ nõ eſt fortaſſe morbi materia diſſolubilis. Quũ tamẽ ex uiſcoſo humore factus eſt aſmatis morbus, licet pue-

tus ſit, ſi non profuerũt aliæ medicinæ, tenuata prius morbi materia, & immi nuta, ligni ſancti curatio adhibeatur. In ligni autem decoctione admiſceri li cet palmarum fructus, quos dactylos dicũt, hyſſopus aliaq́ꝫ ſimplicia, utilia morbo. Eademq́ꝫ facienda curatio eſt in ueteri tuſſi, apoſtemate, cæterisq́ꝫ pe ctoris morbis aſmati ſimilibus. Ante legitimã uerò ligni curationem, æger hoc pacto præparetur, ut duos circiter menſes utatur quidem conſueto cibo, ſed talis, qui & facilè concoquatur, nec excitet morbum. In potu autem, loco uini ſumatur ligni decoctio, quæ talis fiat. Sint unciæ tres ligni, aquæ libræ ui ginti, fiat infuſio per diem & noctem, inde ferueat in uaſe fictili ad ignem car bonum horam unam, tum ponatur in decoctione hyſſopi manipulus unus. dactylorum libra ſemis. poſt hæc rur- ſus ferueat, donec ad quindecim libras redeat decoctio: legitima uerò curatio talis fiat. Cholericus iuuenis uel ſan- guineus cibãdus eſt uſqꝫ ad mediã cu- rationem diæta regulari, deinceps re-
ſumptiua

ſumptiua. In ſyrupo ſit libra una ligni, aquæ duodecim, hyſſopi & dactylorũ quantum oportebit, fiat decoctio in fi-ctili uaſe, redigaturq́ꝫ ad ſex libras uſqꝫ ad mediam curationem: deinceps ad libras redeat quinque. Sumãturq́ꝫ utraque potione unciæ quatuor. Aqua ſecũda ex libris uiginti ad quindecim redigat̃. Phlegmaticus iuuenis uel melancholicus utatur tota curatione diæta regulari. Syrupus fiat ex libra una ligni, aquæ uiginti, redeatq́ꝫ decoctio feruens in fictili uaſe ad libras decẽ. poſt hęc apponatur in decoctione hyſſopi & dactylorum, quãtum ſat fuerit, agarici uerò dragmę duæ. tum feruere pergat decoctio, donec ad ſeptem libras redigatur. Ex eo ſyrupo ſumatur tam manè quàm ueſperi ſemilibra uſque ad augmentũ, deinceps uſqꝫ ad finẽ curationis unciæ octo. Aqua ſecũda in potu ex uigintiquinqꝫ libris redeat ad decem & octo appoſitis in decoctione dactylis, aut tale aliquid pectori utile. Eadem uero in ſenibus ſeruanda ſunt, habita ætatis ratione. Ac licet nõ

poſſit in ea ætate ſalus reſtitui ab eo morbo nõ tamen deſerendi ſunt ſenes uel decrepiti. Cõtinendus enim eſt curatione in ſenibus morbus, ne augeat̃.

De phthiſi, hoc eſt tabe.

ET ſi tabes, letalis morbus, qui phthiſis Græco nomine dicitur, nullã habet ſpem certã ab arte medica, non tamen eſt omnino illius curatio deſperanda, præſertim initio morbi, atque uſque ad ſtatum: nec propter incertã ſpem curationis, deſtituendus eſt æger ope medicinę, ut certiſſimè pereat, ut Galenus pręcipit in libro de ingenio ſanitatis. In recenti igitur morbo, atque per incrementũ, ſeruari præcipimus legitimam curationem, quæ ab artis autoribus tradita eſt. Ligni uero ſancti medicinam cõtendimus eſſe huic morbo ſalutarem. cum præſtet hoc lignum ſimplicibus uniuerſis, quibus medicina utitur, ut priore libro docuimus. atque ex omnibus qualitatibus, aduerſusq́ omnes operari poteſt, ob uariã ipſius medicinę confectionẽ, multiplic'ique ſua ac ſalutifera uirtute, modis

modis omnibus malè affecto corpori ſubuenire. Calida enim ui & ſicca uiſcoſas materias incîdit, ne pulmonem corrumpant, ulcera uerò ipſius pulmonis exiccat, purgat, integrũq́ pulmonem reddit. frigida ui et ſicca ſolidat, ac fluxũ ſanguinis, ſi quis eſt, reſtinguit. frigida & humida ui humectatis atq́ refrigeratis, febrem oſſium frangit, humidũ quoq́ uitale reficit ac fouet. Itaq́ quoniã huic morbo uaria eſt adhibenda medicina, uariĳq́ neceſſarĳ ſunt effectus, ut Auic. præcipit prima quarti de hectica curatione, nulla poteſt alia medicina curari tam cõmodè phthiſis ipſa ꝙ ligno ſancto, in quo diuerſæ uirtutes & operationes, maximéque ſalubres. Quoniam uerò multa ſunt hecticæ communia cum phthiſi, eadem erit curatio ſeruanda in utroque morbo, ubi eadẽ erit ratio utriuſq́, ut eo tantũ differãt, quo excedẽs & exceſſum, Autore Iſaac ſecundo libro de febribus. Et quũ eadẽ cauſa eſt hecticæ, quę phthiſis, ut idẽ autor tradit 3. libro. Quum igitur hectica febris non ha-

bet aliam ratione͂ à phthiſi, ſed illius eſt potius accidens quoddã. idem ſeruandus eſt modus in curatione. Illo tame͂ imprimis pręcepto ſeruato Auice͂næ prima quarti, ut ſi cauſa hecticæ fuerit apoſtema, aut lęſum aliter aliquod me͂brum, in eo primum curatio adhibeatur, cauſaq́ auferatur morbi, & origo. Præterea eadem inſtituatur curatio in hectica et in phthiſi, ad hũc modũ. Ante legitimã ligni curationem duos circiter menſes, præbenda ægro ſunt electuaria iuxta arte͂, uel ſyrupus, ut morbus exegerit. In potu autem, loco uini ſumatur ab ęgroto decoctio ligni, quę talis fiat. Ponãtur in aqua ordei purgati unciæ tres ex ramentis ligni. ibiq́ permaneant quatuor horas, deinde proiecta aqua ipſa ordei in qua fuerat lignũ, in alteram rurſus ordei aquam ponantur ipſa ligni ramenta, ſintq́ aquæ ſedecim libræ, ferueatque infuſio hæc in gemino uaſe, donec ad libras undecim redigatur. Poſt hæc ad legitimã curationem aptius erit ægri corpus tam diu affectum, aſſumpta huius ligni

ligni ſancti decoctione. Cholericus iuuenis uel ſanguineus cibetur diæta reſumptiua, addito etiam contuſo pullo, uel iure pulli conſumpti: pro ægri corporis imbecillitate ſyrupus huiuſmodi fiat. Ramentorum ligni unciæ quatuor, aquæ ordei purgati ſint libræ decem, fiat infuſio per duos dies & noctes, poſtea ferueat in gemino uaſe, donec ad libras ſeptem redigatur. inde ſumatur in potione libra ſemis. Si autem intentio magis ad uires ſit, quàm ad morbum, una tantum ſit quotidie potio ſyrupi, ut largius poſſit æger cibari, meliusq; cõcoquere. Si magis ad morbum eſt intentio, duæ ſumãtur ex more ſyrupi potiones, mane ac ueſperi. Quod ſi electuariũ præberi uiſum fuerit reſumptiuum hora ſyrupi, uel ſyrupi potio minuatur, uel ſpacium tribuatur concoctioni. Si uero ſyrupum ipſum quis, & curatiuum eſſe uoluerit, & reſumptiuum, apponendum eſt in decoctione pectus gallinæ uel caponis. Tunc aqua in potu fiat ſecunda ligni decoctione ad hunc modum. Sint

unciæ tres ligni, aquæ ordei libræ uiginti. ferueat infuſio, donec ad quindecim libras redigatur. Atque hæc fiant uſque ad incrementum curationis. Deinceps uſque ad finem. ſyrupus fiat ex ligni libra una, aquæ ordei libris duodecim. fiatq́ infuſio per diē et noctem, deinde ferueat in uitreo uaſe, donec redeat decoctio ad libras quinque. Ac ſi pectus caponis in decoctione poſitū eſt, aqua in potu fiat ex quatuor uncijs ligni, aquæ ordei libris uiginti, ferueat infuſio donec ad tredecim redeat libras. Phlegmaticus uel melancholicus iuuenis cibetur ut ſuperior. Syrupus fiat ex ligni ſemilibra, aquæ libris duodecim, ferueatq́ infuſio in fictili uaſe donec ad quinque libras redigatur. inde ſumatur utraq́ potione libra ſemis. Aqua in potu fiat ſecūda decoctiōe de more, in uitreo uaſe. ſintq́ aquæ libræ quindecim, quæ feruendo redeāt ad 10. De ſenibus hoc loco, præſertim decrepitis, nihil præcipimus, quoniā perrarò in eis curatio cōtingit.

De faſtidio cibi.

Faſtidij

FAſtidij cauſas tradit Auic. ſen decimatertia tertij canonis, tum malã cõplexionem frigidã, frangentẽ duas uirtutes, ſenſiuam & attractiuam, tum magis phlegma plurimum uiſcoſum, hærens in ſtomachi orificio, quæ ſedes eſt appetitus cibi, quemadmodũ in fũdo ipſius ſtomachi fit concoctio, quod eodem loco præcipit Auicenna. Quãobrem quod de faſtidio cibi præcipitur, ad languidam quoque concoctionem eſt referendum. Siue ex cerebro id eueniat, ſeu ex epate ad frigidum inclinante, ſeu ex alio membro atra bile affecto, cauſaue alia quacunq; . Cũ igit morbi cauſa fixa fuerit, nec alia profuerint remedia, ad ligni ſancti eſt medicinam confugiendum. Præparetur uero æger ante legitimam ligni curationem ſaltem diebus triginta. quo tempore cibo utatur reſumptiuo. ſed eo tenui, & qui nihil officiat. Vinum autem non bibat, nec aliud quàm ligni decoctionem, quæ talis fiat. Ramentorum ligni unciæ quatuor ſint, libræ quindecim aquæ, redeátque decoctio

ad libras duodecim. Poſt hæc legitima curatio ineatur. Cholericus iuuenis uel ſanguineus utatur uſque ad incremẽtum curationis diæta regulari, deinceps uſque ad finem, reſumptiua. Syrupus tota curatione fiat ex ligni ſemi libra, aquæ libris octo, redigaturq́ decoctio feruẽs in fictili uaſe ad quatuor libras. atque libra ſemis ſumatur utraque potione. Aqua in potu ex libris quindecim redeat ad nouem. Phlegmaticus uel melãcholicus iuuenis cibetur tota curatione diæta regulari. In ſyrupo ſint octo unciæ ligni, aquæ libræ duodecim. fiat infuſio per diem & noctem. tum ferueat in fictili uaſe donec ad libras quinq; redigatur. ſumaturq́ libra ſemis tota curatione mane ac ueſperi. Aqua in potu ex libris quindecim redeat ad decem. In ſenibus eadẽ ſeruanda ſunt, habita ætatis ratione,

De fœtido ſpiritu.

Eadem fiat curatio, quæ de faſtidio cibi tradita eſt, in ægro phlegmatico.

De ſtomachi apoſtematibus.

DE eo apoſtemate ſtomachi hic præcipimus

præcipimus, quod fixã habet cauſam, nec facilè curatur. Huiuſmodi uerò apoſtemata frigida, diuerſa fiunt & loco & ſitu. Cauſam uero tradit Auic. ſen decimatertia tertij tractatus, phlegma eſſe, uel atram bilem in ſtomacho paulatim congeſtam. Alijs igitur non iuuãtibus medicinis, ligni ſancti curatio adhibeatur. Itaque cibetur æger tota curatione diæta regulari. Pro eo ſyrupus fiat ex libra una ligni, aquæ duodecim, redigaturq́ decoctio in fictili uaſe ad ſex libras. inde ſumatur utraq́ potione ſemilibra uſque ad finem curationis. Aqua in potu ex libris decẽ & octo redeat ad duodecim. In frigida uero complexione & ætate, ſyrupi decoctio ad quatuor tantũ libras, redeat ex duodecim.

De iecoris ſeu epatis morbis.

De carnoſo ac duro apoſtemate.

VAlde difficile eſt in uno quouis ſimplici ꝓprietates inueniri, quæ affecto iecori neceſſariæ ſunt, ut in decimaquarta præcipit Auicenna. Sic ipſas enumerãdo, uidelicet, amaritudi

nem,ſtipticitatem,odorem, maturati-
onem, lenificationē, mundificationē,
penetrationis uelocitatē, ſuauitatem,
& his ſimilia. Quas omnes proprieta-
tes, ac multò plures uirtutes habet lig-
num hoc ſanctum & ſalutiferū. Qua-
propter in iecoris morbis, præſertim
apoſtemate duro & letifero, hæc maxi
mè opus eſt medicina. Subueniēdum
uero huic malo quamprimū eſt. Quo-
niam, ut eodem loco tradit Auicenna,
cum inualuerit morbus, non prodeſt
medicina. Verum & ſi maximè indu-
ruerit ipſum apoſtema, non tamen eſt
ſalus deſperāda ex ligni medicina tam
ſalutari. in quo uirtus eſt tenuatiua, &
abſterſiua, cæteræq́ue quas eodem loco
Auicenna oſtendit, quæ ſpem certam
faciunt ſalutis. In præparando ęgro ad
iecoris curationem per quamcunque me-
dicinam, illud obſeruandum eſt, quod
eodem loco præcipit Auicēna, ut ma-
ximè animaduertatur complexio in
iecore, quod curatur, ne ita refrigeres,
ut ad hydropiſim deducas, aut ita ca-
lefacias, ut maximè areſcat. Quum igi
tur

tur durum eſt & carnoſum epatis apo ſtema, ſiue ab antecedente altero apo- ſtemate profectum ſit, ſeu per ſe ince- perit, cauſamq́ habeat coniunctam, fixam, auferriq́ difficilē, quod per ſi- gna cognoſces, quæ ab eodem tradū- tur autore Auicenna, ligni ſancti cura tio fiat ad hunc modum. Cholericus iuuenis uel ſanguineus cibandus eſt di æta reſumptiua tota curatione, cum contuſo etiam caponis, gallinæue pe- ctore, ſeu iure pulli cōſumpti. Syrupus pro eo tota curatione fiat ex octo un- cijs ligni, aquæ libris duodecim, quæ in fictili uaſe feruentes ad ſex libras redi- gantur, ſintq́ unciæ quatuor in poti- one mane ac ueſperi. quod ſi alia ſunt adhibenda remedia, una ſit tantū quo- tidie potio ſyrupi. Aqua in potu fiat in uitreo uaſe, atq́ ex libris quindecim redeat ad duodecim. Phlegmaticus uel melācholicus iuuenis ut ſuperior cibe tur. Pro eo ſyrupus fiat tota curatione ex libra una ligni, aquæ duodecim, fi- atq́ infuſio per horas duodecim, in- de ferueat in uaſe fictili donec ad libras

quatuor redigatur. Sumaturq́ꝫ in poti one libra ſemis, bis die, aut ſemel, ut in ſuperiore. Aqua in potu ex uiginti libris in eodem uaſe feruens redeat ad ſedecim. Si autem leuius æger curandus uideatur, in potu tantum, loco uini ſumat ligni decoctionē, quæ talis fiat. Sint ramentorū ligni unciæ quatuor, aquæ libræ uiginti, quæ ferueant in fictili uaſe, donec ad quindecim libras decoctio redigatur. At ſi ſyrupus ſumatur, poterunt in ipſius decoctione admiſceri herbæ iecori utiles, calidæ ſeu frigidæ, pro morbi & complexionis ratione.

De hydropiſi ſeu aqua inter cutē.

Aqua inter cutem græcè hydropiſis eſt, cuius genera & cauſas latè tradit Auic. fen quartadecima. Eius nos morbi reliqua genera curauimus ligno ſancto, præter tympanitē. Quū uero habet morbus ipſe fixā cauſam perdifficilem recipit curationem. Atqꝫ propterea, opus eſt ligni medicina. Cholericus uel ſanguineus iuuenis reſumptiua diæta utatur tota curatione.

Syrupus

Syrupus in fictili uaſe fiat initio curationis uſq; ad ſtatum ex ligni ſemilibra, aquæ libris quindecim, decoctioq; ad ſex libras redigatur. In utraque potione ſit ſemilibra. Aqua in potu ex libris uiginti redeat ad duodecim. Reliqua curatione fiat ſyrupus ex octo uncijs ligni, libris aquæ duodecim, fiat infuſio per horas duodecim, ferueatq; in fictili uaſe, ac redeat ad quatuor libras, ſumaturq; ſemilibra utraque potione. Pro aqua in potu ex ſedecim libris redeat decoctio ad octo. Phlegmaticus iuuenis uel melancholicus regulari diæta cibandus eſt tota curatione, niſi uires defecerint. Syrupus in uaſe fictili fiat ex libra una ligni, decē aquę, factaq; infuſione per horas duodecim ferueat, donec ad 4. libras deueniat. Sintq; in utraque potione uncię quatuor uſque ad mediam curationem, deinceps uſq; ad finē ſemilibra. Pro aqua in potu ex uiginti libris decoctio in eodem uaſe facta redeat ad duodecim. Atq; in hoc etiā morbo admiſceri herbæ poſſunt in ſyrupi decoctione aptę ad morbum

cum uini prępar atione, ut in 4. libro di lucidabo, cum hydropicus à uiſione a- quę, nedũ à potu ipſius, quantũ poſſibi le eſt ꝓhibendus, ut Auic. pręcipit ſen. 14. tertij. Eadem uerò adhiberi curatio poteſt regio morbo ſeu arcuato uel icterico, itẽ ſplenis apoſtematibus. ut nos multos cognouimus eſſe curatos.

De morbis renum. De ueſicæ ac re num ulceribus.

VEſicæ ac renũ ulcera, quæ cauſam habent ab humore aliquo noxio corrodente, incidente, aut exulcerãte, aliamúe ſimilẽ cauſam, eadem ferè rati one curari poſſunt. Quum is uerò mor bus inueterauit, nõ ſuſcipit curationẽ, niſi cum ingẽti moleſtia, ut proprio ca pite tradit Auic. Hac tamen curatione ligni ſancti ſpes maxima eſt ſalutis, ut ſępius nos experimento cognoui- mus. Quendãq; uidimus decrepitum ſenem octogenarium, qui uiginti an- nos ulcera paſſus fuerat in ſubſtantia renum, cum dolore uehementi, medi- cina ligni ſaluti reſtitutum atque omni no incolumem. Iuuenis igitur choleri-

cus

cus uel ſanguineus utatur tota curati-
one diæta regulari, taliq́ue ſyrupo. Ex li-
bra una ligni, quindecim aquæ, fiat in-
fuſio cõmunis per horas duodecim,
ferueſq́ue in fictili uaſe ad libras quinque
deueniat. Sitq́ue in utraque potione ſemi-
libra. Aqua ſecũda ex uiginti libris re-
deat ad quindecim, feruens in balneo
mariæ. Phlegmaticus quoque uel melã
cholicus iuuenis regulari diæta ciban-
dus eſt. Syrupus ut ſuperior fiat, ſed ad
quatuor tantũ libras redeat decoctio.
Aqua ſecunda ex libris uigintiquinque
redeat ad quindecim in fictili uaſe. Ea-
demq́ue fiat curatio in ſene. Illud uerò a-
nimaduertendũ eſt, quod ad omnẽ in-
tentionem curandi ulcera ueſicę, maxi
mè etiam prodeſt extrinſecus prima li
gni decoctio, iniecta intra ueſicam ali-
quo artis commodo inſtrumento.

De uuluæ morbis, ſeu matricis.

De fluxu ex matrice.

QVũ ſunt in mulieris corpore ſu
peruacanei humores, ac noxij,
pręter mẽſtruos, ad matricẽ omnes de-
fluũt, tanque ad corporis ſentinam. Itaque

fluxus ſit nimius ex matrice. Eius mor bi & cauſas & qualitates Auic. docet ſen uigeſimaprima. Id malum concep tionem omnino prohibet, & præterea eſt ipſi mulieri pernicioſum. Quãob, rem cum alia remedia nõ profuerint, curatio adhibeatur per lignũ ſanctũ, ad hunc modum. Mulier fluxum ex matrice patiens propter iecoris calidi, tatem, cibetur uſque ad ſtatum curati, onis diæta regulari, deinceps reſumpti ua. Pro ea ſyrupus tota curatione fiat ex libra una ligni, quindecim aquæ, fi atq; decoctio in uaſe fictili, redeatq; ad libras ſeptem. ſitq; ſemilibra in utraq; potione uſque ad ſtatum, deinceps un ciæ octo. Aqua ſecunda in potu ex li, bris uiginti redeat in eodem uaſe ad duodecim. Mulier uerò fluxum pati ens propter frigiditatem iecoris aut al terius mẽbri, cibetur tota curatione di æta regulari, niſi uires defecerint. In ſy rupo ſit libra ligni, libræ ſedecim aquæ, fiatq; cõmunis infuſio per horas duo, decim, tum feruẽs in fictili uaſe ad ſex libras redigatur. Sumaturq; libra ſe,

mis

mis tota curatione mane ac ueſperi. Aqua in potu ex triginta libris in eodem uaſe redeat ad uiginti.

De ſterilitate.

STerilitatis cauſæ traduntur ab Auicenna fen uigeſima prima. Cognita igitur cauſa, priusquàm ad ligni decoctionem ueniatur, purganda eſt ſæpius mulier, noxiaq́ materia, & cauſa morbi tollenda, aut quàm maximè poterit minuenda. poſt hęc decem aut quindecim dies utatur balneis mulier. deinde cibetur duos circiter menſes cõmuni cibo, ſed qui non officiat. In potu autem hac omnino utatur ligni decoctione loco uini, ligni ſancti ſemilibra, aquæ ſint libræ uigintiquinque. fiat communis infuſio. tum feruens in uaſe fictili ad libras decem & ſeptem redigatur. Ad hunc modum diſpoſito mulieris corpore, legitima fiat curatio per ſyrupum, quæ deſcripta eſt ſuperius in fluxu ex matrice, ſi lęſio matricis cauſa ſit ut mulier nõ concipiat. At ſi caliditas iecoris eſt præcipuè in cauſa, curatio adhibeatur iuuenis choleri-

ci iecoris apoſtemate laborantis.

De cancro in matrice.

MAtricis cancer ab aduſta melancholia ortũ habet,ut docet Auic. tertia quarti,qui omnem deſcribit eius morbi rationem. Is morbus ęgrè curatur recens, confirmatus autem uix retineri poteſt, ne augeatur. Quapropter cum cætera non profuerint remedia, confugiendum eſt ad ligni ſancti medicinam. Cholera igitur aduſta exiſtente in cauſa morbi, cibetur mulier dięta reſumptiua tota curatione. Concoquantúrque carnes cum frigidis herbis, ut cibus refrigeretur. Syrupus tota curatione fiat ex ſemilibra ligni, aquæ libris duodecim. fiat infuſio per diem & noctem.tum ferueat in fictili uaſe,redeatq́ ad libras quinque. Sitq́ libra ſemis in utraq́ potione. Aqua in potu ex quindecim libris, redeat ad decẽ in uitreo uaſe. In phlegmatica uerò mulieris cõplexione ſecũdum naturã,intenſior ſit decoctio ſyrupi, ut ad tres tantũ libras redigat̃. Phlegmate uerò uel melãcholia aduſta exiſtẽte in

cauſa

cauſa utatur mulier diæta regulari tota curatione, niſi nimia imbecillitas obſtet. Syrupus in fictili uaſe fiat ex libra una ligni, duodecim aquæ. fiat infuſio per horas duodecim redeatq; decoctio ad quatuor libras. Sumaturq; libra ſemis tota curatione, mane ac ueſperi. Aqua in potu ex libris uiginti redeat ad decem. Eadem uero decoctio prima ſyrupi, in matricem ſæpius inijcienda eſt actu calida, ut extergatur cancer, dematurque aliquid de cauſa coniuncta. Atque hæc extrinſecus appoſitio decoctionis mirificè prodeſt. Eadem uerò curatio ſeruãda eſt in cancro mãmillæ, uel in quocunq; mẽbro cancer fuerit tam mulieris q̃ uiri. Ipſa aũt curatio non ſemel adhibenda eſt in morbo hoc tenaciſſimo & teterrimo, ſed ſæpius eſt, ſi opus fuerit, repetẽda.

De ulceribus cæteris matricis.

REliqua matricis ulcera curatione ſanentur ulcerum renũ, & ueſicæ. Si autem uomicas habeant, ſintq;, ut aiunt, fiſtuloſa, curatio adhibeatur cancri in matrice. Qualia ego curaui

Neapoli in Polyxena uxore nobilis militis Calderonis quę fiſtuloſa ulcera patiebatur, & magnũ cancrum in matrice inſtar oui gallinacei, ob nimium fluxũ, ac propter præcedentẽ abortũ.

De hernia.

PLura ſunt hernię genera deſcripta ab Auicenna, ſen uigeſima ſecũda tertij tractatus. itemq́ꝫ a Celſo libro ſeptimo. Duo uero genera ſunt magis pernitioſa: alterum quum omentum deſcendit in ſcrotum, quam herniam appellant inteſtinalem; alterum genus eſt, quod Græco nomine cirſocœle dicitur, à pleriſque latinorũ ramex, quoniam ramex ſit in teſtibus. alij zirbalẽ dicunt, Arabico nomine. In his tamen ipſis herniæ generibus penè deſperatis, curatos cognouimus cõplures ligni ſancti medicina, ſenes quoque atqꝫ decrepitos, eoſq́ꝫ etiam ueteri morbo gallico laborantes. Itaque his duobus generibus hernia hoc pacto curetur in ægro naturæ calidioris. Cibetur tota curatione diæta regulari. Sit in ſyrupo libra una ligni ſancti, ſedecim aquæ. fi-

at

at communis infuſio,tum feruens in fi ctili uaſe ad ſex libras redigatur,ſumaturq́; mane ac ueſperi ſemilibra tota curatione. Aqua in potu ex uiginti libris redeat ad duodecim.In ægro frigidioris cõplexionis eadem fiat curatio, præterquam quod ſyrupi decoctio ad quatuor tantum deueniat libras.In reliquis herniæ generibus,carnoſa,aquoſa, uaricoſa,eadem curatio fiat, quæ ſuperius in cancro deſcripta eſt.Ac propterea extrinſecus apponẽdum eſt emplaſtrũ ex ligno ſancto,quod magnopere prodeſt,duobusq́; id modis inſtituimus, Vnum emplaſtrũ tale fiat. libra una pulueris ligni ſancti tenuiſſimè cribrati ,ponatur in aqua fontana, quæ ferueat in uaſe fictili duas horas. deinde addatur corticum radicum althææ,acori,brioniæ,cucumeris aſinini, ſingulorum ſemilibra, rurſusq́; ferueat decoctio,qua perfecta,dum remouetur ab igne, addãtur unciæ tres hermodactylorum pulueris tenuiſſimi. conficiaturq́; ex arte emplaſtrum in mortario, nihilq́; ex aqua abijciatur. Alterũ

emplaſtrum. Adde ſuperiori deſcriptioni, armoniaci, bdellij, ſerapini, ſingulorum unciam unam cum dimidia, mucilaginis althææ, fœnugræci, ſeminum lini, ſingulorum unciæ tres. fiatq; ex arte emplaſtrum ad formam cataplaſmatis. Prius autem in curatione apponatur emplaſtrũ iuxta priorem deſcriptionem. deinde hoc alterũ uehementius, in carnoſa præcipuè hernia,

De elephantia & uaricibus.

DIfficilis eſt curationis uterq; morbus elephantiæ, ſeu lepræ, & uaricum, longoq; tẽpore parũ proficitur, autore Auenzoar. Itaq; ligni ſancti opus eſt medicina, quæ aut abſolutè auferat morbũ, aut preſeruet. Curatio aũt fiat eadem quæ fit in cancro matricis.

De doloribus iuncturarum.

De podagra, iſchyadica & ſimilibus.

EAdem ferè ratio curationis eſt in podagra, iſchyadica, reliquiſque morbis grauibus iuncturarũ. Horum nos curationem ligno ſancto instituimus, nõ modo ratione ipſa ſuadente, ſed quod frequẽti cognouimus experimento

mento, feliciter ſuccedere ligni ſancti curationem. Hoc autem loco ſuperuacuum putauimus, genera & cauſas & materias podagræ, iſchyadicę, arteticæq́ꝫ deſcribere, quæ diligentiſſimè à Galeno principe tractata & præcepta ſunt. Item ab Auic. fen 22. & ab alíjs illuſtribus autoribus artis medicinę. Neque uero mutari quicquam præcipimus his morbis curandis de ipſorũ autorũ præceptione, ſed ſeruãda potius diligentiſſimè illorum præcepta. Itaqꝫ ante legitimam ligni ſancti curationẽ, materia morbi & cauſa minuenda eſt, iuxta morbi et ęgroti qualitatem. Atque purgato ægro, & rectè diſpoſito, auulſa, quãtum fieri potuit morbi cauſa, & noxio humore, legitima curatio ineatur ad hunc modum. Cholericus iuuenis uel ſanguineus utatur diæta regulari uſque ad mediam curationem, deinceps reſumptiua. Syrupus initio fiat ex ligni ſemilibra, aquæ libris decem, redeatque decoctio feruens in fictili uaſe ad libras quatuor. Sumaturq́ꝫ ſemilibra utraqꝫ potione.

Aqua in potu ex libris quindecim re- deat ad nouem, feruens in eodem uaſe. In incremẽto ſyrupus fiat ex una libra ligni, quindecim aquæ. redeatq́ decoctio ad libras quinque. Aqua in potu ex libris uiginti redeat ad decem. Reliqua curatione pro ſyrupo ſit libra una ligni & ſemis, aquæ libræ ſedecim. factaq́ infuſione communi redeat decoctio ad quatuor libras. Aqua ſecunda ex libris uigintiquinque ad decem redigatur. Phlegmaticus uerò iuuenis uel melancholicus, reſumptiua diæta cibetur tota curatione. Syrupus fiat uſque ad ſtatum ex libra una ligni, ſedecim aquæ. fiatq́ cõmunis infuſio. deinde feruens in uaſe fictili redeat ad ſex libras. Atque in utraq́ potione ſumatur ſemilibra. Aqua in potu ex libris decẽ & octo redeat ad duodecim. Reliqua curatione in ſyrupo ſit libra & ſemis ligni, quindecim aquæ, infuſioq́ feruens in eodem uaſe ad libras redeat quinque. ſintq́ in utraque potione unciæ octo. Aqua in potu ex libris uigintiquinq́ ad quatuordecim redigatur.

Circa

Circa finem uerò curationis, ſi adfuerit in doloribus humor noxius, ut cauſa coniuncta, emplaſtrum apponendum eſt ligni ſancti affecto membro, quemadmodum eſt in hernia demonſtratum, prius, & poſterius. Prius aũt emplaſtrũ ſit ſine hermodactylis. Initio autem curationis, nõ ſunt adhibenda emplaſtra, quoniam magis attraherent, augerentq́; morbi cauſam coniunctam. Atq; hoc ritu curata eſt à me Illuſtriſſima domina Dorothea Gonſaga Bitoni Marchiona ab Iſchyadica, cũ nulla ei ante remedia alia ꝓfuiſſent. Peracta uerò curatione legitima dierum quadraginta, æger ueſcatur ſolido cibo, ſed qui nihil illi poſſit officere; loco autem uini, duos aut tres menſes bibat ligni ſancti decoctionẽ, quæ talis fiat. Sint unciæ ligni quatuor in calida complexione, ſex in frigida, libræ aquæ 15. fiat decoctio inſictili uaſe, atq; ad 10. & ſeptem libras redigat̃. Quod ſi tã pertinax morbus non auferetur unica ligni ſancti curatione, bis, ter, ac ſæpius eſt curatio eadem repetenda.

De frigidis apoſtematibus.

De ſtrumulis ſeu ſcrophulis puerorum.

IN frigidis apoſtematibus, ut cætera omittamus, in cauſa ponimus durã pituitam & craſſam, tanquam morbi radicem: quanquam ex humore orian tur melãcholico, ut Auic. tradit tertia quarti de nodis, & ſecunda primi, ubi tria diſtinguit genera, duricies, glandu las, & cancrum. Neceſſaria autem eſt euacuatio, & diæta, uomitusq́ præci- puè cõfert. In purgatione uerò, neceſ- ſe eſt craſſum phlegma educi, ut tertia quarti docet Auic. Aegro igitur bene affecto & purgato, curatio ineatur lig ni ſancti ad hunc modũ. Cibetur puer ſolito cibo, ſed eo ꝙ aptiſſimo & opti- mo, partiusq́ quàm pro cõſuetudine. In potu autem ſumat ligni ſancti deco ctionẽ, nec aliud quicquam bibat per duos mẽſes, quæ fiat huiuſmodi. In pu ero cholerico uel ſanguineo, ſint ramẽ torum ligni unciæ tres, aquæ libræ ui- gintiquinque, redeatq́ decoctio ad ſe- decim libras, feruens in fictili uaſe. In phlegmatico puero uel melancholi-

co,ſit ligni ſemilibra,aquæ libræ trigin ta,redeatq́ꝫ decoctio ad uiginti. Atque hoc pacto à me curatus eſt Neapoli puer ſeptennis Lucius Piſcicellus. Si aũt in ætate prouectiore permãſerint ſcrophulæ,aut recẽter cõtingãt,huiuſmodi fiat curatio. Cholericus iuuenis uel ſanguineus utatur diæta regulari tota curatione. Syrupus fiat uſq; ad ſta tũ curationis ex ligni ſemilibra, aquæ libris duodecim, redeatq́ꝫ decoctio ad libras quinq;,feruens in fictili uaſe. Semilibraq́ꝫ ſumatur utraq; potione. Aqua in potu ex libris quindecim redeat ad 9. A ſtatu & deinceps decoctio ſyrupi redeat ad libras quatuor. Phlegmaticus uel melãcholicus iuuenis diæta regulari cibãdus eſt uſq; ad ſtatum, deinceps reſumptiua. Syrupus tota curatione fiat ex libra una ligni, duodecim aquæ, fiatque communis infuſio: tum ferućs in uaſe fictili ad libras quinque redigatur, ſumatúrque ſemilibra utraque potione. Si autem ſcrophulæ ſint canceroſæ, atque multiplices, & collectæ in modũ racemi, ægerque

ex toto ſit melancholicæ cõplexionis, adhibenda cura eſt cancri in matrice. Præter ligni ſancti curationem appo, nenda hoc loco uidetur noſtra unctio, quam ſalutarem ſæpius experti ſumus in ſcrophulis curandis. Ea unctio fit ad hunc modum: Sumatur axungiæ galli næ, anatis, anſeris, urſi, taxonis marmõ tani, aſini, & muli, ſingulorum uncia una, olei ſiſamini, amygdalarum dulci um, liliorum alborum ex ſingulis un- cia una, radicũ althææ, acori, brioniæ, fœnugræci, ſeminis lini, ſingulorum uncia una, argẽti uiui unciæ tres deſtil lati, ut inferius dicemus de morbo gal lico, & extincti in mortario lapideo, guttatim impoſita urſi axungia, tun- dente ligneo pilo atq; agitante aſſiduè, donec ueſtigium non appareat ipſius argenti uiui. Deinde reliqua, quæ diximus ſimplicia ponantur in mortario, unaq; omnia piſtillo agitata optimè commiſceantur, redeantq; in formam unctionis, qua æger tertio quoque die aut quarto ungatur ad ignem ante cœnam.

DE MORBO GALLICO, LIBER TERTIVS.

DE morbo quē gallicū appellāt, neminē ex antiquis ſcriptoribus aliquid in ſpecie atoma ſcripſiſſe cōperio. In genere uerò nonnullos ex ueteribus recentiores autumant aliquid tetigiſſe coniectura quadam, non quod res ita ſe habeat. Nempe Celſus de elephantia, Suetonius de uita Cæſarū, Hypocrates tertia particula Aphoriſmorū. atque Gal. Ioannes Alexandrinus cōmentator 2. Epidemiarum, & libro primo Epidemiarum, de Feſto qui ſe interfecit, et Gal. de cholera nigra, neſcio quid de hoc morbo referre uidentur. Sed crucient ſe iuniores uſque dū libet in interpretanda nominis ſignificatione ac uerbi uim quatenus pro eis facit, interpretentur; nemo tamē ſpeciale capitulum de huius morbi genere æditum demonſtrabit. Quamobrem quoniam optimus terminus eſt, quem ſubſtantialem uocant, ut ait ſapiens in

primo tegni. De morbo gallico dictu ri, aliȷs definitionibus reiectis, ipſum quid inquiramus cum Ariſt. præcep. to 2. Poſteriorum. Morbus gallicus qui mala eſt epidemialis diſpoſitio totius corporis & humorum eius, unde ſymptomata mala ſequuntur. quorũ quodlibet per ſe natũ eſt morbi genus exiſtere, ſin autem & quid, & propter quid definias; morbus gallicus eſt multiplex morbi genus, quum mala qualitas contagione per coitus, uel aliqua ſiderum cauſa inficit pudibunda, quibus infectis uicientur uenæ capillares, deinceps magnę uenę, atq; arterię, nec nõ & epar ipſum, & reliqua principalia mẽbra. Quibus ita malè affectis demũ cæteræ totius corporis partes à tali morbo læſionẽ ſuſcipiunt, uel quouis alio modo contagionis, ut patet exemplo, in definitione febris peſtilentialis (liceat enim nobis aliorum ſententias exempli gratia admittere) quæ febris contagioſa eſt ex putrefactiua ebullitione in altero quatuor humorũ cordi propinquorum principaliter

liter & ſecundum plurimum contingens. Cuius cauſa immediata ſeu coniuncta eſt uapor putridus attractus ab aëre corrupto & quaſi uenenato, hac de cauſa huiusmodi morbi difficulter curantur. Difficile enim eſt medicamẽ inuenire, quod tot tamq; diuerſa humani corporis membra ſanare & inſtaurare poſſe uideat. Et merito dico diuerſa, ob diuerſam complexionem, diuerſum ſitũ, craſſitudinẽ, tenuitatẽ, duriciem, mollitiem, et poſitionem, ac etiam ob innumeras alias differentias. Quis enim in tot diuerſitatibus uicem ſupplere poterit, quin in medio curſu prorſus nõ deficiat: ſiue hic morbus contingat ob incurſum ſiderum, ſeu planetarum, ſiue ab India, quam dicũt nouam originem ducat, cum in ea regione nemo ferè ſit, quin aliquando illum morbum paſſus ſit, ut referunt qui illinc peregrè rediere, ut hac ratione aliqui morbũ Indicũ uocent. Quapropter diſcraſiã epatis & maſſæ ſanguineę malã qualitatẽ & cõtagioſam, ſiderũ influxu cõtingere putandum

eſt. Quæ cauſę et ſi primitiuę & antecedentes ſunt, tamen diuerſimodè cõponuntur, & operantur pro diuerſitate conditionis & cõplexionis indiuidualis. Nam ſi maxima totius corporis repletio adeſt, & ſanguinis & choleræ dominium cum pororum amplitudine, ſine dubio puſtulis totũ corpus inficietur. Et tũc à prędominante denominationem accipiet. At ſi melancholicus fuerit æger cum meatuũ anguſtia, & humoris groſſi tenacis, & ſicci dominio, rara aut nulla apparebit puſtula: quæ res melancholiæ dominium arguit. ita de cæteris dicendum eſt. Quare non unus humor tantum, ut aliqui retulere, eſſentialiter peccat in hac dira ægritudine, ſed diuerſi pro diuerſitate complexionis & cõditionis indiuidualis. Quare non mirandũ eſt, ſi nunc raræ, nũc innumeræ puſtulæ: nũc unum ſymptoma, nũc plurima appareant. Habes ex his cauſas huius morbi, & uarias ipſarum commixtiones, nõ igitur in aduentu huius morbi unicũ ſemper motum ſignorum ſiue affectuum

expectes

expectes, ut iuniores ſentiunt, interdū enim plurimis cum puſtulis, interdū ſine uel cum unica tantum talis morbus initium ſumit; aliquando in pectine, uel in mento, uel in fronte, uel in capite, uel quauis alia parte corporis, aliquādo cum doloribus immediatè, uel poſt paucos menſes apparet, aliquando dolores nonnunq̃ exuſcitat, uel lōgum poſt tēpus ipſos ciet: interdū nec puſtulę in principio morbi, nec dolores apparent, nec aliquod aliud ſignū, ſed macies & pallor quidam totū ferè corpus occupat, ob pororum obſtructionem, uel ob aliam cauſam præſeruantem, & poſt multos annos tuberoſitates oſſuoſæ, ac acerrimi dolores, aliaq́ue his ſimilia ſymptomata oboriuntur, quæ omnia per ſua ſigna demōſtratiua dignoſcūtur, quū de unoquoque accidēte ſpeciale capitulum faciemus. Tunc enim quid ſit illud accidēs, & quibus cognoſcendum ſit ſignis, indicabimus, ac eius curam. ſed ut ſingulas ægritudines à tali morbo genitas ordine curemus, eiusq́ue eſſentiā ſimul

cognoſcere ualeamus. ponamus So-cratem infici tali morbo, taliaq́ꝫ ſymptomata pati, uidelicet ulcera uirgæ, puſtulas, iũcturarum ac capitis dolores, aliorumq́ꝫ membrorum apoſtemata oſſuoſa: diuerſa ulcerum genera, oris ſcilicet aliorumq́ꝫ membrorũ, manuũ & pedum ſerpiginoſas fixuras, ac alias paſſiones à capite ad pedes ſibi ſimiles. Hunc igitur Socratem ſi cholericæ inuenies uel ſanguineæ complexionis, ad cauſæ remotionem prius deuenias. cũ præcepto Galeni dicẽtis: Vnũ commune præceptum habere oportet efficientem: unamquanq́ꝫ cauſam abſcindere, deinde & eam quæ facta eſt diſcraſiã. fieri enim non poteſt ut morbus remoueatur, cauſa ipſius permanente, inquit Auic. quarta primi. phlebotomandus igitur eſt æger in principio morbi. quod ſi fieri difficile eſt, propter impediens aliquod digeratur et euacuetur pro morbi exigentia. Et quia communi omnium ſententia, & præcipuè Galeni primo regiminis acutorũ, humores rarò ſimplices corrupti

rupti inueniũtur,ſed commixti ut plurimum. hinc eſt quod pharmaca adhibenda ſunt compoſita. Quare huiuſmodi cholerici humoris aduſtione, tale Socrati digeſtiuum præbeas, ne uacua (quod dicitur) manu in caſu propoſito procedere uideamur. R. ſyrup. de ſucco borraginis unciam unã, ſyr. de ſucco fumiterræ unciam ſemis, aquę fumiterrę, uncias tres, digeſtaq́ꝫ materia, ut decet, tali minuenda eſt lenitiuo. R. caſſię nouiter extractæ unciam unam, diacatholiconis Arnaldi dragmas 6. ſacchari uiolati uel mannæ uncias duas, aquæ fumiterræ, decoctionis mirobolanorũ & tamarindorũ, uel quo malueris, quantũ ſufficit; fiat potio uel bolus cũ ſaccharo, qua diminuta materia denuo digerat̃ et euacuet̃. Nã ut Hippocrates aſſerit ſecunda Aphoriſmorum, ægritudines quæ ex repletionibus fiunt, euacuatio ſanat, cuius ſyrupus ſit, R. ſyrup. de ſucco cichoreę unciam unã, ſyrupi lupulorum unciam ſemis, aquę cichoreæ uncias 3. miſce & euacuetur cũ ſyrupo cõpoſito. Augu-

ſtini Sueſſani dicto', poſito à Guidone de Cauliaco cap.de lepra, cuius forma talis eſt. R.mirabolanorum omnium, ſingulorum uncias tres, rheũpontici, foliorum ſene epithimi, ſingulorum unciam unam, polypodij quercini recentis libram unam, foliorum fumiterræ, et lupulorum recentiũ, ſingulorum libram unam & ſemis, yuæ arteticæ recẽtis unciam unam & ſemis, liquiritiæ mundæ dragmas quatuor, florum borraginis, florum bugloſſę & uiolarum, ſingulorum unciam ſemis. omnium fiat decoctio & collatura uſq; ad libras duas, in qua miſceatur ſucci fumiterrę & lupulorum recentium, ſingulorum libra una, ſacchari optimi quantum ſufficit. fiat ſyrupus ſecundum artẽ & aromatizetur, & cum muſci et ambrę pauco, ligatorum in panno lineo raro ſuſpenſorum in dicto ſyrupo, cuius doſis eſt unciarũ quatuor uſque ad quinque cum aqua lupulorũ. aliqui addunt unciam unam uel duas confectionis amech, uel electuarij de ſucco roſarum pro humoris & morbi exigentia. Vel
cum

cũ ſyrupo noſtro exptiſſimo. Recipe ſucci borraginis, ſucci roſarũ rubearũ, ſingulorum libram unam. mirabolanorũ citrinorũ, chebulorũ, & indorũ, et in dictis ſuccis infuſorum per diem, ſingulorũ uncias duas cum dimidia. Exinde leniter bulliant & colentur. Deinde accipe polipodij quercini recẽtis libram unam, radicis acori unciam unã, ſeminis fœniculi dragmas duas. ſecundum artem fiat decoctio in aqua fontis, de cuius colatura et præfata infuſione cum ſufficientia ſaccari tabarzet fiat ſyrupus.

De Socratis curarione uirgæ ulcera patientis.

FActa diminutione cauſæ antecedẽtis, ad cauſam ipſam coniunctã deuenias, & primum ad ulcera priapi, quæ cum fuerint in principio & ſiccã membri læſi cõplexionem intueri uolueris, ut pręcipit Auic. quarta quarti, hac medicina utaris ex deſcriptione noſtra. Recipe thuciæ præparatę cum uino albo, uiridis æris bene combuſti, ſingulorum dragmas duas, aquæ plan

taginis uncias duas, ferueant unà unico feruore, & ea utaris aqua cum fuerit intentio mundandi pariter & conſolidandi: nam ſi conſolandi intentio fuerit tantum, tũc thuciæ dragmarum duarum ſit doſis, & uiridis æris dragmam ſemis. nec aliud in huius morbi cura medicamen adhibere tentes. Eſt enim bezoarticum medicamen omnium ulcerum quæ in uirga fiunt. Et ego tibi propono medicamina magis approbata in arte & mea praxi. Quod ſi mundandi tantum intentio ſit, ſuprà dicta aqua ſic fiat. Recipe uiridis æris benè cõbuſti dragmas 3. thuciæ præparatæ cum uino albo dragmã unam, uini albi aromatici unciã ſemis, aquæ plantaginis unciã unam & ſemis, ferueant ſimul unico feruore. Et in adminiſtratione aquæ uas ſeu aquã ipſam agites, pro maximo ſecreto. Si aũt ulcera ad corroſionem, ac latentem fraudem tendere uidebuntur, cũ Aegyptiaco mundentur totius communitatis. Quod ſi in mundando huiuſmodi ulcera inobedientia fuerint, hanc in mea

praxi

praxi uſitatã mixtionẽ conficias. Reci
pe ſublimati grana quinq;, ungenti
albi cãphorati dragmas tres, opij gra-
na duo, miſce, ac ita bene confecto, tan
tundẽ Aegyptiaci prædicti addatur; et
eo in ulcere ſordido, corroſiuo, ac frau
dulẽto utaris, nam mirũ in modũ ope-
rabitur. Deinde facta ulceris mundati
one, ad aquam prædictã mundantẽ, et
pro tuæ intentionis curatiuæ exigen-
tia, redeas. Quod ſi frequens prædictæ
aquæ adminiſtratio eſt in cauſa, ut mẽ
bra malè affecta, et ulcera nullã deniq;
ſuſcipiant leuationem, tunc puluis ex
deſcriptione noſtra nobilis, & in no-
ſtra longa praxi expertiſſimus, inſper
gatur. Recipe thuciæ præparatæ cum
aqua plantaginis, antimonij, plumbi
uſti, lithargyrij aurei, ceruſę, ſingulorũ
dragmas quatuor, in puluerẽ quàm minu
tiſſimè redigãtur, & decies in aqua ro
ſarũ præparentur, ac in umbra exiccẽ
tur. deinde adde ſanguinis draconis e-
lecti, aloẽs epatici, ſingulorũ dragmas
2. & ſemis; cariei ligni, drach. 3. cõfici
ant ſimul minutiſſimè in formã alriole

cohol & eo utaris puluere recẽtibus et antiquis ulceribus cõſolidandis, ac ad quãcunq; uirgæ excoriationẽ, mirabi leseṁ effectus uidebis. nec ignoramus quidem quin puluis minus efficax ſit, quàm illud quod ex eis eſt cũ oleis & ceratis, nam neceſſitas producens ad olea, hinc eſt quod materiæ ſiccæ & ꝓ. prię quæ ſunt, ut merdaſengi, non ſub merganur uſque ad profundum, neq; penetrant in poros, ut inquit Auicenna ubi ſupra. quod ſi uolueris aliquod experiri in cicatrizãdo ulcera priapi, etſi in tali membro neruoſo unctuoſa abhorream, tamen ob prædictã Auic. rationẽ unguentũ hoc expertus ſum, & in magnatibus quotidie utor in hyeme. R. olei antiqui cẽtum annorum uel circà libram unam, ceruſę cribellatæ uncias tres cum dimidia, ceræ citrinæ q. ſ. ferueant lento igne ſemper agitando, donec ad fuſcedinem & colorẽ corticis caſtaneæ maturæ deueniat; ac eo unguento utaris, cum nõ ſolum ulcera uirgæ, ſed etiam quorumcunque membrorum cõſolidare uolueris. Eſt enim

enim principum medicamen. & animaduertas quod uelamine & propriè clauſura ipſius mentulæ tumefacta exiſtente, ſi eius inuerſatio acquiri nō poteſt, ac ſui ineptitudo ad alia medicamina te deuenire cogit, lotionem hanc intrinſecus mundificātem adhibeas. R. ordei pugillum unum, plantaginis manipulum unum, abſynthij manipulū ſemis, balauſtiarū contuſarum numero tres, ferueant in aqua pluuiali & uino albo. & colaturæ adde uiridis æris bene cōbuſti dragmas tres, rhodomellis uncias tres, miſce & fiat lotio, & cū oriculario ſæpius lauetur actu calido. Et ſi extrà mala complexio ac duricies aliqua phlegmonides affuerint, hac lotione membrū foueatur. R. folia maluarum cum radicibus ſu is, plantaginis, uiolarum, ſingulorum manipulos tres. ferueant in aqua fontana, & actu calida membrū epithimetur, deinde cum eiſdem herbis calidis cataplaſmetur. facta autem reſolutione & mundificatione cauſæ coniunctę, tali lotione ipſius ulcera conſolidabis in declinati

one. R. nucum cupreſſi, balauſtiarũ, ſingulorũ numero ſex, roſarum, myrtorum, ſingulorum pugillum unum. ferueant in uino rubeo & aqua plantaginis, parteis ęquales. In quorum colatura & ſufficientia libræ unius diſſolue thuciæ præparatæ cũ uino albo unciam ſemis, uiridis æris bene combuſti dragmam unam cum dimidia, miſce, & cum oriculario adminiſtretur. & peciæ cum prædicto ungento fuſco ponantur intus, more experti chirurgi. Quod ſi durities aliqua gummoſa aderit in mentula, fueritq́ inepta, reſolutioni tale apponas emplaſtrum. R. emplaſtri diaquilonis minoris uncias 3. axungiæ urſi dragmas tres, mucillaginis althæę, fœnugræci, & ſeminis lini, ſingulorum unciam ſemis, conficiãtur lento igne ad formam emplaſtri, ſecũdum artem. & ſi duricies nõ reſoluit, fiat hoc aliud. R. emplaſtri diaquilonis maioris cum gummis, & minoris, ſingulorum uncias tres, axungię urſi, mucilaginis, fœnugræci, & ſeminis lini, & radicũ althææ, ſingulorum unciã, con
ficiantur

ficiant ſimul lento igne ad formã em-
plaſtri ſecundũ artẽ. Quod ſi mentulæ
inuerſatio demum acquiri nõ poteſt,
tũc ad inciſionem ſecundũ lõgitudinẽ
uirgæ deuenias, inciſioq; in ſiniſtro la-
tere fiat ob uenarũ carentiã: et ulcus cu
res more aliorũ ulcerũ, digerẽdo ſcili-
cet, mũdificando, et cõſolidãdo, ꝑ mor
bi exigentia. Ne obliuiſcaris tamen di
geſtionis materiei & eius eradicatiõis:
reminiſcaris etiã regimẽ in ſex rebus
non naturalibus, qđ gratia breuitatis
omitto, quũ de eo abũdè alij dixerint.

De curatiõe Socratis morbi galli-
ci puſtulas patientis.

POſtquam uniuerſalia nõ oblitus
es, ut ualeas particularia operari.
puſtulis frequenter corpus inficitur,
quæ diuerſæ pro diuerſitate humoris
peccantis exiſtunt. Nã quæ cholericæ
ſunt citrinæ ac magis extrinſecæ appa
rent: & quãto calidior & aduſtior cho
lera fuerit, tanto nigrior, & magis fuſ-
ca ac cruſtoſa eorum ſuperficies appa
rebit. Sin aũt ſanguineę ſunt, quodã-
modo ſanioſæ, & in toto eorum cir-

cuitu uel in aliqua parte tantum rubi-
cundæ uidētur, ac ſi phlegmaticæ ſint,
baurachinæ, ſubalbidæ, & profundæ,
membrumq́ꝫ quadam cum tenacitate
amplectūtur. Si melācholicæ, cum du
ricie quadam & tenſione in membro
fixa profundantur, & liuiditate quadā
aſſociātur carnoſa & calloſa, qua atra
bilis dignoſcitur manifeſtè, qua medi
ante puſtulæ tardæ difficilisq́ꝫ curatio-
nis efficiuntur. hac de cauſa inter iſtas
puſtulas quidam ſunt gradus: nam me
lācholicæ difficilius quàm phlegmati
cæ ſanantur: et phlegmaticæ difficilius
quàm cholericæ, & ſic de alijs dicendū
eſt, etiamſi ex pluribus humoribus cō
poſitæ uideantur. Et quia huiuſmodi
puſtulę interdum facile, interdum dif-
ficulter curantur, ac etiam frequenter
recidiuam petunt, quum in facie appa
rent, tunc ne fœdis cicatricibus facies
deturpetur, ſingulas poſtulas ſingulis
remedijs exiccare tutiſſimè poteris, tū
quia uniuerſalia præceſſere, tum ob
prædictas rationes bis in die illas ma-
defacito cum aqua noſtræ deſcriptio-
nis

nis. Recipe ſumach, fructus tamariſci, thuris, maſticis, ſingulorum dragmam unam, tartari uini rubei dragmas duas cũ dimidia, ceruſæ dragmas duas, ſublimati pulverizati grana tria, uel loco ipſius ſublimati ponatur aluminis dragma ſemis, aquę plantaginis, & roſarum, ſingulorum unciam unã cum dimidia, ſucci limonum maiorum unciam unam, bulliant ſimul lento igne in uaſe uitreo ad unius quartæ partis conſumptionem, & clarificetur, & coletur. & ea utaris aqua audacter, uniuerſas enim puſtulas in quocunq; mẽbro exiſtentes exiccabit, & curabit. Si uerò hæc aqua non ſufficiat puſtulis curandis, citiusq; te expedire uolueris, ob ægrotantis moroſitatem, condimentũ ex noſtra deſcriptione adhibeas. Recipe albumẽ unius oui recentis, agitetur deinde, adde ſublimati in puluerem redacti grana tria, agitẽtur iterũ ſimul donec unguenti formam ſuſceperint, tum puſtulas illinito biduo uel ad ſummum triduo & curabuntur. & cum in declinatione fuerint, hoc oleo inũgan

tur,tum puſtulæ, tum partes circũſtan-
tes,nam maculas fœdas in membro fi
eri prohibebit.Etſi quę ſunt in cute de
ſtruet,ita ut nullum earum in cute ue-
ſtigiũ remaneat. Recipe tartari cõbu
ſti,et in puluerem redacti, libras duas;
ponatur in panno lineo, ſuſpẽdaturq;
in loco humido ſubterraneo, ſuppoſi-
toq; uaſe in quod decidant guttę deſtil
lantes ex ipſo panno lineo, & oleum
in uaſe uitreo ſeruato, bisq; in die ma-
culas ac ueſtigia à puſtulis derelicta il-
linias; nec non & ipſas puſtulas, quæ
quoties recidiuantur, toties eiſdem re-
medijs curentur. Quod ſi utilius uide-
bitur,ut puſtulæ extra cutem pellãtur,
humoresq; ad cutem ipſam attrahere
cupis,ueſcatᷣ ęger aſſiduè herba ſtellari
ſatis nota, uel in ferculis, uel ex ea ſuc
cũ bibat, uel crudã manducet cum ace
to paſſulato, uel q̊uis alio modo, ſem-
per aliquibus euacuationibus interme
dijs. Quod ſi copiã uarietatẽq; medici-
narũ abhorreat, talẽ præbeas infuſio-
nem uſitatam, & à cõmuni medicorũ
ſchola approbatam. Recipe quatuor
florum

florum cordialium, ſene, florum fumi-
terræ, ſingulorum pugillum ſemis. po
lipodij quercini conquaſſati dragmã
unã. infundant in aqua lactis libre uni
us, ſucci cichoreæ, lupulorũ & fumiter
ræ purificatorũ, ſingulorũ unciã ſemis,
uel ferueant ſimul, et doſis ſit ſemilibra
in mane ſemel uel bis in hebdomada.

De curatione Socratis oris ulce-
ra patientis.

VLcera oris quæ per ſua dignoſces ſigna, difficillimæ curationis exiſtunt, ut refert Galenus, quia locus calidus eſt & humidus, putredinicꝫ paratus, & corroſioni; tum etiã quia loci ineptitudo medicaminũ cohærentiã prohibet: & ob ſaliuæ cõmixtionem ulcera profundiora fiunt, quæ cum fixam habeant cauſam, eorumcꝫ corroſionem ac deambulationẽ cum duricie, & liuiditate baurachina, ſiue melãcholica, cõſpicies, his utaris uniuerſalibus pilulis, ſcilicet fumiterræ, aggregatiuis, fœtidis, & ſimilibus, exempli gratia: Recipe pilularum fumiterræ dragmam unam, pilularum aggregati-

uarum ex inuentione noſtra dragmã ſemis. formentur pillulæ ſeptem cum confectione amech, & deaurentur, & poſt duas horas aſſumptionis pillularũ accipiatur apozema. Recipe dia. bugloſſati, uel mannæ electę uncias duas, aquæ ordei uel bugloſſæ quantum ſufficit, diſſoluant͂, & fiat potio. Quod ſi cauſæ cõiunctæ mala complexio calida cum duricie uiget, tunc uenæ ſub lingua incidendæ ſunt. Mala item cõplexio calida duriciesq́; illa remittenda & reſoluenda tali gargariſmo. Recipe quatuor florum cordialium, ordei ſingulorum pugillum unum, ſebeſtẽ, iuiubarũ, ſingulorũ numero decem, paſſularum enucleatarum unciam unã. ferueant in aqua pluuiali, & aqua plantaginis partes æquales, in quorum colatura & ſufficientia libræ unius cũ dimidia, diſſolue pulpæ caſſię nouiter extractæ per ſetam dragmas duas cum dimidia, rhodomellis ſaccarini, diamoronis ſingulorũ uncias duas, miſce, & fiat gargariſmus. Facta digeſtione cauſæ coniunctæ, ac remota

mala

mala cõplexiõe aliqua ex parte,ad for
tiora mundificãtia deuenias. Recipe
fructus tamaricis copularũ glandium,
roſarum incompletarum cum ſuis ra-
mis,myrtorum,ſingulorum dragmas
quatuor,ordei pugillum unum,teneri
tatũ rubi,et oliuarũ,ſingulorũ manipu
lũ unum cum dimidio , feruefiant in
aqua pluuiali et uino albo aromatico,
in quorum colatura & ſufficientia li-
brarũ 2.diſſolue aceti ſquillitici unciã
unã, oximellis ſquillitici unciã unam
cum dimidia, rhodomellis uncias du-
as,miſce, & fiat gargariſmus.que ſi in
mundificando minimè ſufficiunt, in-
uolue cotum in cuſpide inſtrumẽti ar-
gentei uel lignei, & dictum cotum ita
inuolutum madefac in aqua noſtra di
cta in Capitulo de Socrate patiẽte pu-
ſtulas morbi gallici, bis uel ter in die
oris ulcera tangendo. Tali nanqꝫ aquę
adminiſtratione tutè ac celeriter ulce-
ra mundificabis. In declinatione autẽ
ulcerum oris talem adhibeas gargariſ-
mum exiccantem ac conſolidantem
& membrum ſuſcipiens confortantẽ.

Recipe ſumach unciam unam cum di midia, nucum cupreſſi uiridium, bau- lauſtiarũ Arabicarum cõquaſſatarũ, ſingulorum numero quinque, alumi- nis dragmam ſemis, roſarum, myrto- rum, ſingulorum pugillum unum, bul liant in uino rubeo aromatico & a- qua pluuiali uel aqua plantaginis, par tes æquales, in quorum colatura & ſufficientia librarum duarum diſſol- ue diacaridion. Syrupi myrtorum, ſin gulorum uncias duas cum dimidia, miſce & fiat gargariſmus. Si uerò pul- uerem aliquem in ulcus cum cannu- lo inijcere uelis, hunc per me probatũ puluerem mundificantem adhibeas. R. aluminis ſaccharini dragmã unã, ſanguinis draconis dragmas duas, ba lauſtiarum dragmas quatuor. in pul- uerẽ minutiſſimè redigantur, et miſce.

De caſu pilorum.

QVoniam ab hoc morbo alienũ non eſt, ſæpe pilorum caſus indu cere, corporáque humana moleſtiſſi- mè deturpare, conſentaneum pro cõ- muni omniũ ſalute fore cenſui, mem- bris

bris ab huiuſmodi morbo malè affe-
ctis, ab eorumq́ pilis denudatis ali-
qua præſentanea medicamēta adhibe
re, hanc uidelicet infrà ſcriptā decocti-
onem. Recipe ſene manipulū unum,
radicis lapacij acuti unciam unam, flo
rum roris marini manipulum unum
cum dimidio. omnium ſimul fiat deco
ctio. Aqua etiā decoctionis fœnugræ-
ci calida actu adhibita & embrochata,
necnon & leſciuium cum eodem fœ-
nugræco decoctum mirificè conferūt.
Pinguedo itē ſerpētis, uel talpę, lepro-
ſos illos ſuccos lenit & curat, capillo
rūq́ caſum ꝓhibet, & delapſorū ortum
accelerat, uel uinum nigrum cum aloë
decoctum idem operatur. Medicamē
inſuper capillorum caſum prohibens,
euulſosq́ regenerans. Recipe laudani,
ſucci myrtillorum, ſingulorum unci-
am unam, papaueris nigri, ſpicæ nar-
di, capillorum ueneris, ſingulorum
manipulum unum, cyperi, corticis pi-
ni, ſeminis apij, ſingulorum ſemiun-
ciā, olei ſiſamini, olei myrtini, ſingulo
rum libram unā, terantur & ferueant

in duplici uaſe & colentur, et colatura uſui reſeruetur. Aliud idem obtinens. recipe abſynthij uiridis manipulum unum, corticum auellanarũ uſtarum uncias duas, cum oleo myrtino ferue-ant & colentur, locusq́ à pilis denudatus actu calido inungatur. Neq; præ-termittatur regimen diętericũ & pharmaceuticum aut phlebotomia pro noxij humoris exigentia. Syrupusq́ noſter de polipodio prædictus mirificè confert frequenter ſumptus.

De fiſſuris ſerpiginoſis manuũ & pedũ.

SErpiginoſæ manuum ac pedũ fiſſuræ, quæ à baurachina pituita uel a-duſta cholera frequẽter ortum habẽt, ob fortem epatis, aliorumq́ membro-rum uirtutem expulſiuam, epatis ipſi-us mala complexione prius alterata, ac pro noxij humoris exigẽtia, digeſti one euacuationeq́ adhibita, cum no-ſtro præcipuè ſyrupo de polipodio di-cto in capitulo primo, necnõ optimo regimine diætetico, fiſſuras & callo-ſas ſquamas tali decoctione bis in die madefacies. R. radicum althææ præ-

paratarum

paratarum, maluarum cum radicibus ſuis, foliorum uiolarum, ſingulorũ manipulũ unum, cum capite arietis & ſeui arietini ſemilibra: ferueant ſecundũ artem: & colatura utaris modo prædicto. Poſt uerò dictam balneationem, cum panno ualde aſpero tandiu fiſſuræ fricentur, donec ſanguis excaturiat. hoc autem peracto, ſingulas fiſſuras cum aqua dicta in capitulo de Socrate patiente puſtulas, madefacito, eũdem ſcilicet modũ applicationis aquæ obſeruando: ſic enim digeſtionẽ ac mundificationem per menſem perficies. In declinatione autem, tali lauacro fiſſuras ipſas lauabis. Recipe ſtipitum caulium ueterum manipulos duos, auripigmenti ſubtiliter cribrati uncias duas, pinguedinis equi ſemilibram: ferueant in aqua fontis ſecũdum artẽ. Poſt autem egreſſionem à balneo, tali puſtulæ linimento inungantur. Recipe olei ſeſamini ſemilibrã, uel olei amygdalarum dulcium, polypodij quercini recentis & conquaſſati uncias duas cũ dimidia: ferueant ſecundum artem, &

colentur. Deinde recipe lithargyrij au-
rei, antimonij, plumbi uſti, ceruſæ, thu-
tiæ præparatæ cum uino albo, ſingu-
lorum ſemiunciam, ſucci radicis lapa-
tij acuti, ſucci chelidonię, ſingulorũ un-
ciam unã, cum prædicto oleo in mor-
tario plumbeo ad formam unguenti
redigantur. Quod ſi dicto unguento
ſublimati grana quinque uel ſex ad-
dantur, tutiſſimè curabit, fiſſuráſque
penitus delebit. Et quoniam huiuſmo-
di fiſſuræ paratam habent recidiuam:
quoties recidiuantur, toties cura hæc
& uniuerſalis & particularis reiteretur,
donec ad optimã ualetudinem ægro-
tus reducatur.

De curatione Socratis prædicta ſymptomata morbi Gallici recentis, quæ curationem non ſuſcipiunt à prædictis medicinis.

QVum uerò ulcera oris, & men-
tulæ ſeu puſtulæ, à præfatis me-
dicinis alleuiationem non ſuſcipiunt,
cum morbus recens exiſtat, imò in de-
terius indies labuntur, & capitis alio-
rúmque membrorum dolor aduene-

rit, tunc ad curam ligni ſancti confu-gias. Cholericus iuuenis uel ſangui-neus, cibetur initio curationis diæta regulari. à ſtatu autem uſque ad finem diæta ſit reſumptiua: ab initio uſque ad augmentum, fiat pro eo ſyrupus ex ligni ſemilibra, aquæ libris decem; ferueat infuſio in fictili uaſe, donec ad libras quinque redeat decoctio. Aqua ſecunda in potu ex duodecim libris ad octo redigatur. Et ſola huius aquæ ſecundæ potatione curaui puellam ab hoc prauo morbo cruciatam, ætatis duorum annorum in priſtinam ſalu-tem reſtitutam. Ab incremento ad fi-nem curationis, fiat ſyrupus ex libra una ligni, duodecimque libris aquæ, redeátque decoctio ad octo. Aqua ſe-cunda in potu ex quindecim ad no-uem redeat. Ex ſyrupo ſumatur ſemi-libra, tam manè quàm ueſperi, tota cu ratione. Phlegmaticus uel melancho licus iuuenis regulari diæta utatur tota curatione. Pro eo ſyrupus fiat uſque ad ſtatum ex una libra ligni, & duode cim aquæ, redeatq; decoctio ad libras

quinque. Aqua ſecunda in potu fiat ex libris aquæ quindecim, quæ decoctæ, redeant ad decem. In ſtatu autem uſq; ad finem curationis, in ſyrupo ſit una quoque libra ligni, decoctioq; in fictili uaſe feruens, ad 3. tantũ libras rediga tur. Aqua item ſecunda fiat ex libris aquæ quindecim, quæ decoctæ redeãt ad decem. Quod ſi Socrates calidæ uel frigidæ complexionis, in declinatione curę aliqua hepatis uel alterius mẽbri, ſupercalefactione malè affectus fuerit, tunc ei ſyrupus & aqua ſecũda ad frigidum alterentur, ſcilicet augendo doſim aquæ, & ligni diminuendo. Vt de Socrate calidæ uel frigidæ complexionis dico ætate iuuentutis, ita etiam & de ſene, niſi quòd propter debilem digeſtiuam & doſim ſyrupi minuere, & reſumptiuam diætam præbere, au dacius poteris. Hoc etiam animaduer tendum eſt, quod in curatione prædictorum accidentium, per lignum ſanctum, tali mercuriali unguento uti potes in curandis ulceribus uirgæ, hac ſerie: facta prius curatione & mundifi-
catione

catione ulcerum, mentulam ipſam, inguina ac pecten inungito actu calido. nec non & in ulceribus oris, collum unà cum ſpatulis, ſepties de tertio in tertium diem. Et cum gingiuarum excoriatio ac copioſus ſaliuæ fluxus affuerit, & ſi in tertio die hoc contingat, ab ipſa unctione deſiſtere debes. Prædictiq; unguenti forma talis eſt. Recipe olei camomillini, anethini, laurini, liliorum cœleſtium, & roſati, ſingulorum uncias duas, terebinthinæ uenetæ unciam unam, axungiæ porcinæ ſine ſale clarificatę librã ſemis, lithargyrij aurei, ceruſę, ſubtiliſſimè puluerizatarũ, ſingulorum uncias duas: ferueant ſimul unico feruore: & in remouendo ab igne adde cineris uitis, thuris, maſtichis, ſingulorum ſemiunciam. Conficiantur omnia ſimul ad formam unguẽti, deinde accipe argenti uiui purificati ex noſtra deſcriptione, & extincti in mortario lapideo cum terebinthina uel oleo roſaceo, donec nullum extet ueſtigium, uncias tres, ſtyracis liquidæ unciam unam. hoc autem peracto, ip-

ſum unguentũ in dicto mortario po-
natur, et tandiu agitetur donec omnia
bene cõficiantur, & eo utaris more ar-
tis; uel cum ceræ quãtitate ad formam
ceroti redigat̃, eoq́ꝫ utaris more artis.

Quæ ſit argenti uiui complexio.

NAturam huius metalli perſcruta
turus, nõ paruas apud antiquos
reperio diuerſitates. Quidam nanque
autorum antiquiſſimi, frigidum & hu
midum argentum uiuum eſſe aſſerũt,
alij autem calidum & ſiccum. Gale-
nus nancꝫ, nono de ſimplici medicina,
nullam de eo refert habere experienti-
am, niſi occidentis, ſi extrà apponatur
uel bibatur, ſortitũ tamen lithargyriũ.
Auicenna præterea ſecundo canone,
capite proprio, frigidum inquit & hu-
midum eſſe in ſecundo gradu. Alber-
tus tamen Magnus libro tertio meteo
rorum refert, quod proceſſus ex mate
ria à generatione mixtorum eſt, quod
uapor cõmixtus humido aqueo, quod
in ſe ſubtile terreum habet, reſoluitur
& ingroſſatur in ipſo, & de ſubſtantia
ſpirituali fit corpus groſſum, et fit qua-
ſi

ſī aqua, ſicut eſt argentū uiuum: in illo enim humidū aqueum eſt. & quæ ſequuntur. Gulielmus inſuper Placentinus, frigidum & humidū cum cæteris argentū uiuū eſſe aſſeuerat, libro quarto. Hermen Alchimiſtarum primum de eo ſcripſiſſe referūt antiqui, ipſumq́ꝫ frigidum & humidum reponere. Arnaldus de Villa noua in roſario philoſophorum, refert argentū uiuum compoſitum eſſe ex terra alba, ſulphurea, cum aqua clara. Platearius ſimiliter capite de argento uiuo: in quibuſdā tamen libris ſubdit, reperitur quod frigidū eſt in quarto gradu. ex effectu quidē eius tale eſſe probatur, quia eſt ualde actualiter frigidū. Iuber argentum uiuum, inquit, manifeſtum quod mercurius appellatur: antiquorum uſu eſt aqua uiſcoſa in uiſceribus terræ, ſubſtantiæ ſubtilis, albæ, tinctæ per calorem temperatiſſimum, unita tali unione per minima, quouſque humidum contemperatur à ſicco, & ſiccum item ab humido: ideoque facile ſuperficiem planam fugit, propter ſui aquo

ſam humiditatẽ . qui quidem autores his fundantur medijs: & primo à denominatione argẽti uiui, ὑδράργυρος enĩ dicitur Græcè ab ὕδωρ, quod eſt aqua, & ἀργύριον, quod eſt argentum: quaſi aqua argenti. ſecundo per eius ſubſtantiam ponderoſam, quæ frigiditati magis quàm caliditati teſtatur. tertio, quia in adminiſtratione unguẽti ex eo calor naturalis reuocatus ad interiora membrorũ ob unguenti narcoticam uim, fortis factus eſt ad ſenſibiliter uel inſenſibiliter reſoluendũ, ad maturandum, uel ad aliquam materiam congelandum, quæ deinde paratã recidiuam habet, ut luce clarius patet in actu practico. Præterea actualis eius frigiditas ipſum eſſe frigidum demonſtrat, per quam materiæ de circũferentijs ad centrum repellũtur. Ergo eius natura narcotica eſt, ut per eius effectus indicatur, per paralyſim & tremorẽ. qui quidem calor unitus ac uigoratus, ſi per aliquã regionem non excerneret, membrum multitudine materiei proculdubio ſuffocaret. Quod calidum ſit metallum

iſtud,

iſtud, Ariſt. 4. meteor. teſtat: Incoagu-
labilia autem, inquit, quæcunq; aut hu
miditate aquoſa carent, aut non aquæ
ſunt, ſed plus calidi & terræ: puta mel
& muſtum, aut plus aëris, ſicut oleum
& argentum uiuum. Galenus nanque
quarto de ſimplicium medicamento-
rum facultatibus, ad hæc, inquit, arſeni
cum, ὑδράργυρος, & id genus, craſſarũ
ſunt partium, ac poteſtate calida. Iſaac
autem Iſdraël ita in ſecundo ſuę practi
cę de medicinis in quarto gradu refert,
argentum uiuum calidiſſimum eſt, &
humidiſſimũ in quarto gradu. Et item
Cõſtantinus de uirtutibus ſimplicium
medicinarum, argẽtum uiuum de his
quæ in quarto gradu calida ſunt, enun
ciat. Raſis autẽ ultimo Cõtinentis tra-
ctatu primo cum Paulo Aegineta, re-
fert calidum eſſe ac corroſiuum. Plate-
arius, calidum, inquit, & humidum eſt
in quarto gradu. cap. de argento uiuo.
Aliabas, acutum & comburens eſt ar
gentum uiuum, inquit. hac enim rati-
one moti ſunt ueteres autores, ut Cõci
liator differentia 151. quod corrodit &

mordicat, calidum eſt: argentũ uiuum eſt huiuſmodi, igitur &c̃. Pręterea diſſoluit, incidit, & penetrat. Hæc autem caliditatem teſtantur per ſe primo: iure igitur calidum argentũ uiuum eſſe putarũt ueteres. Accedit, quod humores ſubtiliat atq́ calefacit, illosq́ mobiles redditos, ſua acuitate expellit, nunc per os facile ſputum habentibus, nunc per ſeceſſum mollem habẽtibus aluũ. Etſi difficillimũ ſit hos conciliare autores, cum doctorum diſcordantia difficultatem arguat, quod uel ex parte rei, uel ex parte noſtri modi cognoſcendi (ut philoſophus inquit) contingit: eſt em̃ hæc difficultas ueluti pelagus: uerũ pro nunc in re tam ardua, unà cum Cõciliatore dicamus, quod argentum uiuum dupliciter poteſt cõſiderari penes eius ſubſtantiam duplicem, differentem: quarũ una quidem aquea eſt, altera uerò terrea ſulphureaq́. Quantum igitur ad partem terream, ſulphuream, calidum dicitur & ſiccum, quia ſublimatione eius humidum reſoluitur. & ſic ritè ſentiunt qui calidum ar-

gentum

gentum uiuum poſuerunt. Quantum autem ad eius ſubſtantiam aquoſam, quæ ſicut eius materia exiſtit, quæ ſtatim calido concitato, ob imperfectam eius cum terreſtri ſulphureo mixtionem, in fumos euaporat, morbos inducit frigidos. Hæc pro nunc in tanta controuerſia ſufficiant: nam aliàs, Deo dante, conabimur dicato opere ueritatem magis inueſtigare.

Nunquid cinaprũ idem ſit quod argentum uiuum, ut quidam exiſtimant.

QVoniã aliqui aberrare poſſunt, ut quidam parum eruditus manifeſtè errauit, dicens cinaprum argentum uiuum non eſſe, fortaſſe ignorãs ex quibus conficiatur ſimplicibus; idoneum itaque putaui in medium ueritatem adducere, & enucleare, atque ut cæteri ueritatem agnoſcant. Et quia in libro Seruitoris patet zinzifur, id eſt, cinaprum ex argenti uiui & ſulphuris partibus æqualibus fieri: quod argentum uiuum ex uero ſulphure uon urente fit, ut Arnaldus de Villa noua in roſario philoſophorũ refert, ibidemq́

inquit. Manifeſtum igitur eſt, quod argentum uiuum in ſe ſulphur ſuum bonum ac fixum continet, quo coagulatur. Et cum omne ſimile adaugeat, illud dicendum puto, ob talem ſulphuris cōmixtionem argenti uiui, non mutari formam intrinſecam, imò eam fortius acui: quia ſulphur, quoquo modo præparetur per artificiũ, ſemper comburit & comburitur, omniꝗ; in opere nigredinẽ præſtat. Quare denigratur argentum uiuum per talem ſublimationem, non tamen eius forma mutatur. Et quod argenti uiui forma nō deleatur, nota quæ Arnaldus enunciat: Argentũ uiuum eſt ſolũ, quod ignẽ ſuperat, et ab igne nō ſuperatur, ſed in eo gaudens, amicè quieſcit: eſt nanꝗ; fortiſſimæ cōpoſitionis & naturæ uniformis, quia nō ſeparatur in partes, ut nullatenus ſe diuidi permittat: quia aut cũ tota ſui ſubſtantia in igne permanet, aut cũ tota ipſa ab igne recedit, quoniam in ſua denſitate, ac aduſtionis carẽtia, ſui diuiſionem non patitur, quę per ſulphureitatem, intellige tu cōbuſtibilem,

lem,quam non habet,perficitur.Et Albertus Magnus 4.meteororum refert, ὑδράργυρον, id eſt ,argentũ uiuum, incoagulabile eſſe,magis tamen oleum. Siccatur tamen per multam ſulphuris aduſtionem , & mixtionem cum ipſo factam,ipſum omnino non adurentis, niſi cum corylo aduratur, ut experientia docuit Albertum magnũ. Quamobrem dicendũ puto, quod cum cinaprum conſtet ex argento uiuo & ſulphure,ſulphur autem aſſeruet potius, quàm ut deleat argentum uiuum : erit in cinapro argentum uiuum actu,et in propria forma,licet aſpectum eius ſulphuris infectio occultet. Nullã igitur eſſe inter illa intrinſecam & formalem diſtinctionẽ aſſeritur. Nec refert ſi aduerſarius adduceret Albertum magnum quarto meteor . innuẽtem:Nota aũt, quod ſi ὑδράργυρος ita per calidum exiccetur , poſtea per calidũ non ſoluetur . Et ideo hæc exiccatio potius eſt corruptio argenti uiui , quàm coagulatio, Exiccatur enim tunc terreſtre quod in ipſo eſt, & ad lateris naturam

deducit,

deducit,& ideo calumnia de prædicto exemplo adducta, locum non habet, ſcilicet quod coagulata quando ſoluũtur, & ſoluta quando coagulantur, in eadem ſpecie manent, ſicut æs coagulatũ & liquidũ in una eſt ſpecie. ὑδράργυρος autem prædicto modo cõſtans, non manet ſpecie una, neq; in eiſdem cõponentibus. Et nota ly, non manet ſpecie una: illud autẽ totum, quantum ad Alchimiſtas dicitur, non quãtum ad medicam artem attinet: quia paulò ſuprà in hoc eodem capitulo, ſi bene ponderas, dictum fuit, in operibus autem alchimicis, & ea quæ ſequuntur.

De malis affectibus & ſubſidijs argenti uiui.

QVoniam argenti uiui nocumentum, ut plurimum iuuamẽto eſt maius. Exordiendũ igitur eſt, quæ de eius nocumẽto antiqui ſentiunt. Galenus quidẽ ubi ſuprà dixit, quod ſi extrà apponatur uel bibatur, occidit. & Auic. ubi ſuprà refert, quod frigiditate & grauitate ſua paralyſim, tremorẽq; inducit, membráque recta permanent

&

& inflexibilia; auditui obeſt, oris fœtorem parit, uiſum obtenebrat, & cũ ſublimatum eſt, interficit. quæ ſublimatio pro cinapro intelligi poteſt, in ſuo genere, ut intelligitur de albificatione argenti uiui cum calchanto, ut à Seruitore ponitur, & tandem extinctũ ſua grauitate interficit. Ipſum enim quod ſibi obuiat, ſua grauitate corrodit. Vltimum tamen dictum animaduertas, quia tam extra quàm intus intelligi debet; quod à Dioſcoride apertius declaratur. Si enim in igne ponatur, deſtruetur, et fumum faciet, qui omnibus animalibus peſſimus eſt. In hominibus autem ſenſus & uoluntarium motum deſtruit: ex quo ſurditas, paralyſis, tremor, uel epilepſia, & per conſequens mors ſequitur; cui fumo quicunque proximus fiet, mox neruorum & lacertorũ, omniumque membrorum, quæ per motũ uoluntarium ſunt compoſita, relaxationem ſentiet, unde plerique in paralyſim, tremorẽ, ſurditatem, animatæq; actionis corruptionem incidunt, necnon & peſſi-

mum colorem ac putridũ os,cerebriq́; ſiccitatẽ habent. Hæc Iſaac ubi ſuprà. Et nota ly cui fumo quicunque proximus erit, quia de cinapro intelligitur. Quod ſi quis obijceret: cur à cinapro accidẽtia inducta ſæuiora ſunt accidentibus ab argento uiuo, in ſputo ſcilicet et oris ulceratione, atq; uentris ſolutione, ſi per te ſubtiliatur, & acuitur argenti uiui uirtus per ſulphuris admixtionem? Ad quod dico, cum Galeno nono de ſimplici medicina, quod cinaprũ in ſe aliquid ſtypticitatis habet, per quã materierum excreatio atq; exitus prohibentur, qua mediãte ſtypticitate ſæuius eſt medicamen. Quod fit, cum duplex ſit in argẽto uiuo ſuperfluitas, una quidẽ in ipſius profunditate incluſa in principio ſuæ admixtionis ſuperueniens: altera uerò, extra naturam ſuæ naturę, & corruptibilis: quarũ iſta non abſq; labore tollitur, altera uerò nullo artificis ingenio tolli poteſt. Quare ſulphureitas eius aduſtibilis ignis calcinatione tollitur, atq; à corporibus deletur: & illud ideo, quia argentum ui-

uum

uiuum reſiſtit,& illud quod ſui natura eſt, ab aduſtione defendit. Hæc Arnaldus de Villa noua in ſuo roſario philoſophorum: qui mali affectus à Guilielmo Placẽtino libro quarto deſcribuntur. Plinius autem libro triceſimotertio, uomica liquoris æterni argentum uiuum appellatur: omniũ rerum uenenum eſt. Et Auicenna fen. 7. quarti canonis: Elõga, inquit, illud in quo ponitur argentum uiuum extinctum, quantũ poteris à partibus ſtomachi & mẽbrorum nobilium, quare non abſque ingenti timore propinatur. Platearius preterea capite proprio: fumus, inquit, argenti uiui aſtantibus obeſt, quia neruos remolliendo, paralyſim operatur. Serapio autẽ de ſimplici medicina: Fumus uerò eius, inquit, eſt ualde nociuus: nam frequẽs eius uſus neruos deſtruit, paralyſim inducit, ſenſum aufert, & motum corrumpit. Quibus ſanè patet, aſſiduus argenti uiui fumus quantum obeſt. Quod autẽ argentum uiuum bezoarticum ſit medicamen in prauum hunc morbũ gallicum, eiuſq;

cap. 3. et 6

ca. 6. et 7

cap. 85.

mortifera accidentia, moderni his ra-
tionibus eorum infamiã tegere nitun-
tur, nec alium habent modum aliquid
perficiendi, niſi argentum uiuum tam
in occulto, quàm in manifeſto fraudu
lenter adhibere, dicentes, Quod etſi ar
genti uiui nocumenta longè plura ſint
quàm dicendi copia, tamen eo utimur,
tanquam omnium intentionũ curati-
uarum ultima; ad ultimas enim ęgritu
dines, ultimæ intẽtiones curatiuæ ſunt
potẽtes, ut Hippocrates primo Apho
riſmorũ 7. quod Galenus nono & de-
cimo Therapeutices uberius declara-
uit; Aegritudo, inquit, quæ non habet
præter unam uiam ad ſalutẽ, licet cuili
bet ægrotanti ardua ſit & difficilis, ta-
men ipſo inuito, oportet quod per illã
in omnibus etiã caſibus tranſeat. Mul
toties enim medicus rebus contra na-
turam patientis particulæ utitur, ut bo
nam ualetudinem inducat. Vtitur nan
que actuali cauterio ac potentiali, cre-
briſq; inciſionibus & ſimilibus, phar-
maco etiã uenenoſo & ſolutiuo: ergo
et argẽto uiuo utẽdũ eſt. q̃d fugias quã
tum

tũ potes, crede mihi. Quod ſi coactus à natura entis, ſecus fieri nõ poteſt, illud adhibeas, ut ſæpius per multos annos exercui, ſicut unctiões, ſuffumigia et ſimilia, quæ ſunt fugienda, ligno ſancto ſubueniẽte. Hæc de uerbo ad uerbũ de mẽte antiquorũ, de natura argẽti uiui, atq; de cinapro, necnon & de bonis & malis eorum affectibus uolui dixiſſe.

De mundatione argenti uiui, ut minorẽ membris inferat læſionem.

VNaquæq; profecto medicina, & quæ ſordida præſertim eſt et feculenta, acuitateq; nõ carẽs, ab extranea, ſi qua in ea eſt, qualitate, penitus mundari debet. Ab argento igitur uiuo omnem ſulphureitatẽ omnẽq; plumbeam terreitatem auferri, ipſumq; ab omni imperfectione, præparatione quadam expoliari fas eſſe iudico, ut ualidiorem ab ipſo ſubtiliationem ac penetrationem in curandis morbis expectemus, minoriq; ipſius doſi eos commodius curare ualeamus. Hæc autem mũdatio dupliciter, ſublimatione ſcilicet, aut aceti lauacro fieri poteſt. Non

enim eodem modo argentum uiuum ſublimatur, ut ab Alchimiſtis fieri ſolet: ſed ſolũ ac impermixtũ argentum uiuum in uaſe uitreo reponatur, boccia'q; deſuper tortuoſa remittatur; obturatis'q; fiſſuris luto ſapientiæ, lento'q; igne caleſaciẽdo, partes ipſius ſubtiles, ueluti fumus uolãdo diuidentur, lateribus'q; boccię remittentur. Depoſito deinde uaſe ab igne, iuncturæ ipſæ aperiantur, ea'q; argenti uiui pars, bocciæ lateribus coadhærens, diligenter remoueatur, uſui'q; reſeruetur. Id autem ego matellis uitreis, ut de boccia dictũ eſt, effeci. Mundificatur autem & ſecũdo argentum uiuum per aceti lauacrum, ut Geber libro tertio: in patella ſcilicet uitrea uel lapidea fundatur, aceto'que fortiſſimo cooperiatur, atq; lento igne caleſiat, digitis'q; tandiu agitando, donec in partes diuidatur minutiſſimas, acetum'q; euaporatione conſumatur: deinde toties cum aceto abluatur, donec terreitatis ueſtigiũ non appareat, ac in cœleſtem colorem deueniat. Huiuſmodi enim argentũ uiuum eligas: nam

nam mea quidem ſentētia, unica iſtius argēti uiui uncia ita depurati, alterius non purati duabus æquiualet uncijs.

De artuū dolore morbi Gallici inueterati.

DOlor, qui triſtis eſt ſenſatio, ut Galenus de interioribus ſecūdo, Cap. 2. facta ab aliquo ſoluente continuū: qui ſiue morbus ſit materialiter, id eſt, quā-dam fixionem habens, & permanen-tiam ſuſcipiēs, ſiue formaliter acciden tis nomen ſibi uendicet, in alteratione omnimoda exiſtit, ad quem ſcilicet ſe quatur torpor, ſtupor, dormitatio, cōgelatioue. Quæ omnia in ſpeciebus omnibus doloris Gallici morbi com-perta eſſe uidimus: cuius cauſa medicè loquendo, duplex eſt, cum Gal. ſecun-do regiminis acutorum, ſubita ſcilicet complexionis alteratio & ſolutio con tinui. Cum igitur is morbus iam inue-terauerit, nec alia illi remedia ſubuene rint, & auulſa quantū fieri potuit cau-ſa morbi & noxio humore, ligni ſan-cti curatio adhibeatur ad hunc modū. Cholericus iuuenis uel ſanguineus ci-betur tota curatiōe diæta regulari. Pro

Ordinatio aquæ. eo ſyrupus fiat tota curatione ex ligni libra una, aquæ libris duodecim: fiat infuſio per diem naturalem, ferueatq́; in fictili uaſe donec ad libras quinque redeat decoctio, ex qua ſumatur ſemili bra tam mane quàm ueſperi. Aqua ſecũda in potu ex uiginti libris aquæ ad decem redigatur. Phlegmaticus uel melancholicus iuuenis diæta regulari utat̃ tota curatione. Pro eo ſyrupus fiat ex libra una cũ dimidia ligni, aquę quatuordecim: fiat infuſio, redeatq́; decoctio ad libras quinq;, ſumaturq́; utraque potione ſemilibra tota curatione. Aqua in potu fiat ex libris aquæ uiginti q̃nq;: quę decoctę, redeãt ad quindecim. In ſene eadẽ ſeruãda ſunt, prętereaq́; diæta reſumptiua cibari debet. Extrinſecus tamen in declinatione curæ, membra malè affecta hoc unguento li nienda ſunt: quod mirum in modum confert. *Cerotum.* Recipe ſticados Arabici, ſaluiæ, yuæ artheticæ, betonicæ, perforatæ, chamædryos, ſingulorũ manipulũ unum cum dimidio, radicis acori unciam unam: ferueant in uino albo aro-

matico ſecundũ artem, & colaturę ad-de uermiũ terreſtriũ lotorum cum ui-no albo libram ſemis, ſtoracis calami-tæ cõtuſi uncias tres, axungiæ porci de-puratæ & ſine ſale libram unam, olei laurini, olei anethini, maſtichini, olei thuris, ſpicę, olei antiqui centum anno-rum, ſingulorum uncias tres cum dimi-dia: olei roſati, butyri recentis, ſingulo-rũ uncias quatuor: thuris uncias duas, euphorbij unciam ſemis: ferueant len-to igne ad uini conſumptionẽ: deinde adde terebinthinę uenetæ, olei abietis, ſingulorum uncias duas, lithargyrij au-rei ſubtiliter cribrati libram ſemis, ſto-racis liquidæ uncias duas, theriacæ an-tiquiſſimæ unciã unã, cineris uitis un-ciam ſemis, minij uncias duas & ſemis, argẽti uiui uolati ut capituli deſcriptio expoſcit, & extincti cum oleo roſaceo in mortario lapideo uncias duas, conſi-cianturq́ ex arte, & fiat unguentum.

De ſclirosis tumoribus.

DVrities quæ ex materia cõtingit melancholica uel aliũde, aliquan-do in carne tantũ, aliqñ in oſſe tantũ exi-

ſtit, uel ex his compoſita. Quę oſſuoſa eſt & difficilior, uentoſitas ſpinæ in potentia denominatur, prout ſub forma permanet apoſtematis, cuius finis eſt oſſis corruptio: quæ tripliciter fieri contingit, ut triplex eſt dimēſio. Alia nãq; oſſis corruptio ſuperficialis tantũ, alia profunda tantum, & quædam ſuperficialis eſt & profunda ſimul. Cuius additio unam oſſis partem poſt aliã corrumpit, ut Auicēna quarta quarti. Cuius ſignum eſt, quod reſolutis partibus ſubtilibus circumferentiarũ oſſis alterati, aſperitas in tactu, & inæqualitas ſcopuloſa ſentitur, cute ſana exiſtente ac ſuam continuitatem ſeruante. Necnon & dolor pungitiuus adeſt in compreſſione cũ digito, propter oſſis aſperitatis mordicationem. Cum igitur durities iſta inueterauerit, nec alia illi ſubuenerint remedia, diminuto prius humore noxio & cauſa ipſius morbi, curetur per lignum ſanctũ, ut de artuum dolore morbi Gallici inueterati dictũ eſt, linianturq; tuberoſitates per quindecim dies unguēto dicto in capite de

tract. 4 cap. 9.

ſtrumulis

ſtrumulis ſeu ſcrophulis puerorum.

De alguatui curatione.

EAdem eſt ratio curationis alguatui, prout eſt ſeparatio contiguitatis oſſis integra, ſecundũ locum, et non ſecundũ ſitũ, à ſuo naturali loco deſcendendo ſecundum lõgitudinem membri, ut de ſclirofis tumoribus dicitur.

De ulceribus corroſiuis, ſordidis, fraudulentis, & oſſis corruptione, morbi Gallici inueterati.

DE ea propria ſolutione continui carnoſa & ſanioſa intelligo, prout morbus compoſitus dicitur, in qua una uel plures diſpoſitiones exiſtunt, quæ ulcerum conſolidationem impediunt: cuius compoſitio ſiue à cauſa ſit, ſiue ab accidẽte, uel à morbo præcedente, diſcurrendo per ſingulas ſpecies ulcerũ eſſentiales uel accidentales, quantum fieri poterit, amoueatur à perito chirurgo cauſa illa coniũcta cauterio actuali uel potentiali, pro corroſionis uel corruptionis exigentia, uel quouis alio inſtumẽto artis, diminuto ſemper prius humore noxio, ligni ſancti cura-

tio adhibeatur, ut de artuũ dolore morbi gallici inueterati dictum eſt. & ut ulcerata membra curationem ſuſcipiant certiorẽ, foueãtur liniantur'q́ unguento dicto cap. ſeptimo huius tertij libri. Quod ſi oſſis corruptio appareat, abradatur uſq́ ad oſſa ſana, opportunis inſtrumentis raſpatorijs. Nec te terreant dicta inſciorũ, dicentiũ cum principe, Melius eſt ut non feſtinetur in extractione oſſiũ uiolenta. & quæ ſequunt̃. Verba inquam Auic. intelligi debent de illa praua extractione & uiolẽta oſſium uulneris, dilacerando ſcilicet neruos & uenas, & oſſis maiorem partem ſanam q̃ corruptam diſſipando, quæ incõgrua dicitur operatio. Quare melius eſt cum Auic. ubi ſuprà, corruptionis oſſis curatio, quę eſt eius fricatio, & ipſius deſtructio, aut eius abſciſſio & ipſius ſerratura. Præſtantior'q́ modus fricatio cum raſpatorio dicitur: qua ablata, per lignum ſanctum curetur curatione prædicta ulcerum uniuerſalibus & particularibus.

De uini exhibitione à neotericis nuper comperta. Cap. I.

CVm ſcientię atque artes per additionē augeant̄, ac quotidie utiliſſimarū rerum inuentione perfectiores fiant, ad idq́ꝫ iudicium & ſtudium hominis plurimū ualeat, propterea multum operæ curæq́ꝫ ponendum eſt, quo ea inueſtigari poſſint quæ læſis corporibus aliqua ex parte profutura ſint. Eiuſmodi eſt lignū quod uocant ſanctū, cuius uiribus indagandis inſiſtimus, huicq́ꝫ rei omni ſtudio operā damus, quāuis eius uires longè plures ſint, q̄ꝫ quiſquā dicendo ſcribendoq́ꝫ conſequi poſſit.

Et quoniā experimentū ſi ratione comprobetur, ad ueram rerum ipſarum cognitionē nos ducit, non inutile fore exiſtimauimus, ſi cum uini adminiſtratione ligni quoqꝫ decoctionem miſcebimus. Compertum eſt enim multoties, penetrationē efficacius fieri, ac uinum non modo ligni huius, ſed multorum quoque medicamentorum, tanquam uehiculum eſſe. Quam ob rem ope-

rępręcium duxi in calce huius opuſcu li pertractare, utrum uinum an aqua humanis corporibus magis conferat: tum ſi quis ex ueteribus medicis in alicuius morbi curatione, uino in quo ſimplicia aliqua ſint decocta, uſus fuerit: præterea utrum uinum aquæ anteponẽdum ſit: necnon quod uinum ſit eligẽdum: atque alia eius generis, quæ à præſenti materia non fuerint aliena.

Quod curandis morbis uinum cõferat, & ab antiquis uſitatum ſit. Cap. II.

MEdicinæ quæ tardæ ſunt operationis, ſi in uinum infundantur, uigorem ſumunt, acuunturq́ꝫ. Neque ab re ſapiens Abinzoar dixit, nec cibum nec medicinam uino unquam priuari debere. Meſue etiam pro meliori præparatione reubarbarum molliendum iuſſit. Ingenium, inquit, medici ſit ut ſapor medicinę in cibariorũ guſtum cõuertatur: tũc enim natura auidius medicinam amplexabitur: cuiuſmodi eſt uinum. Quapropter non temerè recẽtiorum nonnulli ægrotis multifariam uinum

uinum in quo ſimplex aliquod ſit de-coctum, propinãt. Nam ſicuti Auicenna 2. canone, uinum ex hyperico confectum, perforatum uocant, uel ex chamedry artuũ paſſionibus conferre aſſerit: ſic nonnulli etiam noſtrorũ temporum docti uiri uinum præbent, interdum ex ſaluia, uel ex enula, uel ex bugloſſa, uel quod ex roſis, ex ebulis, ex gramine, ex gariofilis, ex abſinthio conficitur, aliáque eius generis quamplurima, quæ laxandi uim habeant.

Nunquid uinum an aqua magis conferat: & quibus ægrotantibus præbendum ſit. Cap. III.

NAm uinum cum primis ſimile eſt, caloríque innato maximè conuenit in adminiſtrãdis nutrimentis naturę hominũ: aquam uerò corpus non tolerat, niſi ualde ſanguineum, ut Auicenna tertia primi. Præterea quis neget uinum ſua penetratione, ſpirituũque uiuificatione confortatiuum eſſe: frigiditas enim & ſiccitas ſpiritibus eos debilitãdo aduerſantur. Vini uerò caliditas corroborando non mediocre ipſis

affert auxilium. Ad tranſmittendas au-
tem rerum in eo incorporatarũ uirtu-
tes, per ſingula membra cum quadam
naturę delectatione & apprehenſione,
nec ſine uehemẽti fortitudine qualita-
tes actiuas earũ medicinarũ quæ in ui-
no exqualificantur, ad reſolutionẽ præ
parat, quum ſua ſubtilitate partes ade-
at longinquas, aquã ſecum trahens ad
membra refrigeratione pariterq́ hu-
mectatione indigentia; et receptiuum
eſt omnis infuſionis bonarum qualita
tum, in rectificatione ut plurimum ma
larum, cum per eius eſſentiam ad ſpiri-
tum habeat conuerti, magisq́ penetra
tiuum ſit ac ſpiritibus proportionatũ.
Qua de re ubi uirtutis imbecillitas, ap-
petitusq́ deiectio affuerint, ęgreq́ uen
triculus concoquat, uinum eligendum
eſt. Inſuper ſi ægrotans flegmaticæ ſit
complexionis, humorq́ pituitoſus uel
melancholicus ſit, uel ſi inueteratam
morbus radicem habeat, in his omni-
bus uinum utile admodum eſt. Quod
ſi cholericæ ac ſanguineæ complexio-
nis calidiq́ hepatis fuerit, atque etiam
ſanguis

ſanguis uel ſuccus bilioſus fortiſq́ ha-
bitudinis ſit, in tempore præſertim cali
do, tunc aquæ decoctū, lignūq́ ſimpli-
citer exhibitū, mirū in modū proderit.

Quod in ligni ſancti decoctione cum uino miſcenda ſint alia ſimplicia. Cap. IIII.

MEdicæ artis peritis omnibus pa-
tet, ſingulis membris ſuum eſſe
appropriatum ac determinatum phar
macum: cūq́ ab eiuſmodi morbi pra-
uitate quāplura membra lædantur ac
uitium contrahant, credibile quidem
erit ſolam ac impermixtam ligni ſan-
cti decoctionem tot membrorum læ-
ſiones adimere non poſſe. Quare ut li-
gni ſancti uirtus ad huiuſmodi mēbra
dirigatur, medicinæ membra infecta
reſpicientes commiſcēdæ ſunt, ut ligni
ſancti uirtus ipſarū medicinarum ſuf-
fragio, ualidius ſalubriusq́ ſuas impri
mat uires, digerendo ſcilicet, mundifi-
cando, reſoluendo, cōfortando & de-
ſiccando ut decet morbum.

Quod uinū eligendum ſit. Cap. V.

CVm diuerſę operatiōis ſit uinū, di

Iſaac de di uerſarũq́ qualitatũ: infrigidata enim
etis par. corpora ſenum & iuuenum calefacit,
calefactaq́ infrigidat, exiccata hume-
ctat, & humectata exiccat: eiuſmodi
eligendũ erit, quale mox dicam. Anni
unius uinum, frigidum eſt et humidũ.
Vetus uerò, quod à quarto in ſeptimũ
tranſcendit annum, calidum et ſiccum
in tertio reponitur gradu. Inter hęc aũt
medium calidum eſt & ſiccum tempe
ratè; & huiuſmodi quidẽ uinum chole
ram nigrã ſua calefactione & hume-
ctatione tẽperat, & præſertim ſi ſecun
dum non excedat annũ. Reſiſtit etiam
melãcholicis à tota ſpecie, calefactisq́
Loco ubi non obeſt. Vinũ, inquit Auicenna, al
ſuprà bum & ſubtile calefactis confert, capi-
tis enim dolorẽ non efficit. Id pręterea
uinũ cholera abundãtibus rubea, me-
lius eſt, eo quod cholerã rubeam uri-
nam prouocando expellit; et humidis,
eo quod humiditates maturat. Huiuſ-
modi etiam uinum nõ modo natura-
lem calorem confortãdo iuuat, uerum
etiam turbidi ſanguinis claritatẽ redu
cit. Quamobrem album & ſubtile eli-
gatur

gatur, ætate quidẽ medium, colore ue-
ro purum ac lucidum, odore uero ſua-
ue, in guſtu nõ aquoſum omnino, nec
aliquam uehemẽtem oſtendens quali-
tatem ſtypticã uel amaram uel dulcẽ.
Quod ſi morbus frigidus eſt & anti-
quus, corpusq́ꝫ frigidum ac oppilatio-
nibus male affectum, & maiori pene-
tratione ac inciſione indigens, tunc ue
tus uinum eligatur.

De uini præparatione, & regulis in ea obſeruandis. Cap. VI.

EAdem quoque ratione uini præ-
paratio canonicè conficienda eſt,
ut de decoctiõis exhibitione diximus:
eam'que in omnibus ſeriem obſerua-
bis. unum enim pharmacum omni-
bus nequaquã conuenire poteſt. Qua
de re cum uini decoctionem præbere
inſtitues, decoctiõis ligni ſancti aquã,
illiusq́ꝫ morbi curationem & capitulũ
à capite ad pedes inuenies, ac illius a-
que & ligni graduationẽ quã ibi deſcri
pſimus exequere, in fineq́ꝫ cocturæ op
portunas medicinas arteq́ꝫ decoctas,
ac pro illius morbi & mẽbri leſi exigẽ-

tia adhibebis,ut exemplariter illas diui ſim connumerabo in ſecũda conſidera tiõe. Hoc autem peracto,in uaſe fictili uitreato ligni abraſi librã pones, ibiq́ uini albi clari libras decem iniicies, qui bus mixtis,decoctionẽ prædictam pro morbi & indiuidualis cõplexionis exi gentia, partibus æqualib. cũ uini quã titate calidã ut ab igne defers adiicies, factaq́ mixtura nec aliter ferueant,ſed per diem naturalẽ infuſio fiat, & cola turã uſui reſerua in curatione, pro ſyru po ſcilicet mane & ueſperi,et pro potu in prãdio & in cœna;remiſſa enim de coctionis caliditas,ipſorũq́ ligni & a quæ,iã tẽperata graduatio igneas uini, ſi quę ſunt,qualitates extinguet,ne hu manis calidæ cõplexionis corporibus obſit. Et ut lucidior tyronibus doctri na ſit,ſequẽtes ponunt̃ cõſiderationes.

Conſideratio prima eſt,quod in uini aſſumptiõe,in qualibet decoctiõe corti cis ligni ſancti ſubtiliter cribellati,qua tuor adhibeantur unciæ,ac ſimul cum ligni ſancti doſi adnotata ferueat,ut ca pituli deſcriptio expoſcit.

Secunda

Secunda. Quod ſi hepatis uitium in cauſa morbi ſit calidum, ſimplicia eius caliditatem adimẽtia eliges, endiuiam ſcilicet, cichoreã, fumũterræ, ſandalos omnes, & id genus eligendo, eaq́ in fine cocturæ ſemper appones: & ſi aliqua obeſſet oppilatio, aperitiua eodem modo adhibeantur.

Si autem cerebri læſio frigiditatisq́ mala affectio adſit, ſticados arabicum uel non arabicũ, betonica, & huiuſmodi calida frigidaq́ pro morbi exigẽtia apponantur.

Quod ſi iuncturæ dolore, uel aliqua hebetentur duritie, yua arthetica, radix acori, ſticados ac perforata adhibeantur.

Si uero præcordia male affecta ſint, bugloſſa, borago, ipſarumq́ radices, enula campana, ſcabioſa, & id genus in fine cocturę ſunt admiſcendę decoquendęq́, deinde ipſa decoctio in uino prædicto inijciatur.

Tertia. In qualibet uini præparatione, in morbo quolibet Gallico, præſertim curando ob ſui antiquam

contagionem, cardi benedicti manipu lum, cum reliquis ſimplicibus mẽbra confortantibus infecta, addatur.

Quarta. In unaquaq; ipſius uini ad- miniſtratione ſupradictæ decoctionis eadem ſit doſis cum uini quantitate.

Quinta. Quòd in ipſius uini exhibi tione morbi nõ uniformiter in eodem temporis ſpatio curantur; quidã enim quindecim aut uiginti dierum ſpaciũ exigunt, nonnulli quadraginta incluſi uè, multi etiam ſpatiũ hoc trãſcendunt. Huiuſmodi autem diuerſitas cõtingit iuxta morborum qualitates: multum enim intereſt, utrũ morbus calidus uel frigidus ſit, antiquus uel recens. Pariq; modo conſideranda ſunt ea corpora quæ mediocriter ſe habent.

Sexta. Quòd in hac uini aſſumptiõe tempus purum ac temperatum eſt eli- gendum. Ver quidem optimum erit: huicq; proximus eſt autũnus. Aeſtas enim nimis calefacit. Hyems nullã ad- mittit penetrationẽ. minor itaq; opera tio & in ęſtate & hyeme expectatur.

Septima. Quòd dięta ſemper utatur reſum

reſumptiua, cum uini caliditas innatũ excitet calorẽ, eiusq́ digeſtio celerior ac penetratio uelocior efficiatur, humiditatibusq́ reſiſtat, nec aliter cibum appetes: iſto nanq; curationis modo carneueſceris mane & ueſperi.

Octaua. Quòd ſi aëri ęger exponat᷑, incommodum aliquod non ſubſequitur, ut in decocti aſſumptione cõtingit, cũ uini præſentia unicuiq; putrefactioni extrinſecę reſiſtere uideat᷑, cuius præſidio ſudandi moleſtiam perpeti non cogêris, ad peragendaq́ negocia tutius libentiusq́ te committes.

Nona. Si hora cibi & potus æger huiuſmodi uinum abhorreat, ob medicinarum diuerſarum commixtionẽ, ſic cõfectam decoctionẽ, aliàs ſyrupũ, per lambycchũ ęreũ diſtilla, diſtillatioq́ cũ uino albo partibus ęqualibus commiſceatur, uſuiq́ hora cibi & potus reſeruetur. Si uero pauper ac egẽs fuerit æger, aquam ſecundam pro capituli deſcriptione abſq; alijs medicinis adminiſtres, eãq́ uino partibus æqualibus commiſcebis. Et hoc quidem uinum

æger ab aliȷs penitus liquoribus ſe ab-ſtinendo, hora cibi & potus bibat.

Decima ſuppoſitio eſt. Si uero cholericus uel ſanguineus fuerit æger, & ob eius uētriculi imbecillitatē huiuſmodi uinũ exhibēdũ eſt, in una tãtũ parte uini qnq; decoctiõis ligni ſancti ꝑtes cõmiſceant, idḗq; fiat in morbo gallico recēti

Vndecima. Quod in principio exhibitionis uini membra dolore tuberculis nodoſitatibusq́; affecta, præcipue uini prædicti decoctione, epithymanda ſunt aſſiduè: ſin autem epithymatio nõ cõferat, in ſtatu curæ dolores lenire, mē bráq; male affecta noſtrę deſcriptionis unguento inungere poteris, in de artuum doloribus capitulo enarrato. Vlcera quoq; unguento mercuriali curare tutiſſimè poteris, ut de prauis ulceribus dictum fuit.

Duodecima. Quod in uini aſſumptiõe humor qualibet hebdomada ut expedit morbo & ęgrotãti minorãdus eſt, bisq́; die ſyrupum capiat, mane ſcilicet ſemilibram, calidũ, tantũdemq́; ueſperi quatuor horas ante cibũ, eadḗq;

hora

in lecto quieſcat, ſudoremq́ obſeruet, ut ſuprà de decoctione dictum fuit.

Decimatertia. Quòd ſi in uini exhibitione aluum ducere uolueris, in decoctiõe cũ alijs medicinis damaſcena pruna decem numero inijciant̃ unà cũ folliculorũ ſenę ac polypodij quercini, ſingulorum ſemiũcia: quæ omnia morbi pręſertim gallici curationi penitus nõ aduerſantur. Coloquintidã autem, agaricum ac diagridium & id genus nõ commiſceas, ut ignari ab omniq́ ueritate deuij cum magno ægrotãtium periculo faciunt.

XIIII. ſuppoſitio eſt. Quòd ſi in declinatiõe curę Socratis p̃ſertim ſanguineę cõplexiõis, hepar ob uini exhibitionẽ nimis calefactũ eſſet, ipſius hepatis uenæ uel hęmorrhoidaliũ inciſio fiat.

Decimaquinta. Quòd ſi aliquando morbus unica decoctionis uiniq́ exhibitione curationẽ nõ ſuſcipit, huius quidem cauſa eſt, quoniã nõnullæ ſunt medicinæ calidæ, quarum caliditas ab alicuius ægritudinis frigiditate minorat̃, quare penitus in eã non agit: & quan-

docq; cum in aliqua infrigidatione ad-miniſtratur, leuiorem illa inducit calefactionem. Et quoniã in debiliori iam expertum eſt prius, proceſſioq́; ſecundum gradus paulatim facta fuit, medicinæ uirtus cognita eſt: quare frequẽs uini atq; decoctionis reiteratio fiat, donec praua morbi qualitas adimatur, ac à medicina morbus ſuperetur. Nec dubites ſi huiuſmodi medicina interdum refrigerare, nunc uero calefacere oporteat, cum iſta inter ſe ad inuicem cõtrarientur: medicina enim, inquit Aui. in duobus cõtrarijs experta, alteri eorum per ſe, alteri uero per accidens confert, uel alicuius eorum complexioni contraria non exiſtit.

Et ne aliquid cõtingat erroris, exemplum habes practicum. Si enim Socrates capitis artuũq́; dolore affectus fuerit, & ulceribus inſuper maleficis atq; oſſis corruptione, nodoſisq́; tuberculis crucieť, ſiue dolore iſchiadico uel podagrico, eradicata cauſa antecedẽte ut cõuenit morbo, prauaq́; ulcerum diſpoſitione ſemota atq; oſſis corruptiõe, hac

ſerie ad ipſius uini decoctionem acce-
dendum eſt: In uaſe ſcilicet fictili ligni
abraſi libram unam cum dimidia, ac e-
iuſdem corticis ſubtiliter cribellati qua
tuor uncias, ac aquæ libras duodecim
apponito, lentoq́; igne ferueãt ad qua-
tuor librarum conſumptionẽ. Exinde
uero betonicam, yuam artheticam, car
dum benedictũ, ſticados, hypericon,
ſingulorum manipulum, radicis aco-
ri unciam ſemis adhibebis, ferueantq́;
ad unius libræ aquæ conſumptionem.
Deinde in fictili uaſe ac nouo inijcian-
tur, in quo ligni abraſi libra, uiniq́; al-
bi optimi libras 7. factáque mixtura
uaſe obturato per diem infundantur.
Et facta colatura per lineum pannum
ſtrictum, patienti mane ac ſerò flegma
tico uel melancholico ſemilibra pro ſy
rupo tribuatur, & hora cibi & potus.
In cholerico uero & ſanguineo ligni
decoctio adhibeatur, ut in de artu-
um dolore morbi gallici in-
ueterati dictum eſt.

FINIS.

RERVM IN HOC LIBELlo præcipue obſeruandarum index.

A

ABſinthiĳ uſus 149
Acori uſus 129
Aetates aliæ aliĳs patientiores inedię 37
Alguatui curatio 185
Aliabas quid ſenſerit de argēti uiui natura 169
Aloës in ulceribus medendis uſus 147
Althęæ radicum uſus 129
Amygdalarum uſus. 35
Antimonĳ uſus in ulceribus pudendorum curandis 147
Apoplexia qualis morbus 91
Apoſtemata frigida quomodo curanda 134
Arcuati morbi cura 122
Argentum uiuum auditui nocet 175
Argentum uiuum igne non uincitur 172
Argentū uiuū in medicina plus nocet plerūq; quàm prodeſt 174
Argentū uiuū quomodo à ſuperfluitate purgetur 176. quo pacto in aceto corrigat̃ 180
Argentum uiuum qua ratione ſublimet̃,ut in morbis uſui ſit ibidem
Argentum uiuum ſublimatum interficit 175
Argenti uiui fumus paralyſim operatur 177
neruis obeſt ibidem
Argenti uiui medicina offenſiones in corporibus relinquit 25
Argenti uiui nocumenta 25. correctio 179
Argenti uiui uis in medicina 168. uſus eius ultimus

ultimus eſt, cũ ſcilicet alijs nihil proficimus
Argenti uiui temperies 166 (178
Arnaldi diacatholicon 143
Arſenicum quam facultatem habeat 169
Aſthmatis quatuor ſpecies 107
Auditus corruptus quo pacto per lignum ſanctum curetur 102
Auditus malè in ſene affectus quomodo curet
Auditus obtuſi cauſa 102 (103
Auellanarũ corticũ uſtarũ uſus in pilorũ caſu
Auguſtini Sueſſani ſyrupus 144 (160
B
Betonicæ uſus in morbi Gallici medicina
Boraginis uſus 48 (182
Bugloſſæ uſus 156
C
Camillus Muſettula quomodo curatus ſit ab immodicis uigilijs 71
Cãcer ex hæmorrhoidibus ſæpe prouenit 103
Cancri cura in matrice prædominante cholera aduſta 126
Cancri in matrice mulieris curatio 126
Cephalęa qualis ſit morbus 60
Cephaleę curatio, phlegmate exiſtẽte cauſa 62. in ſene cholerico uel ſanguineo 65. in iuuene melancholico 64
Cephaleę curatio in ſene phlegmatico uel melancholico 69
Cephaleæ morbi cauſa 61
Cerebrũ malè affectũ qui morbi ſequãtur 73
Choleram rubeam eſſe immodicarum uigiliarum cauſam 70

Cholerici minus patientes inediæ 37
Cibus optimus quis 27
Cibus quantus eſſe debeat 56
Cichorea cũ ligno ſancto qñ decoquẽda 48
Cichoreæ ſuccus 155
Cinaprum an ſit argentum uiuum 171
Cinapri uirtus 176
Coitu abſtineat qui curat̃ per lignũ ſanctũ 39
Comitialis morbi cauſa 84
Comitialis morbi cura in infantibus 90
Comitialis morbus in muliere quomodo curatus ſit 85
Conceptionem prohibens morbus 124
Contractionis curatio 96
Cordialium florum uſus 156
Coriãdri pręparati uis in amaris mitigãdis 52
Cucumeris aſinini uſus 129
Cupreſſi nucum uſus 150

D

Dolor quid ſit 181
Diæta in curatione ligni ſancti qualis conſtituenda 35
Diæta reſumptiua qualis eſſe debeat in curatione per lignum ſanctum 35
Diæta uaria uarijs diſpoſitionibus cõuenit 36
Diætam uariandam eſſe 36
Diaquilonis emplaſtrum 150

E

Ebenus à ligno ſancto quid differat 11
Ebenus promptiſſimè accenditur 12
Ebeni natura, & uſus in medicina 10

Elephantiæ curatio 130
Emproſthotonus 96
Endiuia quãdo decoquẽda cũ ligno ſancto 48
Epilepſia quare frequenter infantes corripiat
Epilepſiæ cauſa 84 (90
Epilepſię curatio in iuuene ſanguineo uel cho
lerico 86. in iuuene phlegmatico uel me
lancholico 87
Epilepſiæ remedia in pueris 88

F

Fames periculoſa poſt nimiã ſatietatem 62
Faſtidij cauſæ 115
Faſtidij curatio in iuuene cholerico uel ſan-
guineo 116. in phlegmatico uel melan-
cholico 116
Fiſſuræ manuum & pedum unde oriãtur 160
Fœnugræci uſus 150
Frigus humores denſat 31
Fumiterræ in medicina uſus 155

G

Gallicus morbus quid ſit 138
Gallici morbi cauſa 138
Gallici morbi curatio repeti debet 57
Gallici morbi præſens medicina 3
Gallicus morbus unde ad nos peruenerit 3
Gallicus morbus inueteratus quomodo cu-
randus 55. & 182
Gallicus morbus recens ubi ſumat initiũ 141
Gallicus morbus recẽs quomodo curetur 54
Gallici morbi puſtulæ uarię pro humoris ua-
rietate 151

Gallici morbi inueterati ulcera maligna qua ratione curentur 185
Gallici morbi tumores quo pacto curentur, quæq́ eorum ſunt cauſæ 184
Gallinarum carnis uſus 35
Gingiuarum imbecillitatis cauſa 105

H

Hęmorrhoides ſępe polypum gignunt 103
Hecticę curatio, apoſtemate quopiam in cauſa exiſtente 112
Hectica ligno ſancto curatur 29
Hermes Alchimiſta 167
Hernia inteſtinalis 128
Herniæ genera 128
Heſtedeen eſſe lignum ſanctum 10
Hepatis apoſtema quo pacto curetur 118
Hepatis calefacti remedia 164
Hydropicus iuuenis phlegmaticus uel melancholicus quomodo curandus 121
Hydropici ab aqua prohibēdi ut etiam nec uideant 122
Hydropiſis curatio 120

I

Ictericus morbus quomodo curetur 122
Iecoris affectiones 73
Iecoris morbi 117
Indicus morbus 139
Indicum lignum unde adferatur 3
Iſchiadicæ remedia 130
Iuncturarum morbi curatio 130

K

Karon apud Auic. eſſe lignum ſanctū 10

Lachry-

L

Lachrymarum fluxus cura in iuuene cholerico uel ſanguineo 100. in phlegmatico uel melancholico 101. Ophthalmię curatio 101
Lachrymarũ fluxus nimius unde proueniat 100. quomodo curandus 100
Lachrymarum fluxus præter naturã quomodo curetur in ſenibus 101
Lepræ curatio 130
Lignũ ſanctũ multi nutrimenti eſt 17. & 28
Lignum ſanctum calidum & ſiccum eſt 20
Lignum ſanctum medicinam eſſe antidotariam 11
Lignum ſanctum ubi præſtantius naſcat̃ 14
Lignum ſanctum quandiu decoquendũ 49
Lignum ſanctum quare diuerſas ſortiatur operationes 58
Lignum ſanctum qua ætate eſſe debeat 15
Lignum ſanctum temperatiſſimum eſt 18
Lignum ſanctum quos curet morbos 29
Ligni ſancti amaritudo quo pacto auferat̃ 52
Ligni ſancti natura 17
Ligni ſancti decoctio quomodo præparanda pagina 45
Ligni ſancti decoctio longa ſit 44
Ligni ſancti decoctionis uarij gradus 49
Ligni ſancti decoctiones quot ſint 45. & 46. & 47
Ligni ſancti effectus 37
Ligni ſancti electio 15
Ligni ſancti materia dura 16

Ligni ſancti medicina quomodo adminiſtretur in morbo gallico 54
Ligni ſancti medicina qua forma conficiat 42
Ligni ſancti medicinæ adminiſtrādæ tēpus 32
Ligni ſancti natura & effectus 10
Ligni ſancti proprietates 23
Ligni ſancti quæ partes optimę ſint 16
Ligni ſancti ſyrupus quando ſumendus 50
Ligni ſancti uarius & multiplex uſus in medicinis 4.& 23
Ligno ſancto curādus quem locū eligere debeat 31. quomodo curandus ſit iuuenis cholericus uel ſanguineus in morbo gallico inueterato 181
Linguæ ſpaſmus quomodo curandus 105
Lini ſeminis uſus 150
Lithargyrÿ uſus in ulceribus medendis 147
Lupuli uſus 155

M

Maluarum uſus 149
Manus aqua frigida non lauandæ 41
Matrix mulieris, ceu ſentina, omnes humores recipit 123
Matricis cancer quomodo curetur 126
Matricis fluxus propter hepatis frigiditatem quomodo curetur 124
Matricis morbus propter iecoris caliditatem (124
Medicina quæ ſit optima 27
Medicina eadem quo pacto poſſit morbos diuerſos curare 29
Medicina quæ ſecundi gradus ſit 20

Medicina quomodo accommodãda diuerſis diſpoſitionibus 9
Medicina temperata quæ ſit 19
Medicinã eandẽ diuerſa non poſſe operari 6
Medicinam unam non omnibus naturis conuenire 8
Melancholia cancrum in matrice mulierum gignit 126
Melancholiæ memoriã & intellectum corrumpenti quomodo medeatur 77
Melãcholiæ quo remediorum genere curetur in ſene cholerico uel ſanguineo 82. in iuuene cholerico uel ſanguineo 81
Melancholiæ remedia in iuuene phlegmatico uel melancholico 81
Melancholiæ morbus multiplex 80
Melancholiam inueteratam uix alijs medicinis curari quàm ligno ſancto 80
Memoria & intellectus in iuuene phlegmatico uel melancholico, quo pacto reſtituatur (75. & 77
Memoriæ amiſſæ cauſa 73
Memoriæ & intellectus cura in ſene cholerico uel ſanguineo 78. in iuuene cholerico uel ſanguineo, phlegmate exiſtẽte in cauſa 74
Memoriæ laborantis cura in ſene phlegmatico uel melancholico 76
Mercurij unctionis uſus 55
Morbi difficiles curatu 139
Myrtillorum ſucci uſus 159

N

Narium morbi 103

Narium morbi quomodo curentur in ſingulis ætatibus 104
Nauſeæ ſtomachi quomodo ſubueniendũ 52

O

Oleum myrtinũ ad caſum pilorũ utile 159
Opiſthotonus 96
Ordei uſus 156
Oris ulcera difficilis curationis 155
Oſſis corruptio quomodo ſananda 186
Oui albuminis uſus 153

P

Panis qualis eſſe debeat in uſu ligni ſancti 34
Pane biſcocto quare utẽdum ijs qui per lignũ ſanctum curantur 33
Papaueris nigri uſus 159
Paralyſis qualis ſit morbus 91
Paralyſis curatio in iuuene cholerico uel ſanguineo 93. in ſenibus 95. in iuuene phlegmatico uel melancholico 95
Perforatę herbę uſus in medicina morbi gallici 182
Phaſianorum uſus 35
Phlebotomia utilis aliqñ in pilorũ caſu 160
Phlegma cauſam eſſe aliquãdo amiſſi intellectus 74
Phlegmatici facilius ferunt inediam 37
Phthiſis morbus letalis 110
Phthiſis difficilis curatio 110
Phthiſis ligno ſancto curari poteſt 111
Pilulæ aggregatiuæ 155
Pilulæ uniuerſales fumiterræ 155
Pilorum caſus quibus curetur 158

Plumbi uſti uſus 147
Podagræ curatio 130
Podagra ligno ſancto curatur 29
Polypus morbus naſi 105
Polypi cauſa 105
Potus optimus quis 27
Purgationis tempore quomodo cibandus ſit æger 37
Purgationum modus illorum qui curantur ligno ſancto 37
Puſtularum multitudo in morbo gallico pro humoris & meatuum qualitate 140

R

Ramex herniæ ſpecies 128
Ramula morbus linguæ quomodo curandus (105
Regij morbi curatio 122
Renum morbi quomodo curentur 122
Renum ulcera per lignum ſanctũ curãtur 122
Rheupontici uſus in gallico morbo curando (144
Rhodomellis ſaccarini utilitas 156
Roſarum rubearum uſus 145
Roſarum incompletarum uſus 157

S

Saccari roſacei uſus 52
Saluiæ uſus in medicina morbi gallici 182
Sanguinei tolerãtiores inediæ quàm cholerici (37
Sanguinis draconis uſus 147
Scrophulæ puerorum qua cauſa oriantur, & quibus remedijs curentur 134
Serpentis pinguedo ad quæ utilis 159
Sicci natura 33

Simplicium conſideratio 10
Sol quo pacto regiões inferiores calefaciat 14
Spaſmi cura 96
Spiritus fœtidi curatio 116
Somnum quæ prouocent 40
Sterilitatis cauſæ 125
Sterilitatis remedia 125
Stomachi apoſtematis cauſa 117
Styracis uſus in morbo gallico 165
Sudor quibus prouocetur 42
Sudoris copioſioris cauſa 42
Sudor potione ligni ſancti elicitur 41
Sulphur in argento uiuo 172

T

Tabes morbus periculoſus 110
Talpæ pinguedo ad quæ utilis ſit 159
Tamaricis fructus uſus 153
Tartari combuſti utilitas 154
Tetanus 96

V

Varicibus quæ remedia adhibenda 130
Venerem quæ prohibeant 39
Vertiginis plures cauſæ 82
Vertiginis cura in ſene phlegmatico uel melancholico 83
Veſicæ morborum curatio 122
Vigilia immodica in iuuene phlegmatico uel melancholico quomodo emendet 71. in ſene cholerico uel ſanguineo 72. in ſene phlegmatico uel melancholico 72
Vigiliæ immodicæ cauſa. 70

Vini multiplices effectus 192
Vini decoctio pro morbi & membri læſi exigentia uariè temperatur 194
Vinum medicamentorum uehiculum 187
Vinum canonicè conficiendum 193
Vinum quod eligendum 192
Vinum neq; à medicina, neq; à cibo abſit 188
Vinũ uarijs modis in medicina exhiberi 189
Vinum in quibus morbis dandum 190
Vinum uetus in quibus morbis eligendũ 193
Violarum uſus 149
Vlcerum in tibijs remedia 48
Vlcera matricis quomodo curentur 127
Vlcera oris quare ſint difficilis curationis 155
Vlcera uirgæ quo pacto curanda 145
Vlceribus oris gargariſmus utilis 157
Vniuerſalia ad particularia uiam oſtẽdunt 26
Vuæ paſſæ uſus 35. & 156
Vuluæ morborum cauſa 123

Y

Ydrargyros unde dicatur 168
Yuę artetice uſus in curatiõe morbi gallici 182

Z

Zinzifur 171
Zirbale Arabicè genus herniæ eſt. 128

INDICIS FINIS.